

PROSTORNI PLAN PARKA PRIRODE BIOKOVO

ODREDBE ZA PROVOĐENJE I GRAFIČKI DIO PLANA

KNJIGA I.

**PLAN DONOSI:
HRVATSKI SABOR**

**NOSITELJ IZRADE PLANA:
MINISTARSTVO GRADITELJSTVA I PROSTORNOGA UREĐENJA**

**KOORDINACIJA IZRADE PLANA:
HRVATSKI ZAVOD ZA PROSTORNI RAZVOJ**

**STRUČNI IZRAĐIVAČ PLANA:
JU ZAVOD ZA PROSTORNO UREĐENJE
SPLITSKO-DALMATINSKE ŽUPANIJE**

ZAGREB-SPLIT, rujan 2015.

Hrvatski sabor je na sjednici održanoj 25. rujna 2015. godine, donio Odluku o donošenju prostornog plana Parka prirode Biokovo, koja je objavljena u Narodnim novinama, broj 108/2015.

PROSTORNI PLAN PARKA PRIRODE BIOKOVO

PLAN DONOSI:

HRVATSKI SABOR

Trg sv. Marka 6, Zagreb

Predsjednik Hrvatskoga sabora

JOSIP LEKO, dipl.iur.

NOSITELJ IZRADE PLANA:

REPUBLIKA HRVATSKA

MINISTARSTVO GRADITELJSTVA I PROSTORNOGA UREĐENJA

Ulica Republike Austrije 20, Zagreb

Ministrica

ANKA MRAK-TARITAŠ, dipl. ing. arh.

KOORDINACIJA IZRADE PLANA:

HRVATSKI ZAVOD ZA PROSTORNI RAZVOJ

Ulica Republike Austrije 20, Zagreb

Ravnateljica

mr.sc. IRENA MATKOVIĆ, dipl. ing. arh.

STRUČNI IZRAĐIVAČ PLANA:

JU ZAVOD ZA PROSTORNO UREĐENJE SPLITSKO-DALMATINSKE ŽUPANIJE

Domovinskog rata 2, Split

Ravnatelj

NIKO MRČIĆ, dipl. ing. arh.

ORGANIZACIJA I SUDIONICI

PLAN DONOSI:

Hrvatski sabor

NOSITELJ IZRADE PLANA:

Ministarstvo graditeljstva i prostornoga uređenja

KOORDINACIJA IZRADE PLANA:

Hrvatski zavod za prostorni razvoj

KOORDINATOR:

Mirjana Turnšek, dipl. ing. arh. (do 4. svibnja 2014.)

Branka Flegar, dipl. ing. arh. (od 5. svibnja 2014.)

STRUČNI TIM U KOORDINACIJI IZRADE PLANA:

mr.sc. Irena Matković, dipl. ing. arh.

Držislav Dobrinić, dipl.ing.arh.

Dubravka Šeparović, dipl.ing.arh.

STRUČNI IZRAĐIVAČ PLANA:

JU Zavod za prostorno uređenje Splitsko-dalmatinske županije

ODGOVORNI VODITELJ IZRADE PLANA:

Petar Matković, dipl. ing. arh. - ovlašteni arhitekt, 767

STRUČNI TIM U IZRADI PLANA:

Niko Mrčić, dipl. ing. arh. - ravnatelj

Zoran Danilov, dipl. ing. arh.

Nora Nikšić, dipl. ing. arh.

Zoran Botić, dipl. ing. građ.

Hrvoje Lukšić, mag. prav.

Rid Ruščić, oec.

Zdravko Grčić, bcc. jav. up.

Darko Rom, ing. el.

KONZULTACIJE I PODACI O PROSTORU:

Ministarstvo zaštite okoliša i prirode, Uprava za zaštitu prirode, Zagreb

Nenad Strizrep, dipl. iur. - pomoćnik ministra

Javna ustanova Park prirode Biokovo

Nenad Bekavac, dipl. oec. - ravnatelj

Ksenija Protrka, prof. geog. i geol.

Stipe Srzić, dipl. ing. agr.

Državni zavod za zaštitu prirode, Zagreb

dr. sc. Matija Franković - ravnatelj

Ministarstvo kulture, Uprava za zaštitu kulturne baštine

Konzervatorski odjel u Splitu, Split

mr. Dinka-Katarina Gjeldum

Anita Gamulin, dipl. ing. arh.

Ministarstvo obrane, Uprava za materijalne resurse, Sektor za nekretnine, graditeljstvo i zaštitu okoliša, Zagreb

Ministarstvo unutarnjih poslova, Policijska uprava Splitsko-dalmatinska, Split

Ministarstvo poljoprivrede, Uprava poljoprivrede i prehrambene industrije, Zagreb

Ministarstvo poljoprivrede, Uprava šuma Split, Split

Hrvatske šume d.o.o. Zagreb, UŠP Split, Šumarija Makarska

Boris Šabić, dipl. ing. šum.

Marija Gogić, dipl. ing. šum.

Državna geodetska uprava, PUK Split, Split

Hrvatske vode, Vodnogospodarski odjel Split, Split

Hrvatska gospodarska komora, Županijska komora Split, Split

Hrvatske ceste d.o.o., Sektor za studije i projektiranje, Zagreb

Županijska uprava za ceste Splitsko-dalmatinske županije, Split

Hrvatska elektroprivreda d.d. (HEP d.d.), Zagreb

HT, Hrvatske telekomunikacije d.d., TK centar Split, Odjel razvoja i realizacije razvoja, Grupa za razvoj

HP-Hrvatska pošta d.d., Središte pošta Split, Split

ENTER d.o.o. Split

SADRŽAJ

KNJIGA I

I. TEKSTUALNI DIO PLANA

ODREDBE ZA PROVOĐENJE PLANA	7
1. OPĆE ODREDBE	7
2. CILJEVI UREĐIVANJA PROSTORA	8
3. ORGANIZACIJA I RAZGRANIČENJE PROSTORA PREMA NAMJENI	8
3.1. Uvjeti razgraničenja prostora prema obilježju, korištenju i namjeni	8
3.1.1. Površine naselja - građevinsko područje naselja	9
3.2. Uvjeti određivanja i razgraničenja prostora za građevine od važnosti za Državu i Županiju	11
4. RAZMJESTA I FUNKCIJA OD VAŽNOSTI ZA UPRAVLJANJE PODRUČJEM	11
4.1. Namjena - korištenje i posjećivanje prostora	11
4.2. Režimi korištenja i posjećivanja prostora	13
5. SUSTAV JAVNE I DRUGE INFRASTRUKTURE	15
5.1. Cestovna infrastruktura	15
5.2. Vodoopskrba i odvodnja	17
5.3. Elektroopskrba	19
5.4. Telekomunikacije	20
5.5. Plinovod	21
5.6. Žičara Makarska - Štrbina (Ispod vrha Vošac)	21
6. KORIŠTENJE, UREĐENJE I ZAŠTITA PODRUČJA S PRIORITETNIM AKTIVNOSTIMA - PRIRODNE I KULTURNE VRIJEDNOSTI NA PODRUČJU PARKA	21
6.1. Prirodne vrijednosti na području Parka	21
6.1.1. Zaštićena područja unutar Parka	24
6.1.2. Strogo zaštićene i zaštićene svojite	24
6.1.3. Ekološka mreža	26
6.1.4. Posebno vrijedna prirodna područja	27
6.2. Područja i lokaliteti zaštite kulturnih dobara	29
7. MJERE ZA UNAPRJEĐENJE I ZAŠTITU PRIRODE, KRAJOBRAZNIH VRIJEDNOSTI I OKOLIŠA, KULTURNIH DOBARA I DRUGIH VRIJEDNOSTI PODRUČJA	32
7.1. Razgraničenja prostora prema zonama zaštite	32
7.2. Mjere zaštite područja ekološke mreže	37
7.3. Mjere zaštite kulturnih dobara	38
7.3.1. Zone zaštite povijesnih naselja	41
7.4. Mjere zaštite krajobraznih vrijednosti	42
8. UVJETI GRADNJE	43
8.1. Smjernice za gradnju na površinama naselja	43
8.1.1. Uvjeti gradnje - građevinska područja naselja	47
8.2. Izdvojena građevinska područja izvan naselja	55
8.3. Smjernice za gradnju izvan građevinskog područja naselja	69
8.3.1. Ostale građevine u funkciji posjećivanja	73
8.3.2. Planinski stočarski stanovi - uvjeti gradnje	76
9. MJERE PROVEDBE PLANA	78
10. MJERE ZA SPRJEČAVANJE NEPOVOLJNIH UTJECAJA NA PRIRODU I OKOLIŠ	78
11. MJERE ZA ZAŠTITU OD ELEMENTARNIH NEPOGODA I OSTALIH OPASNOSTI	80
12. PRIJELAZNA I ZAVRŠNA ODREDBA	82

II. GRAFIČKI DIO PLANA

KARTOGRAFSKI PRIKAZI

1. Korištenje i namjena prostora	1:25 000
2. Infrastrukturni sustavi	1:25 000
3. Uvjeti korištenja, uređenja i zaštite prostora	1:25 000
4. Zone zaštite u Parku prirode	1:30 000
4.1. Planinski stočarski stanovi i staje – tradicijske naseobine.....	1:10 000
4.1.1. Biokovo - sjeverozapadni dio	
4.1.2. Biokovo - središnji dio	
4.1.3. Biokovo - jugoistočni dio	
5.1. Građevinska područja naselja	1:5 000
5.1.1. Općina Brela, dijelovi naselja Gornja Brela	
5.1.2. Općina Šestanovac - dijelovi naselja Grabovac i Općina Zagvozd - dijelovi naselja Rastovac	
5.1.3. Općina Zagvozd - dijelovi naselja Rastovac	
5.1.4. Općina Zagvozd - dijelovi naselja Zagvozd	
5.1.5. Općina Zagvozd - dijelovi naselja Župa	
5.1.6. Grad Vrgorac - dijelovi naselja Rašćane	
5.1.7. Grad Vrgorac - dijelovi naselja Rašćane i Kozica	
5.1.8. Grad Vrgorac - dijelovi naselja Kozica	
5.1.9. Općina Podgora - dijelovi naselja Drašnice i Gornje Igrane	
5.1.10. Grad Makarska – dijelovi naselja Veliko Brdo	
5.1.11. Općina Baška Voda - dijelovi naselja Baška Voda	
5.2. Izdvojena građevinska područja izvan naselja	1:5 000
5.2.1. Ugostiteljsko-turistička zona T2 - Gornji Rastovac	
5.3. Zone posjetiteljske infrastrukture	
5.3.1. Zone: 1. Glavni ulaz, 4. Zagvozd - Milići, 5. Kaoci, 6. Saranač - Miočevići, 8. Gornja Brela, 9. Ravna Vlačka i 10. Sv Jure	1:5 000
5.3.2. Zone: 2. Štrbina - Vošac, 3. Podglogovik - Staza i 7. Donja Gora – Podgora.....	1:2 000

I. ODREDBE ZA PROVOĐENJE PLANA

1. OPĆE ODREDBE

Članak 1.

(1) Prostornim planom područja posebnih obilježja Park prirode Biokovo (u daljnjem tekstu: Plan), na temelju Zakona o prostornom uređenju („Narodne novine“, br. 153/13) i Zakona o prostornom uređenju i gradnji („Narodne novine“, br. 76/07, 38/09, 55/11, 90/11, 50/12 i 55/12), sukladno načelima prostornog uređenja, a uvažavajući društveno gospodarski razvoj, prirodne, kulturno povijesne i krajobrazne vrijednosti te međunarodne konvencije i strategije, uređuje se svrhovita organizacija, korištenje i namjena prostora te uvjeti za uređenje, unaprjeđenje i zaštitu prostora Parka prirode Biokovo (u daljnjem tekstu: Park).

(2) Planom se utvrđuju:

- ciljevi uređivanja prostora
- organizacija i namjena prostora
- uvjeti i mjere korištenja, uređenja i zaštite vrijednosti područja Parka
- uvjeti za razvoj i uređenje naselja i drugih funkcionalnih cjelina
- sustav, prostor i uvjeti za smještaj prometnica i druge infrastrukture.

Članak 2.

Ovim Planom propisane su odredbe za sve dijelove prostora iz dokumenata prostornog uređenja užeg područja koji svojim dijelom zadiru u obuhvat Parka i na njih se primjenjuju.

Članak 3.

Plan je izrađen sukladno:

- Strategiji prostornog uređenja (iz 1997. godine), Izmjeni i dopuni Strategije („Narodne novine“, br. 76/13) i Programu prostornog uređenja Republike Hrvatske („Narodne novine“, br. 50/99 i 84/13)
- Međunarodnim konvencijama iz domene zaštite okoliša i prirode, kojih je potpisnik Republika Hrvatska
- Zakonu o prostornom uređenju i gradnji („Narodne novine“, br. 76/07, 38/09, 55/11, 90/11, 50/12, 55/12 i 80/13) i Zakonu o prostornom uređenju („Narodne novine“, br. 153/13),
- Zakonu o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara („Narodne novine“, br. 69/99, 87/09, 151/03, 157/03, 88/10, 61/11, 25/12, 136/12, 157/13 i 152/14)
- Zakonu o zaštiti prirode („Narodne novine“, br. 80/13)
- Zakonu o vodama („Narodne novine“, br. 153/09, 63/11, 130/11, 56/13 i 14/14)
- Zakonu o poljoprivrednom zemljištu („Narodne novine“, br. 39/13 i 48/15)
- Zakonu o šumama („Narodne novine“, br. 140/05, 82/06, 129/08, 80/10, 124/10, 25/12 68/12, 148/13 i 94/14)
- Zakonu o zaštiti okoliša („Narodne novine“, br. 80/13 i 153/13)
- Uredbi o ekološkoj mreži („Narodne novine“, br. 124/13)
- Strategiji i akcijskom planu zaštite biološke i krajobrazne raznolikosti Republike Hrvatske („Narodne novine“, br. 143/08)
- Pravilniku o popisu stanišnih tipova, karti staništa te ugroženim i rijetkim stanišnim tipovima („Narodne novine“, br. 88/14).

Članak 4.

Ovim odredbama u obliku pravne norme propisuju se:

- uvjeti provedbe zahvata u Parku

- način uređenja i namjena prostora
- režimi zaštite
- zahvati, izgradnje i uređenja na području obuhvata Parka
- razmještaj funkcija od važnosti za upravljanje Parkom.

2. CILJEVI UREĐIVANJA PROSTORA

Članak 5.

(1) Osnovni ciljevi su:

- zaštita i očuvanje prirodnih vrijednosti Parka (posebno staništa ugroženih biljnih i životinjskih vrsta)
- zaštita i očuvanje rijetkih, ugroženih, autohtonih populacija, vrsta i podvrsta flore i faune
- zaštita i obnova (revitalizacija) nematerijalne kulturne baštine (običaja, folklorne tradicije, obrta)
- očuvanje kulturnih vrijednosti prostora (posebno tradicionalne arhitekture u kamenu)
- zaštita i očuvanje tla
- zaštita i očuvanje šuma
- zaštita i očuvanje te poboljšanje kvalitete voda
- zaštita i očuvanje kvalitete zraka
- razvoj turizma (seoskog), rekreativnih aktivnosti te obrazovnih i znanstvenih aktivnosti na prostoru Parka
- očuvanje tradicionalnog načina poljoprivrede (ratarstva i stočarstva) i poticaj obnovi i revitalizaciji tradicionalnih obrta
- zaustavljanje depopulacijskog trenda, uz uvjete poboljšanja uvjeta života i standarda stanovništva naselja Parka
- sanacija ugroženih dijelova okoliša
- gospodarske i druge djelatnosti i zahvati kojima se ne ugrožavaju bitna obilježja i uloga Parka.

(2) Ciljevi se objedinjuju kroz upravljanje Parkom za koje je, sukladno odredbama Zakona o zaštiti prirode nadležna Javna ustanova „Park prirode Biokovo“ (u daljnjem tekstu: Javna ustanova Parka), te kroz razvojna istraživanja, studije i programe.

3. ORGANIZACIJA I RAZGRANIČENJE PROSTORA PREMA NAMJENI

3.1. Uvjeti razgraničenja prostora prema obilježju, korištenju i namjeni

Članak 6.

Ovim Planom prostor Parka podijeljen je na:

- površine naselja - građevinsko područje naselja
- površine za razvoj i uređenje prostora izvan područja naselja.

Članak 7.

(1) **Površine naselja - građevinsko područje naselja** određeno je i razgraničeno od ostalih površina utvrđenih ovim Planom i čine ga izgrađeni i neizgrađeni dio. Prikazano je na kartografskom prikazu br. 1. *Korištenje i namjena prostora*, u mjerilu 1:25 000 i kartografskim prikazima 5.1.1.- 5.1.12. *Građevinska područja naselja* u mjerilu 1: 5000.

Članak 8.

Površine za razvoj i uređenje prostora izvan područja naselja su:

1. Zone posjetiteljske infrastrukture su izdvojena građevinska područja izvan naselja u funkciji posjećivanja i razgraničene su od ostalih površina utvrđenih ovim Planom te su prikazane na kartografskom prikazu br. 1. *Korištenje i namjena prostora*, u mjerilu 1:25000 i prikazima 5.3.1.- 5.3.2. *Zone posjetiteljske infrastrukture* u mj. 1:5000.

2. Turističko naselje (T2) je izdvojeno građevinsko područje izvan naselja ugostiteljsko-turističke namjene - prikazano je na kartografskom prikazu br. 1. *Korištenje i namjena prostora*, u mjerilu 1:25 000 i prikazu 5.2. *Izdvojena građevinska područja izvan naselja* u mjerilu 1: 5000.

3. Površine i građevine posebne namjene su površine zatečene izgradnje i zadržavaju se u prostoru (Vojna zona „Kuk-0“) uz mogućnost rekonstrukcije i dogradnje sukladno posebnim propisima i uvjetima zaštite prirode.

4. Šumske površine razgraničene su Planom na kartografskom prikazu br. 1. *Korištenje i namjena prostora*, u mjerilu 1:25000. Šume su određene kao zaštitne šume (Š2), a prema postanku/vrsti prikazane su na tematskoj karti br. B.1. *Šumski pokrov* koja je sastavni dio Obrazloženja Plana. U šumama se mogu odvijati samo šumsko-uzgojni radovi, radovi i djelatnosti vezane za lovstvo, izletnički i planinarski turizam i rekreaciju, edukaciju i sl.

5. Ostalo poljoprivredno tlo, šume i šumsko zemljište (PŠ) određeno i prikazano na kartografskom prikazu br. 1. *Korištenje i namjena prostora*, u mjerilu 1:25000. Ostalo poljoprivredno tlo šume i šumsko zemljište razgraničeno je na:

- šikare i kamenjarske pašnjake
- neobraslo, krš, sipove i točila.

6. Poljoprivredne površine su:

- vrijedno obradivo tlo (P2), a čine ih manje poljoprivredne enklave uz naselja (vinogradi, oranice) Ove površine su određene i razgraničene na kartografskom prikazu br. 1. *Korištenje i namjena prostora* u mjerilu 1:25000.
- ostala obradiva tla (P3) su planinske obradive vrtače. Ove površine zbog brojnosti i veličine nisu prikazane na kartografskom prikazu br. 1. *Korištenje i namjena prostora* u mjerilu 1:25000.

7. Površine infrastrukturnih sustava su postojeće infrastrukturne površine i planirani koridori, a razgraničeni su Planom na kartografskom prikazu br. 2. *Infrastrukturni sustavi*, u mjerilu 1:25000.

3.1.1. Površine naselja - građevinsko područje naselja

Članak 9.

(1) Površine naselja određene i razgraničene od ostalih površina su površine za razvoj i uređenje naselja. Ovim Planom određene su granice građevinskog područja koje se sastoji od izgrađenog i neizgrađenog dijela.

(2) Izgrađeni dio građevinskog područja određen ovim Planom je područje koje je izgrađeno.

(3) Neizgrađeni dio građevinskog područja je područje određeno ovim Planom planirano za daljnji razvoj, a čini ga: neuređeni i uređeni dio građevinskog područja. Neuređeni dio građevinskog područja je neizgrađeni dio građevinskog područja određen ovim Planom na kojemu nije izgrađena planirana osnovna infrastruktura, a uređeni dio građevinskog područja je neizgrađeni dio građevinskog područja na kojem je izgrađena osnovna infrastruktura (prometna površina preko koje se osigurava pristup do građevne čestice, građevine za odvodnju otpadnih voda i niskonaponska elektroenergetska mreža).

(4) Razgraničenje izgrađenog i neizgrađenog (neuređenog i uređenog) dijela građevinskog područja naselja prikazano je na kartografskim prikazima br. 5.1.1.- 5.1.11. *Građevinska područja naselja*, u mjerilu 1:5000. Razgraničenje izgrađenog i neizgrađenog dijela unutar građevinskog područja naselja izvršeno je prema kriterijima ovog Plana.

(5) Unutar površina za razvoj naselja osiguravaju se funkcije stanovanja, te sve druge sukladne funkcije, vezane uz život i rad u naseljima.

(6) Unutar Parka nema cjelovitih naselja (prema administrativnoj podjeli), već se nalaze samo dijelovi tih naselja (zaseoci ili dijelovi zaselaka), pretežno na rubnim dijelovima Parka. Dijelovi naselja unutar granica Parka su:

1. Zaseoci koji se administrativno nalaze unutar naselja Gornja Brela: Škrabići, Subotići, Carevići, Zaveterje (Ursići, Brkulji, Tomaši i Bartulovići) i Gornja Mala (Tomaši i Klešići).
2. Zaselak koji se administrativno nalazi unutar naselja Baška Voda: Topići (svojim sjevernim dijelom djelomično je obuhvaćen granicama Parka).
3. Zaselak koji se administrativno nalazi unutar naselja Veliko Brdo: Nemčići (djelomično unutar granice Parka).
4. Zaseoci koji se administrativno nalaze unutar naselja Gornje Igrane: Papići, Čikići, Šošići.
5. Zaseoci koji se administrativno nalaze unutar naselja Kozica: Saranač, Vranješi, Marasi, Okmadžići, Lendići, Jujnovići, Pucari, Donji Ravlići.
6. Zaseoci koji se administrativno nalaze unutar naselja Rašćane: Njivice, Mali Godin, Veliki Godin, Družijanići, Gomila, Lendići, Pejkovići, Ožići, Lužine i Rotni Dolac.
7. Zaseoci koji se administrativno nalaze unutar naselja Župa: Turići, Takalo, Garmazi, Luetići i Roglići.
8. Zaseoci koji se administrativno nalaze unutar naselja Zagvozd: Brnasi, Katušići, Brzice, Mucići, Milići i Sudišće.
9. Zaseoci koji se administrativno nalaze unutar naselja Rastovac: Šute, Serdarevići, Žuge, Lončari, Vranjići, Stanići i Dedići.
10. Zaselak koji se administrativno nalaze unutar naselja Grabovac: Pekovići/Radići.

Članak 10.

(1) Na području Parka dopuštena je tradicionalna poljoprivreda na postojećim poljoprivrednim površinama (docima, vrtačama). Budući razvoj (očuvanje) poljoprivrede na području Parka i njegovih kontaktnih područja mora uvažavati postojeću strukturu proizvodnje jer je ona rezultat specifičnih prirodnih, ekonomskih i drugih uvjeta kao što su običaji, navike i tradicija.

(2) Poljoprivredne površine treba koristiti za ratarstvo i stočarstvo zasnovano na obiteljskim gospodarstvima, a prvenstveno u funkciji seoskog turizma. Površine poljoprivrednog tla, šuma i šumskog zemljišta mogu se jednim dijelom koristiti za stočarstvo kao i za uzgoj ljekovitog bilja.

Članak 11.

U Parku treba razvijati i poticati razvoj onih gospodarskih aktivnosti koje su u službi razvoja tradicionalne poljoprivredne proizvodnje, seoskog i kulturnog turizma, proizvodnji tradicionalnih prehrambenih proizvoda, obrta i rukotvorstva.

Članak 12.

(1) Unutar Parka pojedini postojeći lokaliteti kao što su planinarski domovi, planinarske kuće, planinska skloništa, lovačke i šumarske kuće i lugarnice zadržavaju se u prostoru i u funkciji su posjećivanja, lova i gospodarenja šumama.

(2) Nove građevine namjena iz stavka 1. ovoga članka mogu se graditi samo u funkciji posjećivanja, lova i gospodarenja šumama u sustavima određenim posebnim propisima (planinarska i lovačka društva, Hrvatske šume).

Članak 13.

S obzirom da su za izradu ovoga Plana, sukladno odredbi članka 17. i 18. Pravilnika o sadržaju, mjerilima kartografskih prikaza, obveznim prostornim pokazateljima i standardu

elaborata prostornih planova (Narodne novine, broj 106/98, 39/04, 45/04-isp. i 163/04), korištene propisane podloge (topografska karta, digitalne ortofoto karte i katastarski plan) koje se međusobno ne uklapaju idealno već je prisutan niz otklona, odnosno podaci koji iz njih proizlaze nisu istovjetni, dopuštena su minimalna odstupanja od grafičkih dijelova ovoga Plana u svrhu njegovog provođenja u mjeri koja se može iskazati kao netočnost geodetskih podloga.

3.2. Uvjeti određivanja i razgraničenja prostora za građevine od važnosti za Državu i Županiju

Članak 14.

(1) Građevine državnog i županijskog značaja određene su građevinskim područjem, lokacijom, trasom i ostalim pokazateljima ovoga Plana, a prikazane su na kartografskim prikazima br. 1. *Korištenje i namjene prostora*, br. 2. *Infrastrukturni sustavi* i br. 3. *Uvjeti korištenja, uređenja i zaštite prostora*, u mjerilu 1:25000.

(2) Građevine od važnosti za Državu su:

1. Prometne građevine:

- cestovne građevine; državna cesta A1, državna cesta D8, državna cesta D39, državna cesta D62, državna cesta D76 i državna cesta D512
- planirani jadransko-jonski željeznički koridor.

2. Građevine za potrebe obrane:

- „Kuk 0“ (Gornja Brela).

3. Telekomunikacijske građevine:

- TV i radijski odašiljač Biokovo.

4. Vodne građevine:

- vodoopskrbni sustav Makarskog primorja.

(3) Građevine od važnosti za Županiju su:

1. Prometne građevine:

- županijska cesta ŽC6199
- lokalna cesta LC67143.

2. Energetske građevine županijskog značaja:

- visokonaponski vod 110 kV D167 (Kraljevac Zagvozd).

(4) Građevine od važnosti za Državu i Županiju određene su kao postojeće građevine za koje je određena postojeća građevna čestica ili posebni zaštitni koridori prema posebnim propisima i-sukladno prostornim i funkcionalnim zahtjevima.

4. RAZMJESTAJ FUNKCIJA OD VAŽNOSTI ZA UPRAVLJANJE PODRUČJEM

4.1. Namjena - korištenje i posjećivanje prostora

Članak 15.

(1) Na prostoru Parka predviđene su zone organiziranog posjeta turista, koje su namijenjene razgledavanju prirodnih i kulturnih vrijednosti Parka te rekreaciji. Park se posjećuje prijevozom od prijemno-receptivnog centra te dalje organiziranim obilaskom prema planu i programu koji provodi Javna ustanova Parka.

(2) Glavni prijemno-receptivni centar je postojeći Glavni ulaz na Biokovskoj cesti. Planom su utvrđena mjesta ulaska u Park. Posjetitelji se mogu kretati prema odredbama Pravilnika o zaštiti i očuvanju.

(3) Sekundarni ulazi su: Saranač, Gornja Brela, Zagvozd (Milići) i prijevaj Štrbina (gornja postaja žičare).

Članak 16.

Prostor Parka otvoren je za posjećivanje. Za prihvata individualnih posjetitelja i organiziranih skupina određuje se lokalitet Glavnog ulaza, u kojemu se nalazi prijemni posjetiteljsko-informacijski centar s uslužnim i servisnim funkcijama. Manji posjetiteljsko-informacijski centri planiraju se na sekundarnim ulazima Saranač, Zagvozd (Milići) i Gornja Brela.

Članak 17.

Unutar područja Parka u zoni korištenja (zona III, podzona posjetiteljske infrastrukture 3b) nalaze se postojeće građevine i lokaliteti u funkciji posjećivanja i posjetiteljske infrastrukture.

Lokacija	Izgrađeno/postojeće stanje
Donja Gora	Sanirani deponij smeća
Glavni ulaz na Biokovskoj cesti	Recepcija, „CLIVUS“ biološki WC, rampa
Podglogovik	Ugostiteljska građevina „Vrata Biokova“ građevina „Šunde“, zadrugi dom, ruševine pastirskog naselja Podglogovik, poučna staza Topnički put
Ravna Vlačka	Građevina info centra, CLIVUS biološki WC, interpretacijski sadržaji, štala
Vošac - Štrbina	Planinarski dom pod Vošcem, obnovljeni pastirski stanovi (ruševine), planinarska kuća na vrhu Vošca
Sv. Jure	Kružna staza oko vrha Sv. Jure; TV odašiljač, crkva Sv. Jure, parkiralište, informacijsko-edukacijske table, kućica službe čuvara prirode
Helidrom Žamnjak (unutar zone posjetiteljske infrastrukture Gornja Brela)	Bivši helidrom
Ulaz Zagvozd-Milići (ulaz za zonu posjetiteljske infrastrukture Kaoci)	Šumska cesta
Kaoci – planinarski dom /šumarska kuća	Planinarski dom (zvan šumarska kuća budući da je u vlasništvu HŠ) sagrađen je početkom dvadesetog stoljeća (danas je ruševan i devastiran)

Tablica 1: Postojeće građevine/lokaliteti u zoni korištenja - zona III, podzoni posjetiteljske infrastrukture 3b

Članak 18.

(1) Planom se planiraju lokaliteti za pružanje usluga u svrhu posjećivanja i razgledavanja:

- ulazi za posjetitelje
- informacijski centri
- zone posjetiteljske infrastrukture
- staze koje su namijenjene razgledavanju i posjećivanju
- ceste
- parkirališta autobusa, automobila i bicikala
- žičara Makarska – Štrbina (Vošac)
- posjećivanje speleološkog objekta Jama pod Supinom
- sjedište i punktovi službe spašavanja
- mjesta za boravak i noćenje, planinarski domovi i planinarske kuće.

(2) Park se posjećuje prijevozom od prijemno-receptivnog centra Glavnog ulaza ili od sekundarnih ulaza te dalje organiziranim ili individualnim obilaskom. Sustav posjećivanja i posebna područja rekreacije određuje se Pravilnikom o zaštiti i očuvanju, kojim se propisuje i određuje:

1. Prometni red (prijevoz putnika i promet)

2. Rekreativne zone i područja za:

- fotosafari
- planinarenje
- penjanje
- let zmajevima i padobranima (paraglajderi)
- biciklizam
- vožnju kvadovima
- logorovanje i kampiranje (logorovanje i kampiranje samo u izuzetnim slučajevima u skladu s Pravilnikom o zaštiti i očuvanju).

4.2. Režimi korištenja i posjećivanja prostora

Članak 19.

(1) Ulazi u Park planirani su obzirom na zone organiziranog posjeta turista i to kao glavni i sekundarni ulazi.

(2) **Glavni ulaz** u Park smješten je na Biokovskoj cesti (postojeći ulaz) na spoju sa D512. Glavni ulaz je mjesto na kojem je organiziran, a Planom se planira proširiti, posjetiteljsko-informacijski centar kojim upravlja Javna ustanova Parka. Posjetiteljsko-informacijski centar može se realizirati kao novoplanirani i/ili prenamjenom/rekonstrukcijom postojećih građevina.

(3) **Sekundarni ulazi** su:

1. Saranač-Miočevići
2. Gornja Brela (Žabljak)
3. Zagvozd-Milići
4. Prijevoj Štrbina (Vošac), gornja postaja žičare Makarska-Štrbina.

(4) **Zone posjetiteljske infrastrukture** su izdvojena građevinska područja izvan naselja. To su Planom određene prostorne cjeline izvan građevinskog područja naselja unutar kojih se mogu planirati posjetiteljsko informacijski centri i informacijski centri-info točke, namijenjeni posjećivanju Parka.

1. Zona posjetiteljske infrastrukture „Glavni ulaz“ u Park
2. Zona posjetiteljske infrastrukture „Štrbina - Vošac“
3. Zona posjetiteljske infrastrukture „Podglogovik – Staza“
4. Zona posjetiteljske infrastrukture „Zagvozd-Milići“
5. Zona posjetiteljske infrastrukture „Kaoci“
6. Zona posjetiteljske infrastrukture „Saranač - Miočevići“
7. Zona posjetiteljske infrastrukture „Donja Gora“- Podgora
8. Zona posjetiteljske infrastrukture „Gornja Brela“
9. Zona posjetiteljske infrastrukture „Ravna Vlača“
10. Zona posjetiteljske infrastrukture „Sv. Jure“

(5) **Posjetiteljsko-informacijski centri** nalaze se unutar zona posjetiteljske infrastrukture i predstavljaju građevine u funkciji posjećivanja i upravljanja Parkom. Posjetiteljsko-informacijski centar smješten uz glavni ulaz u Park planira se sa sljedećim sadržajima: dvorana za prezentaciju i edukaciju s izložbenim prostorom, informacijski punkt, suvenirnica, postaja službe čuvara prirode Javne ustanove Parka, prostor za pohranu spasilačke opreme i prostor za povremeni boravak članova službe spašavanja te s pomoćnim, radnim, skladišnim i sanitarnim prostorima, parkiralištem, odmorištem, edukacijom na otvorenom i zgradom ugostiteljske usluge za okrpju. Manji posjetiteljsko-informacijski centri nalaze se uz sekundarne ulaze u Park (Saranač, Gornja Brela, Zagvozd-Milići) i u zoni posjetiteljske infrastrukture Podglogovik-Staza i Štrbina-Vošac. Sadržajno mogu biti slični posjetiteljsko-informacijskom centru smještenom uz glavni ulaz, ali manje površine i veličine.

(6) Planirani posjetiteljsko-informacijski centri nalaze se u zonama posjetiteljske infrastrukture izuzev u zoni Kaoci kod koje se posjetiteljsko informacijski centar planira na području sekundarnog ulaza Zagvozd-Milići. Postojeći informacijski centar Gornja Brela nalazi

se unutar građevinskog područja naselja Gornja Brela, zadržava se u prostoru do izgradnje planiranog posjetiteljsko-informacijskog centra Gornja Brela.

(7) **Informacijski centri – info točke** su građevine i sadržaji u funkciji posjećivanja (info-centar sa sanitarnim čvorom, odmorištem i informacijskim pločama). Nalaze se u zonama posjetiteljske infrastrukture Ravna Vlača i Sv. Jure:

1. Informacijski centar Ravna Vlača
2. Informacijski centar-prihvat vrh Sv. Jure

(8) Razmještaj posjetiteljsko-informacijskih centara i informacijskih centara – info točaka označen je na kartografskom prikazu br. 1. *Korištenje i namjena prostora*, u mjerilu 1:25 000.

(9) **Značajni vidikovci** unutar Parka su:

1. Turija 700 m nm
2. Staza 898 m nm
3. Ravna Vlača 1228 m nm
4. Sinjal 1335 m nm
5. Pržinovac 1300 m nm
6. Štrbina 1340 m nm
7. Vošac 1442 m nm
8. Sv. Jure 1762 m nm.

Članak 20.

(1) Svako drugo posjećivanje odgojno-obrazovnog, kulturno-znanstvenog ili sportskog karaktera provodi Javna ustanova Parka sukladno Pravilniku o zaštiti i očuvanju. Iznimno, zbog razvoja turizma i povećanja broja posjetitelja, moguće je po potrebi otvaranje i novih sekundarnih ulaza i posjetiteljsko-informacijskih centara i u ostalim dijelovima Parka unutar građevinskog područja naselja, pod uvjetima propisanim za to naselje.

(2) Unutar Parka na raspolaganju su obilježene pješačke i planinarske staze na prirodno odabranim najprikladnijim konfiguracijama i značajni vidikovci. Uređenje ovih staza i vidikovaca moguće je prema odredbama ovoga Plana i uvjetima sukladno posebnom zakonu.

Članak 21.

(1) Dio planinarskih staza i putova i pješačko-tematskih staza, prikazan je na kartogramu br. 10. *Planinarske staze, putevi i objekti*, koji je sastavni dio Obrazloženja Plana.

(2) Obilježavanje, uređivanje i održavanje svih (postojećih, budućih, prikazanih i neprikazanih) staza, putova i objekata provodi se u skladu s posebnim propisima (Hrvatski planinarski savez, Javna ustanova Parka). O stazama i putovima skrbe planinarska društva kao korisnici prostora, a prema programu rada Javne ustanove Parka.

(3) Biciklističke staze mogu se obilježiti na svim postojećim asfaltiranim i makadamskim putevima uz prethodnu suglasnost Javne ustanove Parka i uz odgovarajuće dopuštenje sukladno posebnom propisu.

Članak 22.

Građevine u funkciji korištenja i posjećivanja prostora su:

- planinarski domovi:

1. Planinarski dom „Pod Vošcem“
2. Planinarski dom/šumarska kuća „Kaoci“

- planinarske kuće

1. Planinarska kuća - „Pod Sv. Jurom“
2. Planinarska kuća - „Slobodan Ravlić“, Lokva
3. Planinarska kuća - „Podgorska kuća“, Podglogovik
4. Planinarska kuća - „Kačka Glavica“, Kaoci
5. Planinarska kuća - „Bukovac“, Bukovac
6. Planinarska kuća - „Akademik Josip Roglić“, Čulija

7. Planinarski „dom“ - „Toni Roso“, Vošac
8. Planinarska kuća - „Krajska kuća“ – Čikeši

- skloništa:

1. Planinsko sklonište „Ržišće“ (kameni stan i drvena baraka)
2. Planinsko sklonište „Kale“

- šumarske kuće (lugarnice) i lovačke kuće:

1. Borovik - Osičine
2. Lađana
3. Grabovačka lugarska kuća.

Članak 23.

(1) Na prostoru Parka moguća je izgradnja parkirališta za autobuse i osobna vozila u okviru ulaznih posjetiteljsko-informacijskih centara te na područjima naselja označenih na kartografskom prikazu br. 1. *Korištenje i namjena prostora* M 1 : 25000.

(2) Položaj oznake za parkiralište je orijentacijski, a mikrolokacija se utvrđuje u postupku izdavanja akata kojima se odobrava građenje.

5. SUSTAV JAVNE I DRUGE INFRASTRUKTURE

5.1. Cestovna infrastruktura

Članak 24.

(1) Postojeći koridori cestovne infrastrukture državnog značaja su:

- Državna cesta D8: G.P. Pasjak (gr. R. Slovenije) - Šapjane - Rijeka - Zadar - Split - G.P. Klek (gr. BiH) - G.P. Zaton Doli (gr. BiH) - Dubrovnik - G.P. Karasovići (gr. Crne Gore), ukupne duljine 643,1 km jednim svojim dijelom prolazi zapadnom granicom Parka. Ova cesta ima dva prometna traka širine 3,5 m.
- Državna cesta D39: Gr. BiH - Aržano - Cista Provo - rotor Šestanovac - Dubci (D8), ukupne duljine 37,3 km, jednim dijelom prolazi prostorom Parka i to od prijevoja Dubci do granice Parka jugozapadno od kote Kula (382 m). Ova cesta ima dva prometna traka širine 3,5 m.
- Državna cesta D512: Makarska (D8) - Ravča (D 62), jednim dijelom ide jugozapadnom i južnom granicom Parka i to od točke na granici zapadno od kote Susvid (425 m) sve do zaseoka Čikići na samoj granici Parka. Ova cesta ima dva prometna traka širine 3,5 m.
- Državna cesta D62: Šestanovac (D39) - Zagvozd - Vrgorac - Kula Norinska - Metković (D9) ukupne duljine 89,5 km. Državna cesta D62 prolazi sjevernom granicom sve do zaseoka Mucići, ima dva prometna traka širine 3,5 m.
- Državna cesta D76: Baško Polje (D8) – Zagvozd (D62) – Grubine (D60) – Imotski – G.P. Vinjani Gornji (gr. BiH). Ukupna duljina ceste je 28,3 km, a dijelom prolazi kroz Park.
- Tunel Sv. Ilija Biokovo povezuje naselja Bast u Općini Baška Voda i Rastovac u Općini Zagvozd, a nalazi se na trasi državne ceste D76. Tunel je dugačak 4.249 m, ima kolnik širine 7,7 m, kojim se promet odvija dvosmjerno i servisnu cijev sa zapadne strane dugu 4.255 m i širine 3,0 m. Tunel prolazi masivom Biokova neposredno ispod jednog od najviših vrhova planine Sv. Ilija 1640 m/nm.

(2) Postojeći koridori cestovne infrastrukture državnog značaja zadržavaju se u prostoru uz potrebnu obnovu i rekonstrukciju postojećih cesta. Kod rekonstrukcije državnih cesta, manje korekcije trase, uzdužnih i poprečnih profila ceste neće se smatrati izmjenom Plana.

(3) Prometni pravac u istraživanju, Čvor Rašćane na autocesti A1- Gornje Igrane – Makarska je alternativni koridor koji dijelom prolazi kroz Park.

Članak 25.

(1) Postojeći koridori cestovne infrastrukture županijskog i lokalnog značaja se zadržavaju uz potrebnu obnovu i rekonstrukciju postojećih cestovnih pravaca i to:

- županijska cesta ŽC6199: Gr. BiH - Slivno - Raščani Gornji - Raščani Donji - Gornje Igrane (D512) ukupne duljine 30,1 km koja ima dva prometna traka širine 3,0 m. Ova cesta se u jednom dijelu poklapa s granicom Parka, sve do spoja na državnu cestu D62.
- lokalna cesta LC67143: Grabovac (D62) - Rastovac - Zagvozd (D62), prolazi granicom Parka od lokaliteta Sv. Stipan (Općina Zagvozd) do D76 (tunel Sv. Ilija).

(2) Postojeći koridori cestovne infrastrukture županijskog i lokalnog značaja zadržavaju se u prostoru uz potrebnu obnovu i rekonstrukciju. Kod rekonstrukcije cesta, manje korekcije trase, uzdežnih i poprečnih profila ceste neće se smatrati izmjenom Plana.

(3) Zaštitni koridori državnih, županijskih i lokalnih cesta utvrđeni su posebnim propisima (Zakon o cestama). Na svim cestama treba osigurati sigurnosni sustav sakupljanja tekućina (procjednih voda te ostalih tekućina u slučaju eko-nezgoda i sl.), kako iste ne bi dospjele u okoliš. Ostale mjere zaštite bit će određene sukladno posebnim propisima.

Članak 26.

(1) Postojeći koridori cestovne infrastrukture u kategoriji nerazvrstanih cesta su „Biokovska cesta“ (D512 - vrh Sv. Jure), cesta Podglogovik - Saranač, cesta od D39 do vojnog kompleksa Kuk „O“ i spojne ceste od razvrstanih cesta do postojećih naselja.

(2) Biokovska cesta“ (D512 - vrh Sv. Jure) je asfaltirana cesta koja se može rekonstruirati u svrhu tehničkih poboljšanja s mogućnošću izgradnje mimoilaznica i proširenja.

(3) Ostale nerazvrstane ceste i šumske ceste koristit će se na način kao i do sada uz potrebne rekonstrukcije i popravke.

(4) Ostale nerazvrstane i šumske ceste se grade i održavaju kao makadamske, a pokose nasipa i usjeka potrebno je ozelenjavati autohtonim biljem gdje je to moguće, odnosno održavati u skladu s prirodnom vegetacijom okolnog terena. U slučaju potrebe za izradom viših nasipa i usjeka koje nije moguće ozelenjavati klasičnim načinom dozvoljava se upotreba polimernih mreža za zadržavanje tla u svrhu ozelenjavanja ili je izrađene pokose potrebno obložiti kamenom (roliranje pokosa). Samo u iznimnim slučajevima dozvoljena je izrada betonskih potpornih zidova koji se obavezno oblažu kamenim materijalom u svrhu što boljeg uklapanja u prirodni okoliš. Postojeće makadamske ceste moguće je rekonstruirati u svrhu poboljšanja tehničkih elemenata ceste (poprečni i uzdužni nagib). Makadamske ceste mogu se obnavljati tehnologijom hladnog recikliranja postojećeg kolnika.

(5) Postojeće povijesne putove, posebno putove koji su spajali primarna naselja pod Biokovom sa sekundarnim naseljem na Biokovu, te povijesne putove koji su vodili preko Biokova i spajali morsku, južnu stranu sa sjevernom stranom Biokova, potrebno je sačuvati u izvornom obliku i oblikovanju uz mogućnost popravljivanja prema potrebi te ih je moguće rehabilitirati kroz turističku ponudu, a u skladu s uvjetima nadležnog Konzervatorskog odjela.

Članak 27.

(1) Prostorno povezivanje dijelova građevinskih područja naselja (građevnih čestica) u kojima ne postoji prometna mreža, omogućava se izgradnjom pristupnih cesta do postojeće ili planirane prometne mreže. Širina kolnika je min 3,0 m za jednosmjerni promet a 5,5 m za dvosmjerni promet. Pristupne ceste mogu se graditi kao makadamske ili asfaltne, a sukladno s prometnom mrežom na koju se spajaju.

(2) Cestovna mreža unutar neizgrađenih i neuređenih dijelova građevinskog područja naselja, planirana je i usklađena sa postojećim prometnim koridorima i koridorima iz katastarskog plana.

(3) Kod rekonstrukcije postojećih i izgradnje planiranih nerazvrstanih cesta moguće su

manje korekcije trase, korekcije uzdužnih i poprečnih profila ceste, što se neće smatrati izmjenom Plana.

(4) Izgradnja prometnica (nerazvrstanih cesta) do planinskih stočarskih stanova i staja i pojedinačnih zgrada (staja) ovim Planom nije dopuštena. Dozvoljava se izgradnja poljskih makadamskih pristupnih putova - staza širine do 1,6 m do planinskih stočarskih stanova i staja i pojedinačnih zgrada (staja).

(5) Postojeća i planirana cestovna mreža unutar izgrađenih i neizgrađenih dijelova građevinskog područja naselja, prikazana je na kartografskim prikazima 5.1.1.-5.1.11. *Građevinska područja naselja* 1:5000.

Članak 28.

(1) Na cestovnim pravcima ŽC6199, LC61743 i na svim lokalnim i nerazvrstanim cestama, planirano je uređenje ili izgradnja novih biciklističkih staza ukoliko to širina kolnika ceste dozvoljava, a detaljni koridori biciklističkih staza odredit će se stručnom podlogom za potrebe posjećivanja Parka.

(2) Za potrebe posjećivanja Parka moguće je uređenje novih biciklističkih staza po poljskim putovima, šumskim putovima i ostalim prikladnim trasama. Detaljni koridori biciklističkih staza odredit će se stručnom podlogom za potrebe posjećivanje Parka.

Članak 29.

(1) Sjeverno od Parka (uz koridor državne ceste A1) planirana je Prostornim planom Splitsko-dalmatinske županije željeznička pruga I. reda (Jadranska željeznica).

(2) U kartografskom prikazu *br. 1. Korištenje i namjena prostora*, ucrtan je koridor širine 150 metara načelne trase pruge velike propusne moći i velikih brzina (250 km/h) koju treba usuglasiti s interesima zaštite prirode i okoliša.

Članak 30.

Unutar zone posjetiteljske infrastrukture Štrbina – Vošac planira se izgradnja helidroma. Položaj i veličina obuhvata odredit će se prema posebnom propisu. Isti je prikazan simbolom, koji predstavlja načelnu poziciju, u grafičkom dijelu Plana - kartografski prikaz br. 2 „Infrastrukturni sustavi“ i br. 5.3.2. „Zone posjetiteljske infrastrukture“ (2. Štrbina – Vošac).

Članak 31.

(1) Unutar koridora državnih, županijskih, lokalnih i nerazvrstanih cesta mogu se polagati vodovi drugih infrastrukturnih sustava: vodovoda i odvodnje, elektroopskrbe, elektroničkih komunikacija i plinoopskrbe prema posebnim propisima uz suglasnost nadležne uprave za ceste i jedinice lokalne samouprave ako se radi o nerazvrstanim cestama.

(2) Planom se omogućava istraživanje koridora i trasa prometne infrastrukture:

- žičare/uspinjače Zagvozd - vrh sv. Jure - Štrbina (Vošac)
- žičare/uspinjače vrh sv. Jure - lokalitet na baščanskom dijelu Biokova (Smokvina, Grebište ili neka druga pogodna lokacija)
- cesta Kaoci – Sv. Jure
- i drugih, u skladu s ciljevima iz članka 5. ovih Odredbi.

5.2. Vodoopskrba i odvodnja

Članak 32.

(1) Vodoopskrba naselja unutar Parka riješena je kroz postojeće vodoopskrbne sustave općina i gradova: s primorske strane Brela, Baška Voda, Makarska, Tučepi i Podgora, a u zaobalju Vrgorac, Zagvozd i Šestanovac. Dio domaćinstava koristi vodu iz cisterni.

(2) Vodoopskrba se planira i nadalje rješavati kroz postojeće vodoopskrbne sustave uz

korištenje postojećih malih izvorišta unutar Parka.

(3) Nove građevine vodoopskrbe (postrojenja za preradu vode) moraju biti smješteni izvan granica I. zone zaštite (što se odnosi na mala vodocrpilišta na malim izvorima).

(4) Vodnogospodarske zahvate planirati na način da ne ugrožavaju opstanak prirodnih staništa i uz njih vezanih vrsta te da negativno ne utječu na krajobrazne vrijednosti područja. Ne dopušta se betoniranje korita bujičnih potoka.

Članak 33.

Hidrante na području Parka preporučljivo je izvoditi kao podzemne hidrante. Eventualne lokacije nadzemnih hidranata na području Parka potrebno je pažljivo uklopiti u krajolik, sliku naselja, tj. izbjeći vizurno izložene točke te odabrati pozicije zaklonjene pogledima.

Članak 34.

(1) **Odvodnja** otpadnih voda rješavat će se za svakog korisnika pojedinačno sabirnom jamom ili za skupine građevina, odnosno naselje, izgradnjom kanalizacijske mreže i uređaja za pročišćavanje otpadnih voda (UPOV).

(2) Za dijelove naselja unutar Parka koja se nalaze na području općina, Šestanovac, Zagvozd i Podgora te Grada Vrgorca nije planirana izgradnja kanalizacijskog sustava i UPOV-a. Odvodnja otpadnih voda građevina mora biti riješena sabirnom jamom ili biološkim uređajima (II stupanj pročišćenja) manjih kapaciteta za pojedinačne zgrade ili skupinu zgrada.

(3) Izgradnja kanalizacijske mreže i uređaja za pročišćavanje otpadnih voda planirana je za naselje Gornja Brela PPU Općine Brela. Do izgradnje kanalizacijskog sustava odvodnja i pročišćavanje otpadnih voda stambenih i gospodarskih građevina mogu biti riješeni sabirnim jamama ili biološkim uređajima (II. stupanj pročišćenja) manjih kapaciteta za pojedinačne zgrade ili skupine zgrada.

(4) Za dijelove naselja unutar Parka koja se nalaze na području Grada Makarske i općine Baška Voda nije planirana izgradnja kanalizacijskog sustava za te dijelove naselja, ali je ostavljena mogućnost da se ta naselja u budućnosti priključe na kanalizacijski sustav. Do izgradnje kanalizacijskog sustava, odvodnja otpadnih voda građevina mora biti riješena sabirnom jamom ili biološkim uređajima (II stupanj pročišćenja) manjih kapaciteta za pojedinačnu građevinu ili skupinu građevina.

Članak 35.

(1) Uređaji za obradu otpadnih voda moraju biti izgrađeni na način da se oblikovno što bolje uklape u postojeći krajobraz te ne mogu biti smješteni na udaljenosti manjoj od 50 metara od kulturnih dobara ili zona zaštite kulturnih dobara.

(2) Sve otpadne vode potrebno je prethodno pročititi. Odabrani postupak pročišćavanja mora biti tzv. prirodi blizak postupak (npr. biljni uređaj), uklopljen u okoliš. Pročišćene otpadne vode preporuča se upuštati preko humusnog sloja tla u podzemlje.

(3) Uređaj za obradu otpadnih voda je potrebno smjestiti na prostorima izvan glavnih vizura prilaska naselju.

Uređenje vodotoka i voda

Članak 36.

(1) Za uređenje povremenih vodotokova definira se gradnja i održavanje zaštitnih vodnih građevina kao i svi zahvati na istima, koji se trebaju provoditi uz maksimalno uvažavanje prirodnih i krajobraznih obilježja, uz suglasnosti nadležnih službi.

(2) U svrhu tehničkog održavanja uz potoke, bujične vodotoke, lokve i bunare treba osigurati inundacijski pojas od gornjeg ruba korita, odnosno ruba čestice javnog vodnog dobra prema posebnom propisu.

5.3. Elektroopskrba

Članak 37.

(1) Elektroopskrba područja prilagođena je potrebama lokalnog stanovništva i uglavnom koncentrirana na rubnim dijelovima u kojima se nalazi glavina naselja.

(2) U naseljima na području Parka elektroopskrba je osigurana mrežom dalekovoda, pa tako prostorom Parka prolaze sljedeći dalekovodi:

- sjeverozapadnim dijelom Parka prolazi visokonaponski vod 110 kV D167 (Kraljevac Zagvozd) koji ide od trafostanice Kraljevac (110/35) iz HE Kraljevac
- na zapadnoj granici Parka smještena je trafostanica Vrulja (10 kV), od koje idu dva 10 kV dalekovoda; jedan prema Donjim Brelima, a drugi prema Gornjim Brelima koji napaja dvije trafostanice Gornja Brela, Dubci 1 i Dubci 2. Ovim dijelom Parka prolazi i 35 kV dalekovod.

(3) Naselja, odnosno zaseoci, koji se nalaze u Parku ili su na samoj granici, opskrbljuju se električnom energijom iz mreže koju čine 10 kV dalekovod i trafostanice Gornja Brela 1 (Zadruga), Gornja Brela (Zaveterje), Žeževica 4 (do koje vodi 10 kV dalekovod koji je izvan granica Parka), Zagvozd 8 (Šute), Zagvozd 3 (Rastovac), Zagvozd 10 (Brzice), Zagvozd 6 (Milići), Biokovsko Selo 1 (Lovrinčevići), Župa 1, Župa 2, Župa 3, Raščane 2, Raščane 5, Kozica 1, Kozica 3, Vranješi 1.

(4) Za napajanje odašiljača Biokovo, položen je 1966. godine VN 10 kV kabelski dalekovod (KDV), od TS 35/10 kV Makarska do vrha Sv. Jure. Na određenim mjestima trase kabelskog dalekovoda izgrađene su limene kabelske kućice (KK) - ukupno 6 kućica, sa odgovarajućom zaštitom od prenapona za pojedine dionice kabelskog dalekovoda. One ujedno služe kao orijentiri za praćenje i održavanje trase. Njegovom rekonstrukcijom napajaju se zone posjetiteljske infrastrukture Štrbina-Vošac i Sv. Jure. Limene kabelske kućice (ormariće) potrebno je rekonstruirati na način da se uklope u okoliš izvedbom od nereflektirajućeg materijala.

(5) Zaštitni koridori postojećih nadzemnih VN dalekovoda iznose 40 m, odnosno 20 m lijevo i desno od osi dalekovoda i u tom području nije dozvoljena nikakva gradnja bez prethodne suglasnosti nadležnog operatera prijenosnog sustava.

Članak 38.

(1) Nove elektroenergetske građevine (trafostanice) koje se grade izvan granica naselja, potrebno je oblikovati na način da se što bolje uklope u postojeći krajolik i uz korištenje zaštitnog zelenila. Nove trafostanice locirati izvan karakterističnih vizura na naselje, a iste se ne mogu graditi na udaljenosti manjoj od 100 m od pojedinačne građevine koja ima status kulturnog dobra.

(2) Za nove elektroenergetske građevine (trafostanice) potrebno je izraditi tipski projekt usklađen s ambijentalnim značajkama koji bi se koristio na području Parka.

(3) Postojeće i buduće dalekovode (pri rekonstrukciji ili izgradnji) potrebno je odgovarajuće izolirati kako bi se spriječilo pogibanje ptica.

(4) Pored gradnje novih građevina omogućava se rekonstrukcija postojećih građevina i uređaja.

(5) Trase i lokacije građevina u sustavu elektromreže načelno su prikazane u grafičkom dijelu Plana, kartografski prikaz br. 2. *Infrastrukturni sustavi*, i mogu se mijenjati detaljnijom projektnom dokumentacijom (aktom kojim se odobrava zahvat u prostoru).

(6) Nove trafostanice grade se kao samostojeće građevine na zasebnim česticama ili kao ugradbene u postojećim građevinama.

(7) Niskonaponska mreža nije prikazana već se radi po posebnim projektima.

Članak 39.

Priključne elektro-ormariće, kao i plinske ormariće, na građevinama treba izvesti na zaklonjenim mjestima (bočna strana ili začelje kuće), a ne na glavnim pročeljima kuća kako se ne bi narušio izgled građevina i slika naselja. Posebno se to odnosi na kamene tradicijske kuće, povijesne zidanice i sve vizurno istaknute građevine čija se pročelja sagledavaju u uličnom kontinuitetu.

Članak 40.

(1) Javnu rasvjetu i električnu mrežu u naseljima prvenstveno treba izvoditi podzemnim kablovima ili na stupovima.

(2) Kućne priključke prvenstveno izvoditi kabliranjem, posebno kod rekonstrukcije i izgradnje novih građevina te postupno ukidati priključke elektromreže preko krovova.

(3) Radi smanjenja svjetlosnog zagađenja javna rasvjeta u naseljima mora udovoljavati kriterijima i standardima eko-rasvjete.

(4) Zabranjena je gradnja novih građevina elektroopskrbne mreže kroz prostore zone stroge zaštite (zona I), podzone vrlo stroge zaštite (podzona 1a).

5.4. Telekomunikacije

Članak 41.

(1) Telekomunikacijska mreža na području Parka riješena je putem osam pristupnih mreža sa pripadajućim komutacijama (UPS-ovima), koje se nalaze unutar granica naselja i povezanim svjetlovodnim sustavom prijenosa (prikazani su na kartografskom prikazu br 2. Infrastrukturni sustavi).

(2) Planirano proširenje telekomunikacijske mreže treba voditi kroz već postojeće infrastrukturne koridore.

(3) Na prostoru Parka zadržava se postojeći TV odašiljač (repetitor) s pripadajućim uređajima uz mogućnost rekonstrukcije.

(4) Nije dozvoljeno postavljanje novih odašiljača na području Parka.

Članak 42.

(1) U razvoju sustava postojeće komunikacijske infrastrukture i povezane opreme Planom se predviđa daljnje poboljšanje pokrivanja, povećanje kapaciteta mreža i uvođenje novih usluga i tehnologija uz poštivanje mjera zaštite i propisane zakonske procedure.

(2) Na području obuhvata Plana moguća je postava antenskih prihvata i repetitora koji se postavljaju na postojećim građevinama. Pritom je potrebno voditi računa o utjecaju na krajolik i izgledu građevina te posebnim uvjetima zaštite.

(3) Lokacije za izgradnju novih samostojećih antenskih stupova određene su prostornim planom županije uz zadovoljavanje svih posebnih uvjeta zaštite prirode, kulturne baštine i okoliša.

(4) Novi antenski samostojeći stupovi trebaju biti takvih karakteristika da mogu prihvatiti više operatera. Iznimno, ukoliko lokacijski uvjeti ne dozvoljavaju izgradnju jednog stupa koji ima takve karakteristike da može primiti sve zainteresirane operatere (visina i sl.), dozvoljava se izgradnja nekoliko nižih stupova koji na zadovoljavajući način mogu pokriti planirano područje signalom.

(5) Razvoj telekomunikacijskog prometa odvijat će se u postojećim infrastrukturnim koridorima.

5.5. Plinovod

Članak 43.

(1) Magistralni planirani plinovod Split - Ploče DN 800/75a prolazi preko Parka u sjevernom dijelu. Građevine plinovoda gradit će se uz koridor državne ceste A1 prema studiji najpovoljnije trase plinovoda, uz uvjet da se isti ne može graditi u I. zoni sanitarne zaštite.

(2) Odvojni plinovod za MRS Brela planiran je kao okvirni koridor, a detaljnija trasa definirat će se kroz izradu studije utjecaja na okoliš. Trasa plinovoda prikazana je na kartografskom prikazu br. 2. Infrastrukturni sustavi.

(3) Opći uvjeti za magistralne plinovode određeni su posebnim propisima.

(4) Zaštitni pojas plinovoda je 30 m lijevo i desno od osi plinovoda u kojem je zabranjeno graditi građevine koje nisu u funkciji plinovoda.

5.6. Žičara Makarska - Štrbina (Ispod vrha Vošac)

Članak 44.

(1) Na području Parka planira se izgradnja samo jedne žičare, čiji je dio trase unutar granica Parka, a nalazi se izvan zone stroge zaštite (zona I).

(2) Donja postaja žičare nalazi se izvan područja Parka, unutar građevinskog područja Grada Makarske.

(3) Gornja postaja žičare planira se isključivo na predjelu lokaliteta Štrbina (Prijevoj Štrbina ispod vrha Vošac) unutar zone korištenja (zona III), podzone posjetiteljske infrastrukture (3b).

(4) Korištenjem tradicionalnih i/ili suvremenih materijala, izborom uže lokacije, izbjegavanjem vizualno-reljefno istaknutih pozicija te odabirom kolorita, infrastrukturu na trasi i samu gornju postaju („sletnu točku“) žičare uklopiti u krajobraz.

(5) Unutar gornje postaje žičare osigurava se prostor za službe Javne ustanove Parka i interventne službe.

(6) Radi spoja uže lokacije gornje postaje žičare s postojećom cestom, može se planirati servisna cesta do gornje postaje („sletne točke“) žičare unutar zone posjetiteljske infrastrukture Štrbina-Vošac, u III zoni zaštite (zona korištenja), podzoni posjetiteljske infrastrukture (3b), koja osigurava pristup vozila tehničko-sigurnosne i protupožarne namjene s ograničenim pristupom i posebnim režimom korištenja.

(7) Ovim Planom određuje se koridor žičare širine 300 m. Manja odstupanja izvan koridora kao posljedica razrade tehničkih i konstruktivnih elemenata neće se smatrati izmjenom Plana.

6. KORIŠTENJE, UREĐENJE I ZAŠTITA PODRUČJA S PRIORITETNIM AKTIVNOSTIMA - PRIRODNE I KULTURNE VRIJEDNOSTI NA PODRUČJU PARKA

6.1. Prirodne vrijednosti na području Parka

Članak 45.

Biljne zajednice

(1) Na području Parka prisutni su razni oblici vegetacije, od mediteranske do planinske, a na manjim površinama prema unutrašnjosti na dubljim i razvijenim tlima razvijene su šume bukve i jele te na sjeverozapadnim primorskim padinama autohtone šume dalmatinskog crnog

bora. Prema literaturnim podacima, ukupna flora Biokova u širem smislu (od Cetine do Neretve te od Kozice do Zagvozda) obuhvaća preko 1400 svojti. Za uže područje Biokova navodi se broj od 735 svojta što je posljedica različitih taksonomskih pristupa.

(2) Biokovo je u odnosu na druge dinarske planine relativno izolirana planina, s primorske strane morem, a sa zagorske relativno širokom nizinom. Izraženi reljef Biokova omogućuje razvoj različitih tipova staništa, posebnih edafskih, klimatskih i mikroklimatskih karakteristika, a mnoga slična staništa su prostorno izolirana unutar samog masiva Biokova. Osim toga biogeografski položaj Biokova je na granici dviju fitogeografskih regija. Sve je to razlog velikog broja biljaka, vrlo različitog podrijetla i starosti koje rastu zajedno na Biokovu te čine veliku raznolikost flore i visok stupanj endemizma Biokova.

Životinjske zajednice

(3) Geografski položaj planine Biokovo neposredno uz obalu Jadranskog mora, izoliranost od drugih tako visokih primorskih planina te njene krške geomorfologije i hidrologije čine osobitost faune Biokova te ona predstavlja oazu izoliranih kontinentalnih vrsta koje žive zajedno s mediteranskim vrstama rasprostranjenim do vrha planine.

(4) Od ukupnog broja vrsta koje obitavaju unutar Parka veliki je broj srednjodinarskih endema, ali i endema Biokova: 1 porodica, 8 rodova i preko 50 svojti isključivo beskralješnjaka. Ime Biokova nose dvojenoge Biokovellidae, dva roda Biokoviella i Biokovaphaenospis te 15 svojti, među kojima je najviše špiljskih reliktnih vrsta. Na Biokovu se susreću i brojni terciarni i glacijalni relikti (čak i predglacijalni relikti).

(5) Fauna kontaktnog pomorskog područja od granica parka do mora (koja nije obuhvaćena granicama Parka) u prilično je lošem stanju očuvanosti zbog stalnih pritisa urbanizacije, devastacije i povećanog turizma. Za razliku od faune pomorskog područja, fauna parka prirode dobro je sačuvana, iako je u prošlosti često bila pod jakim pritiskom ispaše.

Staništa (Ugrožena i rijetka staništa)

(6) Stanište je „jedinствена funkcionalna jedinica ekološkog sustava, određena zemljopisnim, biotičkim i abiotičkim svojstvima; sva staništa iste vrste čine jedan stanišni tip“. Stanište u ekološkom smislu je područje gdje živi organizam ili životna zajednica (biocenoza). Raznolikost staništa usko je povezana s geografskim položajem, razvedenošću reljefa, geološkim, klimatskim i hidrografskim prilikama te čovjekovim utjecajima. Ljudskim djelovanjem nastala su mnoga nova staništa, tzv. poluprirodna i umjetna staništa koja povećavaju raznolikost stanišnih tipova u odnosu na prirodno stanje, a posljedično i raznolikost svojti na ovom području.

(7) Za opstanak staništa nužna je regulacija (poticanje ili sprečavanje) ljudskih aktivnosti jer osim navedenog pozitivnog utjecaja, razni zahvati u prostoru ugrožavaju opstanak mnogih tipova staništa, a mogu ih i trajno uništiti. Tako su danas među najugroženijim staništima travnjaci koji direktno ovise o ljudskim aktivnostima kojima se ona održavaju (ispaša, košnja i sl.) te močvarna i vodena staništa koja su posebno ugrožena hidromelioracijskim zahvatima. Nestankom ovih staništa nestaju i o njima ovisne divlje svojte.

(8) Republika Hrvatska je razvila svoju Nacionalnu klasifikaciju staništa da bi naglasila raznolikost staništa svoga teritorija te neke specifičnosti, naročito uz more, u podzemlju i u području krša. Prema Karti staništa Republike Hrvatske (u prilogu) na području Parka prirode Biokovo nalaze se 22 različita tipa staništa (do II. razine Nacionalne klasifikacije staništa („Narodne novine“, br. 07/06 i 119/09)), od kojih je 11 tipova staništa ugroženo na europskoj i/ili nacionalnoj razini i zaštićeno Pravilnikom o popisu stanišnih tipova, karti staništa te ugroženim i rijetkim stanišnim tipovima („Narodne novine“, br. 88/14).

NKS kod	NKS stanište	Površina/ha	% od uk. površ. PP
A.2.2.1.	Povremeni vodotoci	linijska staništa	
B.1.3.	Alpsko-karpatško-balkanske vapnenačke stijene	544,80	2,82
B.1.4.	Tirensko-jadranske vapnenačke stijene	171,35	0,89
B.1.4.2./B.2.2.	Dalmatinske vapnenačke stijene/Ilirsko-jadranska, primorska točila	linijska staništa	
B.1.4.2.3.	Zajednica piramidalnog zvončića i modrog lasinja	točkasta staništa	
B.1.4.2.4.	Zajednica slavulje i crvenkaste biokovske zečine	točkasta staništa	
B.2.2.1.2.	Točilo primorskog mekinjaka i biokovskog lanilista	točkasta staništa	
C.3.5.	Submediteranski i epimediteranski suhi travnjaci	1952,31	10,10
C.3.5./D.3.1.	Submediteranski i epimediteranski suhi travnjaci/Dračici	7989,14	41,33
C.3.5./E.3.5.	Submediteranski i epimediteranski suhi travnjaci/Primorske, termofilne šume i šikare medunca	529,46	2,74
C.3.5.2.3.	Kamenjare uspravnog ovsika i isprekidane šašike	točkasta staništa	
C.3.5.2.4.	Kamenjare primorskog kovilja i šaša crljenike	točkasta staništa	
C.3.5.2.7.	Kamenjarski travnjak biokovskog kozlinca i velike šašike	točkasta staništa	
C.3.6./D.3.4.	Kamenjarski pašnjaci i suhi travnjaci eu- i stenomediterana/Bušici	262,06	1,36
C.4.1.1.4.	Planinske rudine kitajbelovog šaša i balkanske sunčanice	točkasta staništa	
D.2.2.1.1.	Šikara žestike i ribiza	točkasta staništa	
D.3.4.	Bušici	198,54	1,03
D.3.4./I.5.2.	Bušici/Maslinici	0,95	0,00
E.3.5.	Primorske, termofilne šume i šikare medunca	6557,32	33,92
E.7.4.	Šume običnog i crnog bora na dolomitima	279,10	1,44
E.8.2.	Stenomediterranske čiste vazdazelene šume i makija crnike	479,54	2,48
E.9.2.	Nasadi četinjača	36,20	0,19
H.1.3.2.2.	Kamenice	točkasta staništa	
I.2.1.	Mozaici kultiviranih površina	273,28	1,43
I.2.1./J.1.1./I.8.1.	Mozaici kultiviranih površina/Aktivna seoska područja/Javne neproizvodne kultivirane zelene površine	2,57	0,01
I.5.1./I.5.2.	Voćnjaci/Maslinici	7,00	0,04
I.5.2.	Maslinici	14,57	0,08
J.1.1.	Aktivna seoska područja	27,67	0,14
J.1.1./J.1.3.	Aktivna seoska područja/Urbanizirana seoska područja	1,65	0,01
Ukupno:		19330,54	100,00

Tablica 2: Popis stanišnih tipova na području Parka prirode Biokovo prema Nacionalnoj klasifikaciji staništa

6.1.1. Zaštićena područja unutar Parka

Članak 46.

Jednim dijelom unutar granica Parka nalazi se na samom rubnom dijelu spomenik parkovne arhitekture Biokovski botanički vrt Kotišina (tablica 3.). Botanički vrt Kotišina je zapušten te bi ga trebalo urediti i održavati.

Zaštićeno područje	Kategorija zaštite	Površina (Akt o proglašenju) [ha]
Biokovski botanički vrt Kotišina	Spomenik parkovne arhitekture, botanički vrt	16,5

Tablica 3: Posebno zaštićena područja unutar granica Parka

6.1.2. Strogo zaštićene i zaštićene svojte

Članak 47.

(1) Zaštitu uživaju samonikle biljke i gljive te divlje životinje koje se nalaze u nacionalnom parku, strogom rezervatu te u posebnom rezervatu ako se radi o samoniklim biljkama, gljivama, te divljim životinjama radi kojih je područje primarno zaštićeno, kao i sve podzemne životinje, i kad nisu zaštićene kao pojedine svojte, ako aktom o zaštiti toga područja za pojedinu vrstu nije drugačije određeno.

(2) Prema važećem Zakonu o zaštiti prirode zabranjeno je branje, skupljanje, uništavanje, sječa ili iskopavanje samoniklih strogo zaštićenih biljaka i gljiva te držanje i trgovina samoniklim strogo zaštićenim biljkama i gljivama.

(3) Strogo zaštićene životinje zabranjeno je namjerno hvatati, držati i/ili ubijati; namjerno oštećivati ili uništavati njihove razvojne oblike, gnijezda ili legla te područja njihova razmnožavanja ili odmaranja; namjerno uznemiravati, naročito u vrijeme razmnožavanja, podizanja mladih, migracije i hibernacije, ako bi uznemiravanje bilo značajno u odnosu na ciljeve zaštite; namjerno uništavati ili uzimati jaja iz prirode ili držati prazna jaja; prikrivati, držati, uzgajati, trgovati, uvoziti, izvoziti, prevoziti i otuđivati ili na bilo koji način pribavljati i preparirati.

(4) Nenamjerno hvatanje i/ili ubijanje strogo zaštićenih životinja prijavljuje se Ministarstvu. Ministarstvo vodi evidenciju o nenamjerno uhvaćenim i/ili ubijenim strogo zaštićenim životinjama te odlučuje o zaštitnim mjerama u cilju sprječavanja negativnog utjecaja na pojedine vrste.

(5) Korištenje zaštićenih divljih svojti dopušteno je na način i u količini da se njihove populacije na državnoj ili lokalnoj razini ne dovedu u opasnost. Nadležno ministarstvo propisuje mjere zaštite zaštićenih divljih svojti koje obuhvaćaju: sezonsku zabranu korištenja i druga ograničenja korištenja populacija; privremenu ili lokalnu zabranu korištenja radi obnove populacija na zadovoljavajuću razinu te reguliranje trgovine, držanja radi trgovine i transporta radi trgovine živih i mrtvih primjeraka. Ministarstvo nadležno za zaštitu prirode vodi evidenciju o načinu i količini korištenja zaštićenih divljih svojti radi utvrđivanja i praćenja stanja populacija. Ako se utvrdi da je zbog korištenja zaštićena divlja svojta ugrožena, ministar može donijeti naredbu kojom zabranjuje ili ograničava korištenje te svojte.

Zaštićene i strogo zaštićene biljne vrste na području Parka prirode Biokovo

Članak 48.

(1) Prema Zakonu o zaštiti prirode i Pravilniku o strogo zaštićenim vrstama, na području Parka nalazimo: zaštićene svojte i strogo zaštićene svojte.

(2) Na području Parka evidentirane su i endemične svojte u širem smislu (uključuje stenoendeme (svojte vrlo ograničene rasprostranjenosti unutar manjih područja Hrvatske),

endeme (svoje ograničene rasprostranjenosti većinom unutar Hrvatske, a manjim dijelom areala izvan) i subendeme (svoje ograničene rasprostranjenosti unutar jedne ili nekoliko susjednih država, a samo manjim dijelom areala unutar Hrvatske). Biljne svoje razvrstane su u kategorije ugroženosti prema Crvenoj knjizi vaskularne flore Hrvatske.

Životinjske vrste na području Parka

Članak 49.

(1) Iz skupine kralježnjaka - sisavci, među glodavcima koji obitavaju na području Parka, značajan je zec (*Lepus europeus*) koji je rasprostranjen na cijelom biokovskom području, dinarski voluhar (*Dinaromys bogdanovi*) koji živi na nadmorskoj visini od 20 do 1400 m i posebno je zaštićen i nalazi se na popisu ugroženih vrsta prema Crvenoj knjizi, te krški puh (*Eliomys quercinus dalmaticus*) koji je endemična podvrsta na Biokovu i obitava na nadmorskoj visini od 50 do 1400 m te je zaštićen jednako kao dinarski voluhar.

(2) U kontaktnim zonama parka na nižim nadmorskim visinama Biokova susreće se bjeloprsi jež (*Erinaceus concolor*), koji je posebno zaštićen. Na višim nadmorskim visinama u parku prisutne su šumska rovka (*Sorex araneus* L.), mala rovka (*Sorex minutus*) te patuljasta rovka (*Suncus etruscus*) duga tek 4,5 cm. Sve vrste iz ove porodice također su posebno zaštićene.

(3) Od zvijeri je prisutan vuk (*Canis lupus*), također strogo zaštićena vrsta, potom lisica (*Vulpes vulpes*), lasica (*Mustela nivalis*), kuna zlatica (*Martes martes*), kuna bjelica (*Martes foina*), jazavac (*Meles meles*) i dr. Na području Parka obitava vrsta divljači divokoza (*Rupicapra rupicapra* L.) Također, 1968. unesen je i muflon (*Ovis orientalis*). Medvjed (*Ursus arctos*, L. 1758) te zlatni čagalj (*Canis aureus*) povremeno se pojave na Biokovu, a pojedine jedinice risa (*Lynx lynx*, L. 1758) pojavile su se na Biokovu prema podacima iz 1994. godine.

(4) Šišmiši, koji su strogo zaštićeni, zastupljeni su s tri porodice: Rhinolophidae, s tri vrste roda *Rhinolophus*, Vespertilionidae s 11 vrsta te Tadaridae, koje zastupa sredozemni slobodnorepac (*Tadarida teniotis*). Potencijalno su ugroženi veliki potkovnjak (*Rhinolophus ferrumequinum*) i mali potkovnjak (*Rhinolophus hipposideros*) te rijetka i rizična vrsta Blazijev potkovnjak (*Rhinolophus blasii*). Iz roda dugouhih šišmiša (*Plecotus*) dolaze dvije vrlo rijetke vrste, obje nedovoljno poznate i vjerojatno ugrožene, to su gorski (*Plecotus macrobullaris*) i Kolombatovićev dugoušan (*Plecotus kolombatovici*). Rod pravih šišmiša (*Myotis*) zastupljen je s pet vrsta, od kojih su riđi šišmiš (*Myotis emerginatus*) i veliki šišmiš (*Myotis myotis*) potencijalno ugroženi. Od ostalih vrsta na Biokovu dolaze: dugokrili pršnjak (*Miniopterus schreibersi*), primorski šišmiš (*Hypsugo savii*), bjelorubi šišmiš (*Pipistrellus kuhlii*), kasni noćnjak (*Eptesicus serotinus*), brkati šišmiš (*Myotis mystacinus*), resasti šišmiš.

(5) Od gmazova na nižim nadmorskim visinama dolazi zaštićena kopnena kornjača (*Testudo hermanni*), koja je sve rjeđa te primorska gušterica (*Podarcis sicula*). Obje su strogo zaštićene.

(6) U prostoru krških stijena i točila nalazi se stanište endemske i reliktna mosorske gušterice (*Archaeolacerta mosorensis*), koja živi samo u području višem od 1400 mnm te ljuskave crne (*Algyroides nigropunctatus*) i oštroglave gušterice (*Dalmatolacerta oxycephala*). U pojasu strmih stijena i točila na travnatim zaravnima čest je veliki zelembač (*Lacerta trilineata*) i zelembač (*Lacerta viridis*), koji su također strogo zaštićeni prema Bernskoj konvenciji. Do vrha planine rasprostranjena je na travnjacima endemična krška gušterica (*Podarcis melisellensis*), a u vršnom dijelu joj se pridružuje zelembač (*Lacerta viridis*).

(7) Od zmija dolaze zaštićene vrste obična bjelica (*Elaphe longissima*), crvenkrpica (*Elaphe situla*), šilac (*Coluber najadum*), smukulja (*Coronella austriaca*), zmajur (*Malpolon insignitus*), crnokrpica (*Telescopus fallax*), bjelouška (*Natrix natrix*) i jedina prava otrovnica, poskok (*Vipera ammodytes*).

(8) Na Biokovu postoji gotovo 100 vrsta ptica. Mnoge ptice se ne gnijezde na Biokovu ali njegov teritorij koriste pri traženju hrane, zimovanju ili ga koriste za odmor tijekom preleta.

Posebno zaštićene vrste su suri orao (*Aquila chrysaetos*), kritično ugrožena vrsta s jako niskom gustoćom populacije u Parku te vrtna strnadica (*Emberiza hortulana*).

(9) Zaštićene i ugrožene (niskorizične) svojte leptira su: veliki kozlinčev plavac (*Glaucopteryx alexis*), crni apolon (*Parnassius mnemosyne*), žednjakov plavac (*Scolitantides orion*), uskršnji leptir (*Zerynthia polyxena*), dalmatinski okaš (*Proterebia afra dalmata*), kozlinčev plavac (*Pseudophilotes vicrama*) i Rottemburgov debeloglavac (*Thymelicus acteon*).

(10) Među vodozemcima zaštićena je velika zelena žaba (*Rana ridibunda*) i gatalinka (*Hyla arborea*) koja se nalazi na Crvenoj listi IUCN-a kao ugrožena vrsta.

Posebno zaštićene životinjske vrste na području Parka

Članak 50.

Prema Zakonu o zaštiti prirode i Pravilniku o strogo zaštićenim vrstama, na području Parka nalazimo: zaštićene svojte i strogo zaštićene svojte. Životinjske svojte razvrstane su u kategorije ugroženosti prema Crvenoj knjizi vaskularne flore Hrvatske.

6.1.3. Ekološka mreža

Članak 51.

(1) Ekološka mreža Republike Hrvatske proglašena je Uredbom o ekološkoj mreži te predstavlja područja ekološke mreže Europske unije Natura 2000.

(2) Ekološka mreža predstavlja sustav međusobno povezanih ili prostorno bliskih ekološki značajnih područja važnih za ugrožene vrste i staništa, koja uravnoteženom biogeografskom raspoređenošću značajno pridonose očuvanju prirodne ravnoteže i biološke raznolikosti. Ekološka mreža je sustav najvrjednijih područja za ugrožene vrste i stanišne tipove, koja su dostatno bliska i međusobno povezana koridorima, čime je omogućena međusobna komunikacija i razmjena vrsta.

(3) Natura 2000 je ekološka mreža sastavljena od područja važnih za očuvanje ugroženih vrsta i stanišnih tipova Europske unije. Njezin cilj je doprinijeti očuvanju povoljnog stanja više od tisuću ugroženih i rijetkih vrsta te oko 230 prirodnih i poluprirodnih stanišnih tipova. Dosad je u ovu ekološku mrežu uključeno oko 28000 područja na gotovo 20% teritorija EU što je čini najvećim sustavom očuvanih područja u svijetu. Natura 2000 se temelji na EU direktivama (Direktiva 2009/147/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 30. studenoga 2009. o očuvanju divljih ptica (kodificirana verzija) (SL L 20, 26. 1. 2010.) i Direktiva Vijeća 92/43/EEZ od 21. svibnja 1992. o očuvanju prirodnih staništa i divlje faune i flore (SL L 206, 22. 7. 1992.). Područja se biraju znanstvenim mjerilima, a kod upravljanja tim područjima u obzir se uzima i interes i dobrobit ljudi koji u njima žive.

Članak 52.

(1) Unutar granica Parka nalaze se 2 područja ekološke mreže RH (mreže Natura 2000); jedno područje očuvanja značajno za ptice HR1000030 Biokovo i Rilić, te jedno područje očuvanja značajno za vrste i stanišne tipove HR5000030 Biokovo.

(2) Ekološku mrežu RH (mrežu Natura 2000) prema Uredbi o ekološkoj mreži čine područja očuvanja značajna za ptice - POP (područja značajna za očuvanje i ostvarivanje povoljnog stanja divljih vrsta ptica od interesa za Europsku uniju, kao i njihovih staništa, te područja značajna za očuvanje migratornih vrsta ptica, a osobito močvarna područja od međunarodne važnosti) i područja očuvanja značajna za vrste i stanišne tipove - POVS (područja značajna za očuvanje i ostvarivanje povoljnog stanja drugih divljih vrsta i njihovih staništa, kao i prirodnih stanišnih tipova od interesa za Europsku uniju).

(3) Sastavnim dijelovima ekološke mreže smatraju se i svi biospeleološki važni objekti koji trenutačno nisu u evidenciji Državnog zavoda za zaštitu prirode, kao izrazito važna i ugrožena ekološki značajna područja.

6.1.4. Posebno vrijedna prirodna područja

Članak 53.

U sklopu Parka, na istraživanom području diferencirana su posebno vrijedna prirodna područja:

1. Posebno vrijedna područja šumske vegetacije:
 - autohtona šuma dalmatinskog crnog bora Junipero - Pinetum dalmaticae Domac u predjelu Borovik, Šibenik - Borovac i Bukovac i Pakline-Krajev gaj
 - šuma primorske bukove Fagetum croaticum seslerietosum Ht. na primorskoj padini pod Vošcem na visini 1350 m
 - šume bukve i jele s kontinentalne strane Parka na sjevernim ekspozicijama Kaoci Ozrivača i Kimet - Sutvid u blizini vrha Sv. Jure.
 2. Posebno vrijedna botanička područja :
 - Sv. Ilija - Šibenik - Štropic (ovaj značajni botanički lokalitet obuhvaća padine Sv. Ilije preko Šibenika do Štropca)
 - Troglav - Sv. Jure najviši vrh Biokova s kojim čini cjelinu.
 3. Posebno vrijedna geomorfološka područja:
 - Nevistina stina - Ovčje pole
 - Sv. Ilija - Kuranik - Šibenik -Štropic - Vošac
 - Vršni plato Sv. Jure - Troglav
 4. Zoološki značajna područja
- Na području Parka prirode planiraju/nalaze se zoološki značajna područja:
- šumsko zoološki značajno područje za krupnu divljač (Kaoci - Dobri dol)
 - botaničko zoološki značajno područje (Sv. Jure - Troglav - Kadulja)
 - botaničko zoološki značajno područje (Sv. Ilija - Stupica)
 - zoološki značajno područje za sitnu divljač (Lađana).

Speleološki objekti

Članak 54.

(1) Biokovo je planina koja ima posebne vrijednosti speleoloških objekata koje treba maksimalno zaštititi i ne dozvoliti aktivnosti koje nisu u skladu sa važećim pozitivnim propisima. Na području Parka nalazi se veći broj istraženih i neistraženih speleoloških objekata, a evidentirano je 191 istraženih speleoloških objekata i još 34 neistražena poznata objekta.

I. Istraženi speleološki objekti

1.	Jama Dvojnica IV
2.	Brezno pri Dusi
3.	Sovina jama
4.	Velika jama
5.	Plava ledenica
6.	Jama dvojnica III
7.	Sonjina jama
8.	Vojnička osmica
9.	Jama Čavlenovača
10.	Jama u Ravnoj Vlaškoj
11.	Kostina Jama
12.	Malena (Benova jama)
13.	Medena
14.	Jama kraj Kamenitih vrata
15.	Jama za Kamenitim vratima
16.	Tatjanina jama
17.	Ledenica Dusa
18.	Jama Edelritka

19.	Jama Boreal
20.	Jama male Marije
21.	Biokovka
22.	Pretnerova Jama
23.	Zmijolika jama
24.	Jama Meandar
25.	Jama Dvojnica I
26.	Jama Dvojnica II
27.	Antonijeva špilja
28.	Svjetlanina špilja
29.	Jama B-2
30.	Jelenja Jama
31.	Jama na Sv. Juri
32.	Jama Sob na kvadrat
33.	Špilja pod Skalinama
34.	Mandina Jama
35.	Slobodna jama
36.	Zaboravna jama
37.	Sedma veličanstvena

38.	Lazina jama
39.	Pećina Vilenjača
40.	Vlaška jama
41.	Jama pod Sv. Jurom
42.	Kašogijeva jama
43.	Sanjina jama
44.	Jama Profundača
45.	Jama Ledena
46.	Dezerterka
47.	Jama stara škola
48.	Ivanina jama
49.	Jama na putu za staru školu
50.	Jama Kompas
51.	Lipa jama (Veliki pogled)
52.	Jama do Zaboravine
53.	Jama posli konopa
54.	Jama dobre nade
55.	Jama Dusa II (B-9)
56.	Pećina na Susvidu I
57.	Jama Harare
58.	Jama Balvan
59.	Pakina špilja
60.	Velika špilja - Krjava
61.	Jama Hit
62.	Jama nova škola
63.	Jama Veretta
64.	Jama Derežinka (Zmijolika)
65.	Jama Prvomajka
66.	Uporna jama
67.	Šuko jama (B-1)
68.	Jama porođajna
69.	Čokolinka
70.	Jama kod dva Marka
71.	Sama jama
72.	Jama Mali propuh
73.	Jama br. 105
74.	Jama Jeremija
75.	Jama mlade snage
76.	Jama mali tić
77.	Jama br. 109
78.	Jama Speleo-zoo
79.	Lopatina jama
80.	Čuljak jama
81.	Jama crnih ptica
82.	Jama br. 114.
83.	Jama na Stazi (Krivi dolac)
84.	Jama Koprivka
85.	Jama crnoga dna
86.	Jama maloga puha
87.	Jama br. 120
88.	Jama br. 121.
89.	Jama Ilijan
90.	Jama br. 123.
91.	Jama br. 124.
92.	Jama vrtuljak

93.	Jama br. 127
94.	Špiljica ispod Jame br.124
95.	Marmeladna jama
96.	Jama pod Vošcem
97.	Romanova jama
98.	Turska pećina - Kaštel
99.	Pikina Jama
100.	Jama ljubica
101.	Jama dva lava
102.	Grubišića špilja
103.	Ovčja špilja
104.	Jama B-6
105.	Jama A-5
106.	Jama na Viloviku
107.	Jama B-4
108.	Mala jamica
109.	Jama B-5
110.	Manastiri I
111.	Jama 1A-4
112.	Jama 1A-5
113.	Jama B-8
114.	Jama za Supinom
115.	Špilja u Nevistinim stinama
116.	Ledenica pod Troglavom
117.	Jama 3A-1
118.	Jama B-7
119.	Jama Amfora
120.	Jama u Debelici
121.	Jama Krjava II
122.	Jama za Piščetom
123.	Jama pod Stipkovcem
124.	Jama pod Sv. Jurom (KSPSH)
125.	Jama na Jelici
126.	Invalidna jama
127.	Pećina na Stupici (Sv. Bare)
128.	Šulina jama
129.	Bunker na Susvidu
130.	Jama u Prolazu
131.	Jama Vrh dočića
132.	Vučja špilja
133.	Gulina jama
134.	Živkovača
135.	Jama iznad Šošića
136.	Suzina jama
137.	Jama pod domom (Duboka)
138.	Jama pored Stare ledenice
139.	Stara ledenica
140.	Praseća jama
141.	Jama Red bull
142.	Ledenica 10 DM
143.	Jama Lađenka
144.	Jama Dalmatinka
145.	Jama Plitvine
146.	Japaga Lađenka
147.	Pileća jama

148.	Jama Pomorac
149.	Jama Burača
150.	Jama pored pojate
151.	Krjava
152.	Jama Seat
153.	Velika špilja
154.	Jama B-3
155.	Vilimova jama (A-2)
156.	Jama A-3
157.	Jama A-4
158.	Firnova jama (1A-1)
159.	Jama 1A-2
160.	Jama 1A-3
161.	Jama 3A-2
162.	Jama 3A-3
163.	Sveta špilja
164.	Špilja na Dupcima
165.	Jama Zmajevača
166.	Njegova jama
167.	Jama na Sv. Iliji
168.	Jolina jama
169.	Čulina jama
170.	Jama B3+TIM

171.	Jama Penzionerka
172.	Jama LZP
173.	Jama pod Borovcem
174.	Jama u stupu Solila
175.	KSPSH 82 (J-82)
176.	Pećina pod Štrbinom
177.	Usputna jama
178.	Čavkina jama
179.	Jama Nazovi je bogati
180.	Hilti jama
181.	Jama Šestica
182.	Ljubavna jama
183.	Jama Jurin pupak
184.	Jama Mokre noge
185.	Jama Vodovod i kanalizacija
186.	Tehnicka špilja
187.	Jama rebrica
188.	Filipova jama
189.	Jama na Iliji
190.	Špilja na Stipkovcu
191.	Jama Zara

Tablica 4: Speleološki objekti na području Parka

II. Neistraženi (poznati) speleološki objekti

1.	Špilja Pasji manastiri
2.	Špilja Gravišće
3.	Jama Mačka
4.	Jama Velika mačka
5.	Špilja Manastirina
6.	Jama za Golim brigom
7.	Razmirova špilja
8.	Mičića ledenica
9.	Crna ledenica
10.	Matkova jama
11.	Jama za kozjakom
12.	Velika špilja
13.	Jama Ljubović
14.	Ljubovička peć
15.	Lizatova jama
16.	Špilja Lozovac
17.	Šućurova jama
18.	Bukova jama

19.	Velika jama
20.	Gradska špilja
21.	Jama Trepetlikovac
22.	Jama Jelovača
23.	Jama Jezero
24.	Špilja za Kurenikom
25.	Jama 1
26.	Jama 2
27.	Špilja Čule
28.	Jama 3.
29.	Jama Smrduša
30.	Jama 4.
31.	Pozjata
32.	Jama babnjača
33.	Pećina ispod Vrisove glave
34.	Špilja Peć

Tablica 5: Neistraženi speleološki objekti na području Parka

(2) Prema dosadašnjim istraživanjima (od 2011. - 2013. god.), na Biokovu je utvrđeno oko 400 speleoloških objekata, a procjenjuje se da je njihov broj puno veći (prema podacima HPD Biokovo, speleološki odsjek).

6.2. Područja i lokaliteti zaštite kulturnih dobara

Članak 55.

Unutar obuhvata Plana nalaze se mnogi kulturno-povijesni spomenici starije i mlađe prošlosti razvrstani na:

1. Arheološka baština

1.1. Arheološki pojedinačni lokalitet, registrirano i evidentirano kulturno dobro:

- prapovijesne gomile uz cestu Makarska – Vrgorac (Miočevići)
- pećina Svetica uz morsku stranu prijevoja Dubci
- pećina Pozjata
- pećina Matijaševa peć iznad Župe
- pećina Gradska spila iznad Župe
- pećina Samogorska spila iznad Župe
- pećina Brščanova jama zapadno od Velikog Godinja
- prapovijesne gomile na Brdu (Veliko Brdo)
- prapovijesne gomile na Budošćiću u Velikom Brdu
- zazidane pećine iznad Budošćića u Velikom Brdu
- gradina - gomila na Strigovu (Šestanovac)
- gradina iznad Škrabića u Gornjim Brelima - evidentirano kulturno dobro lokalnog značaja (gradina je smještena na uzvisini iznad zaseoka, na strateškom položaju biokovsko-dovanjskih vrata te kontrolira pradaveni put od mora prema unutrašnjosti)
- prapovijesna gradina u Subotištu - evidentirano kulturno dobro lokalnog značaja (Na gradini dominira veliki obrambeni tumul, u koji se naknadno ukupovalo. U zapadnom podnožju tumula vidljivi su ostaci arhitekture)
- prapovijesna gradina na Takalu u Župi
- stećak na Popovoj glavi zapadno od izvora Kjeve ispod utvrde Poletnice
- stećci na Grebinama zapadno od Popove glave
- nadgrobne ploče iz 15. st. na groblju kod crkve Sv. Nikole
- nadgrobni blokovi kod Sv. Kaje
- nadgrobne ploče iz 15. st. kod crkve Sv. Martina u Kotišini
- prapovijesni lokalitet na širem podnožju Velike i Male Vučije iznad zaseoka Vranješi u Podgori
- Matina gradina iznad Poganovca s ostacima zidova iz Prvog Svjetskog rata
- Čupova gradina (kota 781,7), prapovijesna gradina s dva niza bedema kod zaseoka Okmadžići (Kozica)
- prapovijesna gomila kod zaseoka Vranješi (Kozica)
- prapovijesna gomila na Grubuškoj glavici
- prapovijesna gomila nasjeverno kod zaseoka Družijanići (Raščane)
- velika prapovijesna gomila (promjera 25 m) u zaseoku Mali Godinj-Kovačevići
- prapovijesna gomila sjeverno od Velikog Godinja
- prapovijesna gomila (jedna veća i nekoliko manjih) zapadno od zaseoka Brzice (Zagvozd)
- skupina prapovijesnih gomila istočno od Podglogovika (toponim „Vič“)
- skupina prapovijesnih gomila uz put Podglogovik – Saranač (položaj Prisika)
- prapovijesna gomila na vrhu Promajna (kota 692,2)
- arheološki Lokalitet Skupina prapovijesnih gomila „Troje gomile“. Dominantne su tri gomile, dok je četvrta manja i posve devastirana. (nekoliko prapovijesnih gomila) iznad Podgore (kota 822)
- prapovijesna gomila kod zaseoka Papići (Gornje Igrane)
- prapovijesne gomile (najmanje 3) na lokalitetu Donja Gora iznad Podgore
- prapovijesna gomila istočno zapadno od Podglogovika uz cestu prema Lemešinim docima s vidljivim središnjim grobom
- prapovijesna gomila istočno od Podglogovika s tragovima kasnije nastambe
- gomila Ursići u Zaveterju (Gornja Brela)
- veća skupina prapovijesnih gomila na Remnicama nadomak Prosika (najveći tumul je promjera 25 m)
- gomila Čelo Kopačine
- tumul na Stražiću istočno od Gradine u Škrabićima
- naselje Zabrdno u Gornjim Brelima

- prapovijesni lokalitet oko crkve Sv. Ilije u Potpoletnici u Gornjim Brelima
- skupina prapovijesnih gomila na prijevoju Nevista
- prapovijesna gomila na Malom Borovcu
- groblje u podnožju Borovca
- groblje kraj kapelice Sv. Kaje na Nevisti
- groblje na Vincu u zapadnom podnožju kapelice Sv. Kaje
- srednjovjekovno groblje oko crkve Sv. Nikole u Gornjim Brelima
- srednjovjekovno groblje kraj crkve Sv. Martina u Kotišini
- groblje uz cestu u Rogličima (nasuprot kuće akademika Josipa Roglića)
- prapovijesni lokalitet Podstine u Makru.

1.2. Arheološko-paleontološki lokaliteti:

- lokalitet Dubci (prijevoj Dubci u sjeverozapadnom dijelu Biokova 288m n. m.) je jedino značajno nalazište fosilne faune iz koštanih breča donjopleistocenske starosti na području Parka
- jama Snježnica sjeverozapadno od najvišeg biokovskog vrha Sv. Jure (1762 m) iz ranog holocena, nalazište je fragmentalne lubanje s rogovljem običnog jelena
- jame sjeverno od vrha Vošac (1422 m), nalazište fragmentalne lubanje s rogovljem običnog jelena iz ranoga halocena
- špilja Drinova, iznad sela Bartulovići (525 m/nm), ostatci kostiju i zuba recentnih i fosilnih životinja (špiljski medvjed i planinski svizac)
- Jujnovića špilja, kod zaseoka Jujnovići (Kozica), ostatci 72 skeleta raznih životinja i cjelovit skelet odraslog jelena
- špilja Baba, koja se nalazi ispod vrha Štedovac (1061 m) na sjeveroistočnoj strani Parka gornjepleistocensko nalazište špiljskih medvjeda i ostatci drugih životinja, kozorog, mrki medvjed i planinski svizac (tragovi kretanja dinosaura).

2. Povijesna graditeljska cjelina

2.1. Seoska naselja (ambijenti građevinskog ruralnog nasljeđa), registrirano i evidentirano kulturno dobro:

- zaseoci Zaveterja (Gornja Brela): Ursići, Brkulji i Tomaši (zaštićeno kulturno dobro)
- zaseok Tomaši – Gornja Mala (naselje Gornja Brela)
- zaseok Stari Škrabci / Prosik (naselje Gornja Brela)
- zaseok Pekovići/Radići (naselje Grabovac)
- zaseok Topići (naselje Baška Voda)
- zaseok Nemčići (naselje Veliko Brdo)
- zaseok Veliki Godin, zaseok Mali Godin, zaseok Družijanići (naselje Kozica).

3. Povijesni sklop i građevina

3.1. Civilne građevine:

- Ercegova gradina iz 15. st u Velikom Brdu
- Francuska cesta, cesta nikada nije dovršena i sačuvana je samo fragmentarno s nizom serpentina u donjem dijelu južno od Nevistine stine, a u Gornjim Brelima postoje tragovi izvedenog dijela trase (cesta je tzv. bijela cesta bez asfalta, podzidana kamenim zidovima i izvan je funkcije)
- Napoleonova cesta iz 19. stoljeća koja se u većem dijelu trase poklapa sa sadašnjom državnom cestom D62 (po trasi ceste danas se proteže većim dijelom granica Parka Zagvozd – Župa – Rašćane)
- Turska pećina u liticama Biokova iznad Vrutka
- utvrđene spilje iznad Makra
- rimski lokalitet na istočnoj strani Piraka
- topnički put
- Rodićeva cesta.

3.2. Fortifikacije:

- kaštel u Kotišini iz 17. st. na užem prostoru prapovijesnog naselja (RST-1314)

- Hercegova kula u Gornjim Brelima
- utvrda Poletnica s ostacima turske kule na mjestu prapovijesne gradine
- utvrđene špilje Makar.

3.3. Graditeljski sklop

- sklop stare župne kuće u Zagvozdu (jugoistočno od crkve velike Gospe i zagvoškog groblja)
- srednjovjekovno naselje Klešići (naselje Gornja Brela)
- staro naselje Drinova (Zaveterje, naselje Gornja Brela).

3.4. Sakralne građevine:

- crkva Sv. Križa u Rastovcu (Zagvozdu) iz 17. stoljeća
- crkva Velike Gospe u Zagvozdu iz 17. stoljeća
- crkva Sv. Martina u Kotišini 14. - 15. stoljeća
- crkva Sv. Ante u Kotišini iz 19. stoljeća
- crkva Sv. Nikole u Gornjim Brelima iz 14. – 15. stoljeća
- crkva Gospe od Zdravlja u Gornjim Brelima iz 18. st. (RST-1321)
- kapela Sv. Kaje u Gornjim Brelima iz 18. stoljeća
- lokalitet Sutvid zapadno od ulazne recepcije Parka (prapovijesna utvrda na kojoj je još u kasnoj antici u razdoblju oko 5. – 6. stoljeća podignuta crkva Sv. Vida, crkva je pregrađena tijekom 11. – 12. stoljeća).

4. Memorijalna baština

4.1. Spomen (memorijalni) objekt

- spomenici i lokaliteti iz II. Svjetskog rata
- lokaliteti iz Domovinskog rata (koje je potrebno obilježiti).

5. Etnološka baština

5.1 Etnološko područje:

- Kultivirani agrarni krajolik je najčešće oblikovan kao suhozidom omeđene terase na flišnim obroncima Biokova, a ponekad i kao način parcelacije polja. Ovakav agrarni krajolik je vezan uz južni, primorski dio gdje je povijesno dominiralo ratarstvo nad stočarstvom. Na području na kopnenoj strani Biokova, gdje su vrtače i doci, kultivirani krajolik se sastoji od podzidanih terasa i obzidanih vrtača i dolaca u suhozidu gdje je dominiralo stočarstvo nad ratarstvom te je iz funkcionalnih razloga bilo neophodno ograđivanje.

5.2. Etnološke građevine:

- stočarski stanovi (Podglogovik, Lemešini doci, Lađane, Ravna Vlača, Mali Vrv, Pod Sv. Nikolom i Lozovci)
- planinski stočarski stanovi (pojedinačne građevine)
- sekundarno naselje Podglogovik, bunja (trim) u sekundarnom naselju Otučak.

7. MJERE ZA UNAPRJEĐENJE I ZAŠTITU PRIRODE, KRAJOBRAZNIH VRIJEDNOSTI I OKOLIŠA, KULTURNIH DOBARA I DRUGIH VRIJEDNOSTI PODRUČJA

7.1. Razgraničenja prostora prema zonama zaštite

Članak 56.

(1) Zoniranje zaštićenog područja je jedan od osnovnih koraka u planiranju korištenja i upravljanja prostorom čija bi provedba trebala osigurati očuvanje prirodnih vrijednosti zaštićenih područja. Postupkom zoniranja zaštićenih područja definira se postojeće i planira buduće korištenje prostora u skladu s ciljevima očuvanja prirode. Zoniranje je obično izvedeno iz traženog stupnja zaštite u rasponu od stupnja gdje nije dozvoljen gotovo nikakav ljudski utjecaj pa do zone korištenja gdje prirodni prostor unutar zone može biti znatno promijenjen.

Stupanj zaštite pojedinog područja određuje se sukladno potrebama očuvanja i upravljanja prirodnim vrijednostima koje se na njemu nalaze. Sve zone predviđene u sustavu zoniranja ne moraju biti zastupljene u svakom zaštićenom području.

(2) Obzirom na temeljna obilježja, uvjete i mogućnosti korištenja i zaštite prostora, prostor Parka razgraničen je na zone:

- **zona stroge zaštite - zona I**
- **zona usmjerene zaštite - zona II**
- **zona korištenja - zona III.**

šifra zone	zona/podzona	površina (ha)	% ukupne površine PB
1a	vrlo stroga zaštita	8,75	0,05
1b	stroga zaštita	3 490,89	18,06
I	stroga zaštita	3 499,64	18,11
2a	očuvanje staništa	15 180,43	78,53
2b	očuvanje tradicionalne arhitekture	64,65	0,33
II	usmjerena zaštita	15 245,08	78,86
3a	naselja	544,52	2,82
3b	posjetiteljska infrastruktura	41,30	0,21
III	korištenje	585,82	3,03

Tablica 6: Zone zaštite unutar Parka

(3) Za svaku zonu zaštite utvrđeni su kriteriji korištenja prostora, kao i mogućnosti i način obnove postojećih i izgradnje novih građevina te gospodarenja i postupanja u prostoru. Površine pojedinih zona prikazane su na kartografskom prikazu br. 4. Zone zaštite u Parku prirode, u mjerilu 1: 25 000.

Članak 57.

(1) **Zona I - zona stroge zaštite** obuhvaća područja velike prirodne vrijednosti čije je očuvanje od iznimne važnosti i koja ne zahtijevaju nikakve ili samo iznimne intervencije. Cilj upravljanja područjem ove zone jest očuvanje prirodnih procesa i staništa te njihovih sastavnica.

(2) Gospodarske djelatnosti obavljaju se sukladno važećim planovima gospodarenja prirodnim dobrima donesenim sukladno posebnim propisima i pridržavajući se uvjeta zaštite prirode nadležnog tijela za zaštitu okoliša i prirode, koji su sastavni dio istih.

(3) Dopuštena su znanstvena istraživanja te inventarizacija i monitoring (praćenje stanja) biološke raznolikosti

(4) U zoni stroge zaštite ne mogu se planirati novi infrastrukturni koridori bilo koje namjene (ni trase žičare u i iznad zone stroge zaštite).

(5) Zona stroge zaštite obuhvaća 18,11% područja Parka, odnosno 3. 499, 64 ha, i u nju su uključeni svi speleološki objekti (osim jednog predviđenog za posjećivanje - Jama za Supinom) te područja primorskih točila, ekosustava kamenjara primorskih padina i osobito vrijednih šumskih ekosustava kao posebno važnih staništa. Zona stroge zaštite dijeli se u dvije podzone:

- **Podzona 1a - vrlo stroge zaštite**
- **Podzona 1b - stroge zaštite**

(6) **Podzona 1a - vrlo stroga zaštita** obuhvaća 0,05% područja Parka, odnosno 8,75 ha. Obuhvaća prostor sastojine „biokovske“ jele na predjelu Kaoci i ispod Sutvida. Ova staništa potrebno je očuvati zbog njihove geografske izoliranosti i posljedične morfološke posebnosti, submediteranskih značajki, iznimne starosti i potpuno prirodnog stanja sastojina. Na ovom području ne predviđaju se nikakvi zahvati i nije dozvoljeno posjećivanje osim u svrhu znanstvenih istraživanja i monitoringa.

(7) **Podzona 1b - stroga zaštita** obuhvaća 18,06% parka prirode Biokovo, odnosno 3.490,89 ha. Ova zona zbog osjetljivosti ekosustava i očuvanja bioraznolikosti, geomorfoloških značajki te potencijalnog negativnog utjecaja većeg broja posjetitelja obuhvaća šire područje šume dalmatinskog crnog bora na predjelu Bukovac, zatim floristički značajna primorska točila i zajednice kamenjara, primorske padine Biokova, vrh Sv. Ilije s koritom iznad Basta, šire područje lokaliteta Kaoci s visoko vrijednom zajednicom "biokovske" jele i crnog graba, predio između Kozjaka do Sv. Roka i Kimeta s vrijednim šumskim sastojinama graba, bukve i "biokovske" jele te područje oko najvišeg vrha Sv. Jure. Ovu zonu presjeca većina planinarskih staza i u njoj je dozvoljeno posjećivanje niskog inteziteta markiranim planinskim stazama. U ovu zonu spadaju i svi speleološki objekti na području Parka, osim speleološkog objekta "Jama za Supinom", predviđenog za uređenje i otvaranje posjetiteljima Parka.

(8) U ovoj zoni može se dozvoliti ograničeno i kontrolirano posjećivanje pod nadzorom javne ustanove. U režimu nadzora Javne ustanove dozvoljene su aktivnosti uređenja i održavanja planinarskih staza, puteva, vidikovaca, markacija i putokaza, info tabli i interpretacijskih sadržaja.

(9) Dozvoljeno je označavanje postojećih putova, postavljanje edukacijskih tabli te osiguravanje vidikovaca uz postojeće putove u funkciji posjećivanja uz upotrebu za Biokovo tradicionalnih materijala. a u sklopu razrađenog Sustava posjećivanja Parka.

(10) Dozvoljeno je postavljanje planinskih skloništa uz postojeće markirane planinarske staze, a prema prijedlogu planinarskih društava uz obaveznu verifikaciju HGSS-a i Javne ustanove Parka.

(11) U ovoj zoni dozvoljena je ograničena ispaša u režimu nadzora Javne ustanove Parka.

Članak 58.

(1) **Zona II - zona usmjerene zaštite** obuhvaća područja velike vrijednosti za očuvanje, gdje se očekuje značajan angažman javne ustanove u svrhu očuvanja ili obnavljanja prirodnih i kulturnih vrijednosti područja. Cilj upravljanja područjem ove zone jest očuvanje krajobraza tj. antropogeno uvjetovanih ekosustava i njihove biološke raznolikosti te kulturne baštine područja i očuvanje prirodnih procesa i staništa te njihovih sastavnica.

(2) Zona usmjerene zaštite (II) uključuje sva područja koja bi bez provođenja aktivnih mjera očuvanja i/ili revitalizacije promijenila svoje bitne karakteristike, bilo smanjenjem biološke raznolikosti ili smanjenjem raznolikosti krajobraza. Ova zona također obuhvaća sve šumske površine kojima se gospodari uz obavezne uvjete zaštite prirode te poljoprivredne površine na kojima se poljoprivreda provodi u skladu s ciljevima očuvanja i lovišta u kojima se lovna aktivnost odvija sukladno lovno gospodarskim osnovama i u njima ugrađenim uvjetima zaštite prirode. Zona zaštite (II) prema svrsi i namjeni može se podijeliti u niz podzona.

(3) **Zona usmjerene zaštite** obuhvaća najveći dio Parka, tj. 78,86%, odnosno 15.245,08 ha i karakteriziraju je staništa šuma, travnjaka, golih i slabo obraslih stijena i makije te s njima povezanih elemenata tradicionalne gradnje (suhozidi, lokve, bunari, pojedinačni sakralni objekti, pojedinačni pastirski stanovi i kompleksi pastirskih stanova).

(4) Zonom usmjerene zaštite (II) obuhvaćeni su ekosustavi na kojima je potrebno ili se može predvidjeti da će biti potrebno primjenjivati aktivne mjere zaštite tj. očuvanja prirode, bioraznolikosti i krajobraza te kulturne baštine. Također, u ovu zonu su uključena i područja na kojima je omogućeno gospodarenje prirodnim resursima temeljem odgovarajućih gospodarskih planova, tj. sukladno Pravilniku o zaštiti i očuvanju, Pravilniku o unutarnjem redu Javne ustanove Parka, Zakonu o zaštiti prirode i drugim zakonima, kao i površine tradicionalnih oblika ekstenzivne poljoprivrede.

(5) U zoni usmjerene zaštite:

- omogućava se obnova postojećih elemenata tradicijske gradnje u originalnim gabaritima uz upotrebu tradicionalnih materijala i uz poštovanje uvjeta zaštite prirode

i zaštite tradicijske baštine prema odredbama Zakona o zaštiti prirode i drugih relevantnih zakona

- dozvoljeno je označavanje postojećih putova, postavljanje edukacijskih tabli te osiguravanje vidikovaca uz postojeće putove u funkciji posjećivanja uz upotrebu za Biokovo tradicionalnih materijala, a u sklopu razrađenog Sustava posjećivanja Parka
- u ovoj zoni se ne predviđa otvaranje građevinskih zona, ali je dozvoljena obnova postojećih građevina u skladu s Uvjetima zaštite prirode i drugih relevantnih zakona.

(6) **Podzona 2a - podzona očuvanja staništa** obuhvaća područja velike vrijednosti za očuvanje šumskih, pašnjačkih, stjenovitih i drugih ekosustava, koja su podvrgnuta aktivnoj intervenciji kao načinu upravljanja ili se njima gospodari prema važećim planovima i programima gospodarenja. Ista obuhvaća i manje površine poljoprivrednog obradivog zemljišta u tradicionalnoj upotrebi, kao i pojedinačne elemente tradicijske arhitekture. U ovu zonu, iako nisu grafički istaknute, ulaze i sve postojeće šumske ceste i planinarske staze. Površina podzone je 78,53% područja Parka, odnosno 15. 180,43 ha.

(7) U podzoni očuvanja staništa:

- potrebno je poticati oživljavanje ekstenzivnog stočarstva i uklanjanja drvenaste vegetacije na tradicionalno travnjačkim površinama
- dozvoljavaju se aktivnosti koje doprinose revitalizaciji tradicionalne poljoprivrede
- dozvoljava se obnova i izgradnja manjih zgrada namijenjenih za smještaj stoke.

(8) **Podzona 2b - podzona očuvanja tradicionalne arhitekture**, obuhvaća 0,33% područja Parka, odnosno 64,64 ha, na kojima su prisutni obnovljeni i/ili neobnovljeni pojedinačni pastirski stanovi i/ili kompleksi pastirskih stanova, suhozidi i drugi elementi tradicijske arhitekture, kao i sakralni objekti. Ove građevine su većim dijelom u funkciji rekreacije te revitalizacije tradicionalne poljoprivrede.

(9) U podzoni očuvanja tradicionalne arhitekture omogućava se:

- rekonstrukcija sakralnih objekata i drugih građevina zatečenih u trenutku proglašenja Parka uz dodatni uvjet uklapanja istih u graditeljsku tradiciju prostora upotrebom tradicionalnih materijala i metoda gradnje na vidljivim plohama građevina
- na lokalitetima gdje postoje sklopovi pastirskih stanova obnova pastirskih stanova (uvjetovana izradom konzervatorske studije obnove čitavog sklopa stanova).

Članak 59.

(1) **Zona III - zona korištenja** obuhvaća područja niže vrijednosti za očuvanje i/ili područja gdje je tradicionalno prisutan određeni stupanj korištenja te se njima uglavnom upravlja u neke druge svrhe značajne za razvoj i funkcije zaštićenog područja. Cilj upravljanja područjem ove zone jest održivo korištenje prostora, u skladu s ciljevima očuvanja biološke i krajobrazne raznolikosti područja. Ta je zona svojevrsan kompromis između korištenja i zaštite područja, a njezino korištenje mora biti u skladu s načelima održivog razvoja, bez da se naruši svrha i cilj zaštićenog područja. Zona korištenja (III) može se podijeliti prema svrsi i namjeni na niz podzona.

(2) Zona korištenja (zona III) obuhvaća i sva postojeća naselja, izdvojene građevine različite namjene (planinarski domovi, odašiljači) te područja zatečenog intenzivnog korištenja i veću infrastrukturu u funkciji posjećivanja (posjetiteljski centri).

(3) Ova zona obuhvaća 3,03% Parka, odnosno 585,82 ha. U njoj se nalaze naselja, infrastrukturne građevine, pojedinačne građevine namijenjene posjećivanju i pojedinačne privatne građevine različite namjene. U ovu zonu, iako nisu grafički istaknute, ulaze i sve javne prometnice na Biokovu.

(4) U zoni korištenja dopušteno je:

- poticanje i oživljavanje ekstenzivnog stočarstva i uklanjanja drvenaste vegetacije na tradicionalno travnjačkim površinama

- označavanje postojećih i novih putova, postavljanje edukacijskih tabli te osiguravanje vidikovaca uz postojeće putove u funkciji posjećivanja uz upotrebu za Biokovo tradicionalnih materijala, a u sklopu razrađenog Sustava posjećivanja Parka
 - izgradnja infrastrukturnih građevina za posjetitelje unutar postojećih naselja (3a) (ulazi u park, info točke, edukativni centri, centri za posjetitelje)
- izgradnja parkirališta unutar zone korištenja na lokacijama postojećih naselja.

(5) **Podzona 3a - podzona naselja**, obuhvaća 2,82% područja Parka, odnosno 585,82 ha šireg područja naselja smještenih uz granicu Parka.

(6) Otvaranje i/ili širenje građevinskih zona dozvoljava se samo u zoni korištenja, podzoni naselja (3a) u obimu koji opravdava demografska slika područja i potrebe lokalnog stanovništva tj. sukladno razvojnim strategijama/planovima pojedinih naselja.

(7) Unutar zone korištenja, podzone naselja (3a) moguće je planirati rekonstrukciju i proširenje komunalne infrastrukture sukladno demografskim potrebama područja tj. razvojnim strategijama/planovima pojedinih naselja.

(8) Unutar zone korištenja, podzone naselja (3a) moguće je planirati gospodarske i radne zone (uz uvjetovanje najviših ekoloških standarda), etno sela te stacionarne smještajne kapacitete (pojedinačno do 60 kreveta) i kampove.

(9) U zoni korištenja, podzona naselja (3a), dopuštene su djelatnosti, izgradnja i gospodarenje prostorom propisani u točkama 7. i 8. Odredbi za provođenje ovoga Plana.

(10) **Podzona 3b - podzona posjetiteljske infrastrukture**, obuhvaća sve javne prometnice u Parku, usko područje oko najvišeg vrha Sv. Jure, speleološki objekt predviđen za posjećivanje – Jama za Supinom, prijevoj Staza s dijelom pastirskog naselja Podglogovik, područje između vidikovca Štrbina, vrha Vošac i planinarskog doma „Vošac“, posjetiteljski punkt Ravna Vlačka, lokalitet saniranog odlagališta otpada Donja Gora, područje oko ulazne rampe za biokovsku cestu te sekundarne ulaze u Park: Saranač, Milići, Brela gornja.

(11) Površina podzone posjetiteljske infrastrukture (3b) je 0,21% područja Parka, odnosno 41,30 ha.

(12) U podzoni posjetiteljske infrastrukture dopušteno je:

- planirati uvođenje integriranog i organiziranog prijevoza posjetitelja (uz sagledavanje postojeće i u budućnosti planirane infrastrukture, uključujući žičaru), a sve u cilju smanjenja negativnog utjecaja posjećivanja na prirodne vrijednosti Parka, u sklopu razrađenog sustava posjećivanja Parka
- na lokalitetima Štrbina-Vošac, Donja gora i Glavni ulaz na Biokovskoj cesti planirati infrastrukturu za prijem posjetitelja (parkiralište, sanitarni čvorovi, info točka, manja ugostiteljska građevina, centar za posjetitelje, i sve ostale vrste rekreativnih i adrenalinskih sportova prihvatljivih za prostor Parka i sl.)
- na lokalitetu Gornja Brela neposredno na spoju nerazvrstane ceste s državnom cestom D-39 (rampa- Kuk-0) može se planirati ulazni parking manjeg kapaciteta (20 parkirnih mjesta) i info točka u funkciji Parka za posjećivanje i nadzor
- na lokalitetu Podglogovik može se planirati parking za posjetitelje (do 80 parkirnih mjesta) i info točka
- na lokalitetu Ravna Vlačka može se planirati parking za posjetitelje (do 5 parkirnih mjesta)
- na lokalitetu Ulaz Kaoci može se planirati parking manjeg kapaciteta (10 parkirnih mjesta) i omogućiti postavljanje/izgradnju manje građevine u funkciji Parka za posjećivanje i nadzor.

Opće smjernice za planiranje korištenja prostora

Članak 60.

(1) Naselja, prometnice i infrastruktura se grade na način kako je to propisano posebnim Zakonima i propisima, ovim Planom te sukladno pravilima struke.

- Na području Parka moguće je planirati izgradnju samo jedne žičare
- Komunalnu infrastrukturu planirati ukapanjem na ili uz trasu postojećih cesta.
- Omogućiti obnavljanje postojećih asfaltnih cesta i asfaltiranje razvrstanih cesta
- Vodnogospodarske zahvate planirati na način da ne ugrožavaju opstanak prirodnih staništa i uz njih vezanih vrsta te da negativno ne utječu na krajobrazne vrijednosti područja. Ne dopušta se betoniranje korita
- Uvjetovati rješavanje odvodnje sanitarnih/otpadnih voda svih građevina na području Parka u skladu s najvišim standardima, odnosno na načine koji imaju minimalan utjecaj na hidrološki sustav i kvalitetu staništa
- Osigurati očuvanje kulturne baštine; omogućiti obnovu kulturnih dobara i elemenata tradicijske arhitekture u originalnim gabaritima te uz prethodnu konzultaciju s konzervatorskom službom i Javnom ustanovom Parka te zadovoljene sve zakonske uvjete
- Dozvoliti postavljanje solarnih panela i individualnih malih vjetrenjača za opskrbu električnom energijom pojedinačnih građevina.

(2) Gospodarske djelatnosti (turizam, poljoprivreda, stočarstvo, šumarstvo, lovstvo) mogu se obavljati na način i u opsegu koji ne ugrožava prirodne vrijednosti Parka, odnosno u skladu s aktivnostima dopuštenim i definiranim u zoni usmjerene zaštite i u zoni korištenja.

(3) Kroz planove i programe gospodarenja šumama osigurati očuvanje velikih cjelovitih kompleksa šumskih ekosustava.

(4) Na području Parka zabranjeno je:

- uređenje speleoloških objekata za posjećivanje osim Jame za Supinom, uz poštovanje odredbi Zakona o zaštiti prirode i ishođenje svih potrebnih suglasnosti/dozvola
- umjetno zasnježivanje na cijelom području Parka
- graditi i/ili postavljati bilo koju infrastrukturu čija je namjena omogućavanje odvijanja skijaških aktivnosti na području Parka
- graditi golf igrališta
- izvan podzone naselja (3a), unošenje i uzgoj životinja (vrsta i pasmina), koje se smatraju alohtonim na području Parka
- graditi sportske građevine izvan podzone naselja (3a)
- asfaltiranje nerazvrstanih cesta kao i šumskih cesta i pristupnih putova do građevina i vidikovaca izvan podzone naselja (3a) i izvan zona posjetiteljske infrastrukture (3b)
- vađenje leda iz jama ledenica, osim za potrebe istraživanja i promocije Parka po posebnoj odluci Javne ustanove
- planiranje i korištenje prostora Parka prirode Biokovo za zbrinjavanje otpada.

7.2. Mjere zaštite područja ekološke mreže

Članak 61.

(1) Uredbom o proglašenju ekološke mreže propisane su i smjernice za mjere zaštite čija provedba osigurava postizanje i održavanje povoljnog stanja ciljeva očuvanja svakog područja ekološke mreže. Park je dio područja ekološke mreže, odnosno međunarodno važnim područjem za ptice te važnim područjem za vrste i stanišne tipove, što ukazuje na visoku ocjenu stanja zaštićenosti prostora.

(2) Za svako područje ekološke mreže utvrđuju se ciljevi očuvanja i smjernice za mjere zaštite. Ciljevi očuvanja područja ekološke mreže utvrđuju se u odnosu na ekološke zahtjeve europski i/ili nacionalno ugroženih vrsta i stanišnih tipova koje su kvalifikacijske za to područje, a temeljem stručnih i znanstvenih kriterija.

(3) U okviru upravljanja Parkom kao područjem ekološke mreže, potrebno je posebnu pažnju posvetiti identificiranim ciljevima očuvanja i provođenju propisanih mjera zaštite, što predstavlja osnovni preduvjet za adekvatno očuvanje područja.

(4) Direktiva o pticama donesena je prvi puta 1979. godine ima za cilj dugoročno očuvanje svih divljih ptičjih vrsta i njihovih važnih staništa na teritoriju EU. Poseban naglasak je na zaštiti migratornih vrsta koja zahtijeva koordinirano djelovanje svih europskih zemalja. Propis se odnosi na sve ptice koje redovito obitavaju na prostoru zemalja članica, a za 181 ptičju vrstu zahtijeva očuvanje dovoljno prostranih i raznolikih staništa za njihov opstanak. Također se zabranjuju načini masovnog i neselektivnog lova te iskorištavanje, prodaja ili komercijalizacija većine ptičjih vrsta, uz određene iznimke radi sporta i lova u slučajevima kada ptice predstavljaju ozbiljnu opasnost za sigurnost i zdravlje ljudi ili drugih biljaka i životinja, te kad nanose velike gospodarske štete.

(5) Direktiva o staništima donesena 1992. godine ima za cilj doprinijeti očuvanju bioraznolikosti članica EU kroz zaštitu prirodnih staništa i divlje flore i faune. Zaštita područja provodi se ocjenjivanjem utjecaja pojedinih planova i zahvata te provođenjem mjera očuvanja kroz zakonodavne propise, ugovorne i druge aranžmane s vlasnicima i korisnicima zemljišta te, ukoliko je potrebno, kroz zasebne planove upravljanja. Direktiva o staništima propisuje obvezu ocjene prihvatljivosti svakog plana ili zahvata koji sam ili u kombinaciji s drugim planovima ili zahvatima može imati značajan negativni utjecaj na ciljne vrste i stanišne tipove područja ekološke mreže Natura 2000. Ukoliko se u postupku ocjene prihvatljivosti utvrdi da zahvat, unatoč predviđenim mjerama ublažavanja, ima značajan negativan utjecaj na ciljne vrste i stanišnih tipova Natura 2000 područja, zahvat je potrebno odbiti. Ukoliko ne postoje alternativna rješenja, ovakav zahvat moguće je dopustiti u slučaju kada je utvrđen prevladavajući javni interes (uključujući i onaj socijalne i gospodarske naravi), uz obvezu provedbe odgovarajućih kompezacijskih uvjeta.

(6) Za cijelo područje obuhvata Plana radi postizanja ciljeva očuvanja, a uslijed nedovoljne istraženosti područja kao i nepostojanje sustavnog monitoringa, potrebno je u okviru Plana provoditi ciljano istraživanje i monitoring. Područjima Ekološke mreže na području Parka upravlja Javna ustanova Parka.

7.3. Mjere zaštite kulturnih dobara

Opće odredbe

Članak 62.

(1) Uspostava i provođenje mjera zaštite i obnove kulturnih dobara (kulturne baštine) proizlaze iz zakonskih propisa i standarda koji određuju zaštitu i očuvanje kulturnih dobara.

(2) Prostor Parka slabo je istražen i dokumentiran te upravo zbog niskog stupnja istraženosti lokaliteti spadaju u grupu ugroženih i najmanje zaštićenih kulturnih dobara. Unutar izgrađenih područja naselja preporuča se detaljno istraživanje arheoloških zona do sterilnog sloja te sukladno rezultatima valorizacije, prezentacija nalaza in situ koja može utjecati na izvedbene projekte planiranih građevina. Izvan izgrađenih područja preporuča se detaljno istraživanje i konzervacija nalaza uz mogućnost korištenja metode anastilozne, a u ekstremnim i temeljito dokumentiranim slučajevima i parcijalne dislokacije, a s tim da se prethodno na razini prostornih planova općina i gradova detaljno utvrdi obuhvat pojedinih izdvojenih arheoloških nalaza i režimi zaštite istih. Kako za potrebe ovoga Plana nije revidiran postojeći Konzervatorski elaborat ruralnih naselja unutar Parka (izrađen od Ministarstva kulture, Konzervatorski odjel u Splitu 2001. godina), niti je napravljena konzervatorska podloga koja bi

se odnosila na cjelokupno područje unutar Parka a koja bi obuhvaćala analizu stanja, valorizaciju i mjere očuvanja kulturno-povijesnih vrijednosti na području obuhvata Plana – mjere zaštite kulturnih dobara odnose se, osim na kulturna dobra nabrojana u Planu, i na kulturna dobra bez obzira na registraciju ili evidentiranje u Planu.

(3) Propisanim mjerama zaštite utvrđuju se obvezatni upravni postupci te načini i oblici graditeljskih i drugih zahvata na kulturnim dobrima:

- arheološkim lokalitetima
- zonama zaštite povijesnih naselja
- povijesnim sklopovima i građevinama uključujući njihove parcele
- etnološkim građevinama s pripadnim parcelama
- memorijalno povijesnim područjima i obilježjima
- površinama s obilježjima parkovne arhitekture
- kulturnog krajolika ili drugim površinama s utvrđenim obilježjima kulturnog dobra.

(4) Posebnom konzervatorskom postupku podliježu sljedeći zahvati na kulturnim dobrima: popravak i održavanje postojećih građevina, rekonstrukcija, sanacija, konzervacija, nadogradnje, prigradnje, preoblikovanja i građevinske prilagodbe (adaptacije), uvođenje instalacija i infrastrukture, rušenja i uklanjanja građevina ili njihovih dijelova, novogradnje na zaštićenim parcelama ili unutar zaštićenih predjela, prenamjene postojećih građevina, izvođenje radova na arheološkim lokalitetima i sl.

(5) Za navedene zahvate u stavku (4) ovoga članka na građevinama, sklopovima, površinama (zonama) i lokalitetima za koje je utvrđena obveza zaštite, potrebno je ishoditi zakonom propisane suglasnosti.

(6) U područjima u kojima se ovim Planom predviđa izgradnja građevina, a prostor nije izgrađen i priveden namjeni temeljem dosadašnjih prostornih planova, obvezuje se nositelj zahvata da tijekom izrade istražnih radova koji prethode procjeni utjecaja na okoliš osigura arheološko istraživanje, a rezultat kojeg mora biti detaljno pozicioniranje arheoloških nalaza u prostoru i njihova valorizacija. Tako istraženi prostori obavezno se prezentiraju in situ, a projektu konzervacije i prezentacije nalaza moraju se prilagoditi i planovi i projekti izgradnje građevina i uređivanje zemljišta.

Prijedlog zaštite kulturnih dobara

Članak 63.

(1) Prijedlog zaštite nepokretnih kulturnih dobara i kulturne baštine prikazan je na kartografskom prikazu br. 3. *Uvjeti korištenja, uređenja i zaštite prostora*, u mjerilu 1:25 000. Detaljnija razrada zaštite povijesnih naselja obrađena je u Konzervatorskom elaboratu *Ruralna naselja na području Parka Prirode Biokovo*, izrađena od Konzervatorskog odjela, uprave za zaštitu kulturne baštine, Split, studeni 2001.

(2) Popis nepokretnih kulturnih dobara sadrži kulturna dobra koja su zaštićena Rješenjem o registraciji ili Rješenjem o preventivnoj zaštiti, kao i evidentirane lokalitete/cjeline/građevine za koje je tijekom izrade Plana utvrđeno da imaju svojstva kulturnog dobra te se za njih predlaže donošenje akta o zaštiti.

(3) Popis kulturne baštine sadrži lokalitete, povijesne/tradicijske cjeline i komplekse, građevine i obilježja koji su sastavni dio ukupnih vrijednosti povijesnog i tradicionalnog ambijenta i identiteta prostora, ali nemaju status kulturnog dobra.

Statusi zaštite su sljedeći:

- R - kulturno dobro upisano u Registar nepokretnih kulturnih dobara
- P - kulturno dobro zaštićeno Rješenjem o preventivnoj zaštiti
- E - evidentirano kulturno dobro ili evidentirana kulturna baština
- PR - prijedlog za upis kulturnog dobra u Registar nepokretnih kulturnih dobara
- PP - prijedlog za zaštitu kulturnog dobra Rješenjem o preventivnoj zaštiti

- ZPP - kulturna baština lokalnog (ambijentalnog) značaja, zaštita Prostornim planom.

Mjere zaštite

Članak 64.

(1) Mjere zaštite provode se jednako za sva kulturna dobra, arheološke lokalitete i arheološke zone koje su utvrđene Konzervatorskim elaboratom. Zaštita arheološke baštine odnosi se na neistražena te na potencijalna nalazišta sukladno odredbama Zakona o Zaštiti i očuvanju kulturnih dobara.

(2) Arheološke lokalitete i zone utvrđene Konzervatorskim elaboratom potrebno je detaljno istražiti ili dokumentirati te utvrditi način korištenja arheoloških lokaliteta i zona. Svi navedeni lokaliteti predstavljaju vrijednu kulturnu baštinu i značajni su elementi kako za kulturni tako i za povijesni identitet prostora Parka.

(3) Za sve zahvate unutar Parka potrebno je ishoditi mišljenje nadležne konzervatorske službe budući da čitav prostor ima vrijednost kulturnog krajolika. Ako se pri izvođenju bilo kakvih radova unutar Parka naiđe na arheološko nalazište izvođač radova dužan je prekinuti sve radove i o nalazu obavijestiti nadležno tijelo – Konzervatorski odjel.

(4) Za svaku pojedinačnu povijesnu i/ili tradicijsku građevinu kod koje su utvrđena svojstva kulturnog dobra (prema popisnoj listi) kao najmanja granica zaštite utvrđuje se pripadna parcela ili njen povijesno vrijedni dio. Mjere zaštite primjenjuju se na građevine (parcele) koje su: registrirane (R), preventivno zaštićene (P) i ovim Planom predviđene za zaštitu (PR i PP). Također se propisuje obveza izrade detaljnije konzervatorske dokumentacije, kojom će se odrediti - inventarizirati posebno vrijedni prostori i građevine koje se štite kao pojedinačna nepokretna kulturna dobra.

(5) Mjere zaštite na svim kulturnim dobrima provode se prema konzervatorskoj metodologiji i općim pravilima konzervatorske struke, a uključuju:

- izradu konzervatorskih studija
- povijesno istraživanje
- arheološka istraživanja
- konzervatorsko-restauratorska istraživanja
- publiciranje, promidžba, edukacija.

(6) Mjere zaštite kulturne baštine provode se na temelju stručnih mišljenja koje izdaje nadležna ustanova za zaštitu kulturne baštine i na temelju odredbi Plana. U naseljima Parka posebnu kulturnu, arhitektonsku i ambijentalnu vrijednost ima sačuvana tradicijska arhitektura građena u kamenu, koju je potrebno sačuvati.

(7) Zbog očuvanosti naselja Parka i ukupnog etno područja donose se sljedeće opće odredbe:

- površina za razvoj naselja ograničava se na povijesni tradicijski građevinski obuhvat naselja
- zabranjena je izgradnja uzdužno uz cestu izvan površine za razvoj naselja
- što više očuvati i obnoviti kamenu arhitekturu te građevinske zahvate izvoditi u skladu s tradicijskim značajkama
- u cilju očuvanja kamene tradicijske arhitekture zabranjuje se rušenje kamenih kuća, kao i premještanje istih, bez prethodne dozvole Ministarstva kulture
- u slučaju zahtjeva za izgradnjom nove kuće na građevnoj čestici, na kojoj već postoji tradicijska kamena kuća koju se ne dozvoljava ukloniti ili premjestiti, moguća je izgradnja druge stambene građevine na toj parceli, koja treba oblikovanjem i uporabom materijala biti usklađena s tradicijskom arhitekturom, u skladu s uvjetima nadležnog Konzervatorskog odjela
- sve nove građevine treba smjestiti na građevnoj čestici u skladu s tradicijskim zakonitostima, organizacijom naselja i mikrolokacije

- ukoliko postoji mogućnost, obzirom na prostorne i ambijentalne značajke mikrolokacije, dozvoljava se uzdužna orijentacija građevine
- u cilju poboljšanja životnih uvjeta na tradicijskim kamenim kućama dozvoljava se sanacija, adaptacija, popravak npr. izvedba sanitarija, te eventualna adicija manjeg volumena zbog povećanja stambenog prostora, a u skladu u skladu s uvjetima nadležnog Konzervatorskog odjela
- kamene kuće se mogu presložiti, podignuti na zidani podzid i izvesti niz drugih odgovarajućih zahvata koji osiguravaju očuvanje kamene kuće u skladu s tradicijskim značajkama, a ujedno i suvremeno i zdravo stanovanje.

(8) Za zaštićene ruralne cjeline i eko etno sela potrebno je izraditi konzervatorsku podlogu odnosno smjernice za njihovu zaštitu i obnovu.

(9) Za planinske stočarske stanove i staje – sklopove: Podglogovik, Lemešini doci, Mali Vrv i Pod Sv. Nikolom potrebno je izraditi konzervatorsku podlogu sa smjernicama za njihovu zaštitu i obnovu. Do izrade konzervatorske podloge cijelog sklopa nije moguća rekonstrukcija postojećih građevina.

7.3.1. Zona zaštite povijesnih naselja

Članak 65.

Zona djelomične zaštite povijesnih struktura i potpune zaštite povijesnog građevinskog prostora

(1) Zona djelomične zaštite povijesnih struktura i potpune zaštite povijesnog građevinskog prostora obuhvaća čitavo izgrađeno povijesno područje pojedinog naselja kojeg čini:

- zona primarne povijesne seoske strukture (primarna naselja)
- zona sekundarne povijesne seoske strukture kraj 19. i početak 20. stoljeća.

(2) Povijesno građevinsko područje čini niz okućnica stambeno - gospodarske funkcije s pripadajućim kućama i gospodarskim građevinama na koje se u produžetku nastavljaju obradive površine (vrtače, povrtnjaci i voćnjaci) te javni sadržaji i prostori unutar povijesnih naselja. Ta zona identificirana je kao povijesno građevinsko područje nastalo tijekom 18./19. st. koje je sačuvalo intaktan povijesni obuhvat i karakterističnu, izrazito izduženu parcelaciju s tradicijskom poljodjelskom namjenom kao i karakteristične zajedničke seoske prostore i javne građevine. Unutar zone zaštite stupanj sačuvanosti povijesne i tradicijske graditeljske strukture je različit te varira od u potpunosti sačuvanih izvornih kompleksa i sklopova do nepotpuno sačuvanih i djelomično uništenih sklopova i građevina te novogradnji.

(3) Sustavom mjera zaštite u toj zoni se propisuje potpuna zaštita i očuvanje svih kulturno-povijesnih i tradicijskih vrijednosti uz poštivanje tradicijskih funkcija prostora i sadržaja:

- maksimalno očuvanje povijesnog obuhvata građevinskog područja te revitalizacija i obnova naselja isključivo unutar povijesnog građevinskog područja
- zaštita i očuvanje osnovnih elemenata povijesne matrice naselja, parcelacije i karakterističnih skupina građevina, oblika građevina i sklopova, gabarita i povijesnih sadržaja
- kontrola unošenja novih struktura i sadržaja različitih od tradicijskih
- prilagođavanje postojećih tradicijskih funkcija i sadržaja suvremenim potrebama uz minimalne fizičke intervencije u povijesne strukture primjenom metoda sanacije, obnove, konzervacije i restauracije. Te metode primjenjuju se na visoko valorizirane sklopove i građevine
- prezentaciju i restituciju izvornih prostorno-ambijentalnih i arhitektonskih oblika izgubljenih prilikom recentnih intervencija
- prilagođavanja funkcija i sadržaja suvremenim potrebama, ali bez bitnih fizičkih izmjena očuvanih elemenata tradicijskih struktura

- prilagodba novih ili oštećenih struktura i sklopova metodom rekonstrukcije, interpolacije, rekompozicije i preoblikovanja u cilju uspostave tradicijskih odnosa ili povezivanja povijesnih s novim strukturama.

Zona ambijentalne zaštite

(4) Zona ambijentalne zaštite dijeli se na:

- kontaktnu zonu recentnog širenja naselja
- zonu zaštite (zelenih) povijesno neizgrađenog prostora
- zonu zaštite karakterističnih vizura i eksponiranih lokacija
- zonu zaštite kultiviranih površina.

(5) Sustavom mjera zaštite u zoni ambijentalne zaštite se propisuje:

- maksimalno očuvanje krajobraznih značajki povijesne seoske cjeline, očuvanje vizura i panorame te harmoničnog sklada cjeline
- očuvanje neizgrađenog područja uz obnovu izvornih krajobrazno - hortikulturnih elemenata i strogu kontrolu unošenja novih sadržaja tj. samo onih koji se baziraju na tradicijskom korištenju prostora i u skladu su s tradicijskim ambijentalnim značajkama
- prilagodba nove gradnje tradicijskom oblikovanju.

7.4. Mjere zaštite krajobraznih vrijednosti

Opće mjere zaštite

Članak 66.

(1) Planom su utvrđene mjere zaštite krajobraznih vrijednosti. Povijesne naseobinske, graditeljske i vrtno-perivojne cjeline, prirodni i kultivirani krajolici, kao i pojedinačne građevine označene kao kulturno dobro ili kulturna baština zajedno s pripadajućim parcelama i vizualnim okolišem, moraju biti na stručno prihvatljiv i vrstan način uključeni u budući razvitak Parka.

(2) Zaštita krajobraznih (kulturno-povijesnih i prirodnih) vrijednosti podrazumijeva ponajprije sljedeće:

- očuvanje i zaštitu prirodnoga i kultiviranoga krajolika kao temeljne vrijednosti prostora,
- poticanje i unapređivanje održavanja i obnove zapuštenih poljodjelskih zemljišta, zadržavajući njihov tradicijski i prirodni ustroj
- zadržavanje povijesnih trasa putova (starih cesta, pješačkih staza, putova obilježenih raspelima i pokloncima, poljskih putova i šumskih prosjeka)
- očuvanje povijesnih naseobinskih cjelina (gradsko-seoskih i seoskih naselja i izdvojenih sklopova) u njihovu izvornom okruženju, s povijesnim graditeljskim ustrojem i naslijeđenom parcelacijom
- oživljavanje demografski osiromašenih i napuštenih povijesnih naselja i njihovih dijelova kao i pojedinačnih okućnica etnološke, arhitektonske i ambijentalne vrijednosti
- očuvanje povijesne slike, volumena (gabarita) i obrisa naselja, naslijeđenih vrijednosti krajolika i slikovitih pogleda (vizura)
- rekonstrukcija izgubljenih i uništenih elemenata kulturnog krajolika, uporabe površina, dijelova naselja i karakterističnih djelatnosti vezanih uz njih
- očuvanje i njegovanje izvornih i tradicijskih sadržaja, tradicijskih djelatnosti, tradicionalnih poljodjelskih kultura i tradicionalnog načina obrade zemlje
- zadržavanje i očuvanje prepoznatljivih toponima, naziva sela, dijelova zemljišta-predjela, šuma, livadnih površina itd. od kojih neki imaju simbolična i povijesna značenja
- očuvanje prirodnih značajki dodirnih predjela kontaktnih zona uz zaštićene naseobinske i graditeljske cjeline kao i svih ostalih predjela koji nisu posebno zaštićeni, kao što su obale i rukavci vodotoka, prirodne šume, bare, kultivirani krajolik, budući da pripadaju ukupnoj prirodnoj i stvorenoj baštini.

(3) Zabranjuje se narušavanje temeljnih krajobraznih vrijednosti prostora. Planom se utvrđuje posebna skrb o očuvanju prirodnih krajobraza koji su obilježeni kao cjeline autohtonog pejzaža od zahvata u prostoru koji nisu predviđeni ovim Planom.

(4) Nije dozvoljeno ugrožavanje, oštećenje i uništavanje izvornih prirodnih vrijednosti, pojava i oblika unutar područja Parka.

(5) Površine posebne vrijednosti šumske vegetacije štite se kao područja rezervatnog karaktera na kojima je zabranjena bilo kakva sječa i zatečeno stanje se zadržava u potpunosti. Površine posebnih botaničkih i zooloških vrijednosti odlikuju se i lijepim vidicima i pravi su prirodni botanički vrt. Ova područja podliježu strogoj zaštiti radi vrijednosti krajolika i očuvanja stjenovitih staništa na kojima se gnijezde ugrožene vrste ptica te obitavaju endemične petrofilne zajednice.

Članak 67.

(1) Mjere za očuvanje slike naselja, odnosno kulturnog krajobraza su:

- očuvanje tradicionalne tipologije (priplaninskih) naselja i planinskih sekundarnih naselja
- spriječavanje povezivanja povijesnih građevinskih zona pojedinih naselja u kontinuirane izgrađene poteze uz prometnice, u kojima se gubi povijesni prostorni identitet i oblik naseljenosti
- očuvanje neometanog pogleda na konture naselja, na građevine - nositelje prostornog identiteta kao što su tornjevi crkava, istaknuti povijesni sklopovi i građevine, istaknute tradicijske građevine na krajnjim točkama ili na istaknutim položajima u naselju, skulpture i sl.
- poticanje i unapređenje sanacije i obnove povijesnih građevina, poglavito tradicijske arhitekture u kamenu i uključivanjem istih u suvremene organizacijske sustave
- poticanje i unapređenje održavanja zapuštenih poljodjelskih površina, zadržavanjem njihove tradicijske i prirodne strukture
- ne dozvoljava se rušenje suhozida, pastirskih stanova i drugih elemenata tradicionalnih građevina.

(2) Osigurati očuvanje kulturne baštine; omogućiti obnovu kulturnih dobara i elemenata tradicijske arhitekture u originalnim gabaritima uz prethodnu konzultaciju s konzervatorskom službom i Javnom ustanovom Parka te zadovoljene sve zakonske uvjete.

(3) Omogućiti rekonstrukciju suhozida, podzida (terasa), lokvi i bunara kao i drugih elemenata tradicionalne arhitekture u originalnim gabaritima i uz upotrebu za ovo područje tradicionalnih materijala.

8. UVJETI GRADNJE

8.1. Smjernice za gradnju na površinama naselja

Članak 68.

(1) Površine naselja su prostori temeljem kojih se ovim Planom utvrđuju granice građevinskih područja.

(2) Površine naselja razgraničene ovim Planom su dijelovi administrativnih naselja (zaseoci ili dijelovi zaselaka), pretežno na rubnim dijelovima Parka.

(3) Građevinska područja naselja (prema administrativnoj podjeli) su:

1. Općina Brela		
1.1. Gornja Brela		
1.	1.1.1.	Škrabići
2.	1.1.2.	Subotići
3.	1.1.3.	Carevići*
4.	1.1.4.	Ursići (Zaveterje)
5.	1.1.5.	Brkulji (Zaveterje)
6.	1.1.6.	Tomaši (Zaveterje)
7.	1.1.7.	Bartulovići (Zaveterje)
8.	1.1.8.	Gornja Mala (Gržica, Ivanci, Tomaši)
2 Općina Šestanovac		
2.1. Grabovac		
9.	2.1.1.	Radići-Pejkovići
3. Općina Zagvozd		
3.1. Rastovac		
10.	3.1.1.	Šute
11.	3.1.2.	Serdarevići, Žugo
12.	3.1.3.	Lončari
13.	3.1.4.	Dedići*
14.	3.1.5.	Stanići, Maslići, Vranjići
3.2. Zagvozd		
15.	3.2.1.	Brnasi
16.	3.2.2.	Katušići
17.	3.2.3.	Brzice
18.	3.2.4.	Mucići
19.	3.2.5.	Milići *
20.	3.2.6.	Sudišće*
3.3. Župa		
21.	3.3.1.	Turići*
22.	3.3.2.	Garmazi
23.	3.3.3.	Takalo
22.	3.3.4.	Roglići
25.	3.3.5.	Luetići *
4. Grad Vrgorac		
4.1. Rašćane		
26.	4.1.1.	Njivice
27.	4.1.2.	Veliki Godin

28.	4.1.3.	Mali Godin
29.	4.1.4.	Družijanići
30.	4.1.5.	Gomila
31.	4.1.6.	Lendići
32.	4.1.7.	Pejkovići*
33.	4.1.8.	Ožići
34.	4.1.9.	Lužine
35.	4.1.10.	Rotni Dolac
4.2. Kozica		
36.	4.2.1.	Donji Ravlići
37.	4.2.2.	Pucari*
38.	4.2.3.	Jujnovići
39.	4.2.4.	Lendići **
40.	4.2.5.	Pavići*
41.	4.2.6.	Vranješi
42.	4.2.7.	Marasi **
43.	4.2.8.	Okmadžići **
44.	4.2.9.	Saranač **
5. Općina Podgora		
5.1. Gornje Igrane		
45.	5.1.1.	Šošići *
5.2. Drašnice		
46.	5.1.2.	Papići
47.	5.1.3.	Čikići
6. Grad Makarska		
6.1. Veliko Brdo		
48.	6.1.1.	Nemčići *
7. Općina Baška Voda		
7.1. Baška Voda		
49.	7.1.1.	Topići *
8. Općina Tučepi		
-	-	-
9. Općina Zadvarje		
-	-	-

Tablica 7: Naselja unutar Parka

* Naselja dijelom u Parku

** Naselja bez stanovnika

Članak 69.

Unutar površina za razvoj naselja predviđa se obnova i revitalizacija povijesnog građevinskog fonda što uključuje zahvate, adaptacije, sanacije, konzervacije, rekonstrukcije i dogradnje postojećih građevina, te izgradnju novih građevina, namijenjenih za:

- stanovanje, poslovne, pomoćne, gospodarske i proizvodne djelatnosti
- javne djelatnosti (uprava, pravosuđe, udruge građana, političke stranke i sl.) i prateće sadržaje
- društvene djelatnosti (odgoj i obrazovanje, zdravstvena zaštita)
- trgovačke i uslužne sadržaje
- turističke i ugostiteljske sadržaje
- vjerske sadržaje
- prometnu, komunalnu infrastrukturu
- sport i rekreaciju
- groblja
- prezentaciju kulturne i prirodne baštine
- posjećivanje (posjetiteljsko-informacijski centri, izletišta i skloništa za izletnike,

promatračnice, vidikovci, odmorišta, parkirališta za osobne automobile i autobuse, sanitarni prostori, poučne staze s edukativnim tablama/panoima i sl.)

- seoski turizam
- ugostiteljske usluge u domaćinstvu i seljačkom domaćinstvu, sukladno posebnim propisima.

Članak 70.

(1) Unutar površina za razvoj naselja moguće je uređenje građevina i površina koje služe za nesmetano funkcioniranje naselja, a u skladu s uvjetima uređenja i zaštite okoliša.

(2) Zgrade i građevine, arhitektonskim oblikovanjem, visinom i izborom materijala trebaju biti u skladu s prostorom na kojem se grade.

(3) Urbani mobilijar (klupe, oglasne ploče, paviljoni, nadstrešnice, autobusna stajališta) te drugi slični sadržaji moraju odgovarati prostoru uz odabir odgovarajućih tipskih rješenja.

Članak 71.

Unutar površina za razvoj naselja ne mogu se graditi građevine i zgrade koje bi svojom namjenom i korištenjem, posredno ili neposredno, ugrožavale život i rad ljudi u naselju te kulturne i prirodne vrijednosti Parka.

Članak 72.

(1) Na jednoj građevinskoj čestici unutar površine naselja mogu se graditi stambene, poslovne, stambeno-poslovne građevine te uz njih gospodarske i pomoćne građevine koje s ovima čine cjelinu.

(2) Za obavljanje djelatnosti iz prethodnog stavka mogu se koristiti i prostori/građevine koji ranije nisu bili namijenjeni za tu djelatnost u cijelom ili dijelu stambenog, pomoćnog ili gospodarskog prostora.

(3) Sve građevine na građevinskoj čestici moraju biti usklađeni s ambijentom i tradicijskim oblikovanjem okućnice i pojedinačnih građevina.

Članak 73.

Rekonstrukcije i izgradnja građevina na površinama naselja osobito u zoni zaštite kulturnog dobra provode se sukladno Planu i posebnim propisima.

Članak 74.

(1) **Stambenim građevinama** smatraju se obiteljske kuće površine do 400 m², stambene i višestambene građevine (preko 400 m²) i građevine za povremeno stanovanje (vikendice).

(2) Višestambene građevine (s više od tri stambene jedinice) ne mogu se graditi u dijelovima naselja koji ulaze u obuhvat Parka.

Članak 75.

(1) **Stambeno-poslovne građevine** su građevine u kojima se osim stanovanja mogu obavljati ostale gospodarske i poslovne (tihe i čiste) djelatnosti.

(2) Površina za obavljanje gospodarsko-poslovne djelatnosti ne smije prelaziti 50% ukupne površine građevine/zgrade.

Članak 76.

(1) **Poslovnim i proizvodnim građevinama** smatraju se prostori u kojima se obavljaju uslužne i trgovačke djelatnosti, ugostiteljsko-turističke djelatnosti i manje proizvodne građevine za tihe i čiste djelatnosti.

(2) Bučne i potencijalno opasne djelatnosti ne mogu se planirati unutar Parka, odnosno mogu se planirati samo one djelatnosti koje zadovoljavaju kriterije posebnih propisa koji se odnose na zaštitu od buke, zaštitu zraka, voda i tla.

(3) Unutar površina naselja nije moguće planirati proizvodne zone gospodarske namjene (proizvodni pogoni) koje svojim postojanjem i radom otežavaju i ugrožavaju ostale funkcije u naselju i zagađuju okoliš.

Članak 77.

Postojeće poslovne i proizvodne građevine u izgrađenim dijelovima naselja koje ne zadovoljavaju kriterije ovog Plana u pogledu izgrađenosti, minimalne udaljenosti od javnih površina, susjedne međe i drugih građevina te nemaju odgovarajući pristupni put, mogu se rekonstruirati u zatečenim tlocrtnim i visinskim gabaritima uz uvjet da osnovna djelatnost nije u suprotnosti s kriterijima utvrđenim ovim Planom.

Članak 78.

Gospodarske građevine su građevine u funkciji stanovanja kao prateće građevine za obavljanje primarne poljoprivredne djelatnosti u područjima naselja, a to su:

- građevine bez izvora zagađenja (šupe, sjenici, ljetne kuhinje, spremišta poljoprivrednih strojeva i proizvoda, sušare, pušnice, krušne peći, manji pogoni u funkciji poljoprivredne djelatnosti, pčelinjaci i sl.)
- građevine s potencijalnim izvorima zagađenja (staje, svinjci, peradarnici, kuničarnici i sl.)
- građevine u funkciji seoskog turizma (bez smještajnih sadržaja) i građevine za pružanje ugostiteljske usluge u seljačkom domaćinstvu, sukladno posebnim propisima.

Članak 79.

(1) Gospodarske građevine s potencijalnim izvorima zagađenja su građevine za potrebe uzgoja i tova stoke, peradi, kunića i sl.

(2) Na površinama naselja u gospodarskim građevinama dozvoljen je uzgoj do 10 uvjetnih grla stoke. Izuzetno, maksimalni broj svinja ograničava se na 10 komada, a maksimalni broj peradi na 5 000 komada. Uvjetnim grlom podrazumijeva se grlo težine 500 kg i obilježava koeficijentom 1,00 te se temeljem toga sve vrste stoke ili peradi svode na uvjetna grla primjenom sljedećih koeficijenata.

(3) Iznimno od stavka 2. ovoga članka na građevinskim česticama koje se nalaze unutar površina naselja dozvoljen je uzgoj do 20 uvjetnih grla stoke (osim u naselju Zagvozd), uz uvjet da gospodarska građevina bude udaljena od regulacijskog pravca min. 50 m. Ukoliko na građevinskoj čestici koja se nalazi unutar površine za razvoj naselja nije moguće osigurati propisanu min. udaljenost od regulacijskog pravca dozvoljena je izgradnja i na poljoprivrednom zemljištu izvan površina naselja koje sa građevinskom česticom unutar površine naselja čini funkcionalnu i vlasničku cjelinu.

(4) Gospodarske građevine treba prvenstveno graditi u formi lokalne tradicijske gradnje, tradicijskim građevinskim materijalom i tradicionalnim pokrovom.

Članak 80.

(1) **Pomoćnim građevinama** smatraju se garaže za osobna vozila, drvarnice, spremišta, nadstrešnice, kotlovnice za kruto i tekuće gorivo, podzemni spremnici goriva za grijanje, pušnice i sl.

(2) Pomoćne građevine moraju se oblikovati na način da budu usklađene s tradicijskim oblikovanjem i uvjetima mikrolokacije.

(3) Nadzemni spremnici goriva i plina nisu dopušteni.

Članak 81.

Građevinama javne i društvene namjene smatraju se građevine u funkciji javne djelatnosti (uprava, pravosuđe, udruge građana, političke stranke i sl.), društvenih djelatnosti (odgoj i obrazovanje, zdravstvena zaštita), vjerskih i kulturnih djelatnosti.

Članak 82.

(1) **Ugostiteljsko-turističke građevine** su građevine u funkciji pružanja ugostiteljsko-turističkih usluga (restorani, pansioni i sl.).

(2) Među ove građevine spadaju i građevine iz sustava posjećivanja, a koje se nalaze unutar građevinskog područja naselja (informacijski punktovi).

Članak 83.

(1) **Građevinama sportske i rekreacijske namjene** smatraju se građevine u funkciji sporta i rekreacije koje se grade na površinama unutar naselja.

(2) Sportsko-rekreacijske površine su igrališta za mali nogomet, košarku, odbojku, bočališta i sl. Uz igrališta se mogu graditi i građevine za prateće sadržaje svlačionice, klupske prostorije i manje ugostiteljske građevine sukladno posebnom propisu.

8.1.1. Uvjeti gradnje - građevinska područja naselja

Članak 84.

(1) Građevinska čestica koja se nalazi unutar površine naselja mora imati površinu i oblik koji omogućava njeno funkcionalno i racionalno korištenje i izgradnju u skladu s odredbama ovoga Plana.

(2) Potrebno je, gdje god je to moguće, sačuvati raspored i broj tradicionalnih građevinskih čestica (okućnica, kuća, kao i tradicionalnu parcelaciju).

Članak 85.

(1) Stambene građevine unutar izgrađenog dijela građevinskog područja naselja prema načinu i obliku gradnje mogu biti: slobodnostojeće (otvoreni tip gradnje), dvojne (poluotvoreni tip gradnje) i građevine u nizu, a u neizgrađenom djelu građevinskog područja naselja mogu se graditi samo kao slobodnostojeće i dvojne građevine.

(2) Za gradnju stambenih građevina unutar građevinskog područja naselja određuje se: minimalna veličina građevinske parcele, koeficijenti izgrađenosti (kig), koeficijenti iskorištenosti (kis), maksimalan broj etaža (E) i maksimalna visina (Tablica 8.).

Članak 86.

(1) Stambeno-poslovne građevine unutar izgrađenog dijela građevinskog područja naselja prema načinu i obliku gradnje mogu biti: slobodnostojeće (otvoreni tip gradnje), dvojne (poluotvoreni tip gradnje), a u neizgrađenom djelu građevinskog područja naselja mogu se graditi samo kao slobodnostojeće.

(2) Za gradnju stambeno-poslovnih građevina unutar građevinskog područja naselja određuje se: minimalna veličina građevinske parcele, koeficijenti izgrađenosti (kig), koeficijenti iskorištenosti (kis), maksimalan broj etaža (E) i maksimalna visina (Tablica 9.).

Stambene građevine - izgrađeni dio građevinskog područja naselja								
Prostorni pokazatelji		Grad / općina						
		Makarska	Vrgorac	Brela	Šestanovac	Zagvozd	Podgora	Baška Voda
Min. parcela (m ²)	sl.stojeća	300	300	250	250	300	250	300
	dvojna	280	300	200	200	300	150	200
	u nizu	250	200	200	150	150	-	150
kig	sl.stojeća	0,35	0,4	0,4	0,3	0,35	0,4	0,4
	dvojna	0,40	0,4	0,5	0,35	0,4	0,4	0,4
	u nizu	0,50	0,4	0,5	0,50	0,5	0,4	0,5
kis	sl.stojeća	1,0	1,2	1,2	1,0	1,0	1,2	1,2
	dvojna	1,2	1,2	1,5	1,2	1,2	1,2	1,2
	u nizu	1,2	1,2	1,5	1,5	1,5	1,2	1,5
Max.broj etaža (E)		Po(S)+Pr+2	Po(S)+Pr+2	Po+Pr+1+Pk Po(S)+Pr+2	Po(S)+1+Pk/ Po+ Pr+2	Po+Pr+1+Pk/ Po+ Pr+2	Po+ Pr+2 Po+Pr+1+P k	Po(S)+Pr+2
Max. visina (m)		9,0	9,0	9,0	8,2	7,2	7,2	9,0
Stambene građevine - neizgrađeni dio građevinskog područja naselja								
Prostorni pokazatelji		Grad / općina						
		Makarska	Vrgorac	Brela	Šestanovac	Zagvozd	Podgora	Baška Voda
Min. parcela	sl.stojeća	350	500	300	300	300	500	500
	dvojna	280	500	400	250	300	400	400
kig	sl.stojeća	0,3	0,3	0,3	0,3	0,35	0,3	0,3
	dvojna	0,3	0,3	0,3	0,35	0,4	0,3	0,35
kis	sl.stojeća	1,2	1,2	0,9	1,0	1,0	0,9	1,0
	dvojna	1,2	1,5	0,9	1,2	1,2	0,9	1,2
Max.broj etaža (E)		Po(S)+Pr+2	Po(S)+Pr+2	Po+Pr+1+Pk Po(S)+Pr+ 2	Po(S)+Pr+1 +Pk / Po+ Pr+2	Po+(S)Pr+1 +Pk / Po+(S)Pr+2	Po+(S)Pr+2	Po+(S)Pr+2
Max. visina (m)		9,0	9,0	9,0	8,2	9,0	9,0	9,0

Tablica 8: Prostorni pokazatelji za stambene građevine

Stambeno-poslovne građevine u izgrađenom dijelu naselja								
Prostorni pokazatelji		Grad / općina						
		Makarska	Vrgorac	Brela	Šestanovac	Zagvozd	Podgora	Baška Voda
Min. parcela	sl.stojeća	300	300	250	250	300	300	300
	dvojna	280	300	200	200	300	250	200
kig	sl.stojeća	0,35	0,4	0,4	0,3	0,35	0,3	0,4
	dvojna	0,40	0,4	0,5	0,35	0,4	0,3	0,4
kis	sl.stojeća	1,0	1,2	1,2	1,0	1,0	1,2	1,2
	dvojna	1,2	1,2	1,5	1,2	1,2	1,2	1,2
Max.broj etaža (E)		Po(S)+Pr+ 2	Po(S)+Pr+ 2	Po+Pr+1+P k Po(S)+Pr+ 2	Po+S+Pr+ 2	Po+Pr+1+Pk/ Po+ Pr+2	Po+(S)Pr+ 1+Pk	Po+(S)Pr+ 2
Max. visina (m)		9,0	9,0	9,0	9,0	-	7,2	9,2

Stambeno-poslovne građevine u neizgrađenom dijelu naselja							
Prostorni pokazatelji	Grad / općina						
	Makarska	Vrgorac	Brela	Šestanovac	Zagvozd	Podgora	Baška Voda
Min. parcela.	350	500	500	500	400	500	500
kig	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3
kis	1,2	1,2	1,2	1,0	1,2	1,2	1,2
Max.broj etaža (E)	Po(S)+Pr+ 2	Po(S)+Pr+ 2	Po+Pr+1+P k Po(S)+Pr+ 2	Po+S+Pr+ 2	Po+Pr+1+Pk/ Po+ Pr+2	Po+(S)Pr+ 2	Po+(S)Pr+ 2
Max. visina (m)	9,0	9,0	9,0	9,0	9,0	9,0	9,0

Tablica 9: Prostorni pokazatelji za stambeno-poslovne građevine

Članak 87.

(1) Za stambene i stambeno-poslovne građevine nije propisana max. veličina građevinske parcele. Na građevinskim parcelama većim od 500 m² ne mogu se graditi ove građevine tlocrtne površine veće od 200 m², odnosno ne može se primijeniti propisani koeficijent izgrađenosti (kig), te se s povećanjem građevinske parcele, proporcionalno smanjuje koeficijent izgrađenosti.

(2) Iznimno za rekonstrukciju građevina registriranih i evidentiranih kao kulturno dobro i rekonstrukciju i gradnju građevina u zonama zaštite kulturnog dobra, ne primjenjuju se prostorni pokazatelji iz stavka (2) ovog članka, već se isti određuju prema posebnim propisima i u skladu s člancima 62. - 65. ovoga Plana.

(3) U gusto izgrađenim ruralnim dijelovima naselja i zaštićenim ruralnim cjelinama površina građevinske parcele na kojoj je izgrađena građevina može biti prema zatečenom vlasničkom stanju, a parcela može biti i sama građevina.

(4) Kod rekonstrukcije i zamjene postojeće građevine iz stavka (2) novom građevinom, odnosno u slučaju interpolacije u već izgrađenim dijelovima naselja, nova se građevina može graditi i na postojećoj građevinskoj čestici manje veličine od propisane, ukoliko se pri tom poštuje postojeća matrica naselja (parcelacija), ali pod uvjetom da je veličina te građevine i njena lokacija u skladu sa svim odrednicama koje se odnose na minimalne udaljenosti od javnih površina, susjedne međe i drugih građevina.

Članak 88.

(1) Stambene, stambeno-poslovne i poslovne građevine postavljaju se prema ulici, a pomoćne, gospodarske i dvorišne poslovne građevine po dubini građevne čestice iza tih građevina.

(2) Organizacija građevinske čestice ovisi o veličini iste, te o tradicijskoj organizaciji kuća, kao i užeg dijela prostora naselja u kojem se ista nalazi.

(3) Iznimno, može se dozvoliti i drugačiji smještaj na građevnoj čestici ukoliko konfiguracija terena i oblik čestice te tradicionalna organizacija čestice ne dozvoljavaju način gradnje određen u prethodnom stavku ovoga članka.

Članak 89.

(1) Stambene građevine treba smjestiti na građevinskoj čestici na način da se poštuje građevinski pravac i ritam naselja.

(2) Građevine koje se izgrađuju na slobodnostojeći način ne mogu se graditi na udaljenosti manjoj od 3,0 metra od susjedne međe, ako na tu stranu imaju orijentirane otvore. Iznimno, udaljenost građevine od susjedne međe može biti i manja u izgrađenim dijelovima

građevinskog područja naselja u slučaju da smještaj građevine na susjednoj građevnoj čestici omogućava postizanje propisanog razmaka između građevina, odnosno poštivanje ritma izgradnje u naselju ili dijelu naselja.

(3) Na dijelu građevine koja je izgrađena na udaljenosti manjoj od 3,0 metra od susjedne međe, ne mogu se projektirati niti izvoditi otvori, osim ako se na susjednoj građevnoj čestici nalazi javna površina (javni put, zelenilo i sl.).

(4) Otvorima se u smislu stavaka 2. i 3. ovoga članka ne smatraju fiksna ustakljenja neprozirnim staklom maksimalne veličine 60x60 cm, dijelovi zida od staklene opeke, ventilacijski otvori najšireg promjera 20 cm, odnosno stranice 15 cm, a kroz koje se ventilacija odvija prirodnim putem i kroz koji nije moguće ostvariti vizualni kontakt.

(5) Udaljenost stambenih građevina od vanjskog ruba ulične ograde (regulacijskog pravca) u neizgrađenim dijelovima naselja je 5,0 metara, a u izgrađenim dijelovima građevinskog područja, gdje su građevine na susjednim građevinskim česticama na regulacijskom pravcu ili na manjoj udaljenosti od propisane u prethodnom stavku, ista treba zadržati tj. poštovati zatečenu urbanu matricu. Ova se odredba ne odnosi na građevine s izvorom zagađenja i pčelinjake.

Članak 90.

(1) Za gradnju poslovnih, proizvodnih, ugostiteljsko-turističkih, javnih, društvenih, vjerskih i sportsko-rekreacijskih građevina unutar građevinskog područja naselja određuje se: minimalna i maksimalna veličina građevinske parcele, koeficijenti izgrađenosti (kig), koeficijenti iskorištenosti (kis), maksimalan broj etaža (E) i maksimalna visina.

(2) Građevine iz stavka 1. (Tablica 10.), ne mogu se graditi na udaljenosti manjoj od 3,0 m od susjedne međe u izgrađenim dijelovima građevinskog područja naselja, a u neizgrađenim dijelovima naselja ne mogu se graditi na udaljenosti manjoj od 4,0 m od susjedne međe.

Izgrađeni dio građevinskog područja naselja						
Namjena građevine	građevinska parcela		kig max.	kis max.	max. katnost E	max. visina (m)
	min. (m ²)	max. (m ²)				
Poslovna i proizvodna zgrada/građevina	400	1000	0,30	0,6	Po+Pr	5,0 m
Ugostiteljsko-turistička građevina	400	1000	0,3	0,9	Po+Pr+1	7,0 m
Javna, društvena građevina	500	1000	0,3	1,2	Po+Pr+1	8,0 m
Vjerska građevina	500	1000	0,4	0,8	Pr+1	10,0 m
Sportska i rekreacijska građevine	200	1000	0,1	0,1	Pr	4,0 m
Informacijski centri	300	400	0,25	0,25	Pr	4,0 m
Nelzgrađeni dio građevinskog područja naselja						
Namjena građevine	građev.parcela		kig max.	kis max.	E katnost	V max.
	min (m ²)	max. (m ²)				
Poslovna i proizvodna zgrada/građevina	500	3000	0,35	1,0	Po+P+1	8,0 m
Ugostiteljsko-turistička građevina	500	3000	0,35	1,0	Po+Pr+1	7,0 m
Javna, društvena građevina	500	-	0,3	1,2	Po+Pr+1	8,0 m
Vjerska građevina	500	-	0,4	0,8	Pr+1	10,0 m
Sportska i rekreacijska građevine	500	2000	0,1	0,1	Pr	4,0 m
Informacijski centri	300	500	0,25	0,25	Pr	4,0 m

Tablica 10: Prostorni pokazatelji za poslovne, proizvodne Ugostiteljsko-turističke, javne, društvene, vjerske i sportsko-rekreacijske građevine

(3) Udaljenost građevina iz stavka 1. (Tablica 10.), od vanjskog ruba ulične ograde ceste/javnoprometne površine (regulacijskog pravca) u neizgrađenim dijelovima naselja je 5,0 metara, a u izgrađenim dijelovima građevinskog područja zadržava se i poštiva zatečena urbana matrica, gdje su građevine na susjednim građevinskim česticama na istom regulacijskom pravcu.

(4) Omogućuje se izgradnja građevina viših od propisanih u stavku 1. ovoga članka (Tablica 10.) i to samo za zvonike crkava i vatrogasne tornjeve, ali isključivo izvan prostora zaštićenih povijesnih jezgri naselja. Zvonici crkava ne mogu se graditi uz sakralne građevine registrirane i evidentirane kao kulturno dobro.

Članak 91.

(1) Za gradnju gospodarskih građevina u funkciji stanovanja kao pratećih građevina za obavljanje primarne poljoprivredne djelatnosti i pomoćnih građevina unutar građevinskog područja naselja određuje se: veličina građevinske parcele, koeficijenti izgrađenosti (kig), koeficijenti iskorištenosti (kis), maksimalan broj etaža (E) i maksimalna visina.

(2) Građevine iz stavka 1. članka (Tablica 11.) grade se u sklopu građevinske čestice osnovne građevine. Iznimno se unutar izgrađenog dijela građevinskog područja naselja (radi usitnjene parcelacije i ruralne strukture naselja), na samostalnoj građevinskoj parceli mogu graditi gospodarske građevine u funkciji seoskog turizma (bez smještajnih sadržaja) i pružanja usluga u seoskom domaćinstvu isključivo za registrirana poljoprivredna gospodarstva.

(3) Površina građevine iz stavka 1. ovog članka (Tablica 11.) ulazi u ukupnu izgrađenost građevinske čestice osnovne građevine. Koeficijenti izgrađenosti i iskorištenosti su maksimalni koeficijenti za ove građevine/zgrade i ulaze u ukupni max. koeficijent propisan za osnovne građevine iz članka 85. i 86. ovoga Plana.

Izgrađeni dio građevinskog područja naselja						
Namjena građevine	min. građevinska parcela (m ²)	kig max.	kis max.	max. katnost E	max. visina (m)	
Gospodarska građevina - bez izvora zagađenja i s potencijalnim izvorom zagađenja	u sklopu parcele osnovne građevine	(0,1)	(0,2)	Pr+1	6,0 m	
Gospodarska građevina - u funkciji seoskog turizma i pružanja usluga u seoskom domaćinstvu	u sklopu parcele osnovne građevine	(0,2)	(0,4)	Po+Pr	4,0 m	
	300	0,4	0,8			
Pomoćna građevina (garaža, spremište, drvarnica i sl.)	u sklopu parcele osnovne građevine	(0,1)	(0,2)	Po+Pr	4,0 m	
Nelzgrađeni dio građevinskog područja naselja						
Namjena građevine	građev.parcela		kig	kis	E katnost	V max.
	min (m ²)	max. (m ²)				
Gospodarska građevina - bez izvora zagađenja i s potencijalnim izvorom zagađenja	u sklopu parcele osnovne građevine		(0,1)	(0,2)	Pr+1	7,0 m
Gospodarska građevina u funkciji seoskog turizma i pružanja usluga u seoskom domaćinstvu	u sklopu parcele osnovne građevine		(0,2)	(0,4)	Po+Pr	4,0 m
Pomoćna građevina (garaža, spremište, drvarnica i sl.)	u sklopu parcele osnovne građevine		(0,1)	(0,2)	Po+Pr	4,0 m

Tablica 11: Prostorni pokazatelji za gospodarske i pomoćne građevine

Članak 92.

(1) Gospodarske građevine bez izvora zagađenja treba smjestiti u liniji iza kuće, dok se ostale gospodarske građevine (npr. staje) mogu smjestiti u dubini građevinske čestice paralelno sa smjerom ceste.

(2) Udaljenost gospodarskih građevina s izvorima zagađenja mora iznositi najmanje 5,0 metara od susjedne građevinske čestice.

(3) Izuzetno, udaljenosti građevine s izvorom zagađenja od susjedne građevinske čestice može biti manja od 5,0 metara, ali ne manja od 3,0 metra u sljedećim uvjetima:

- ako se na susjednoj građevinskoj čestici također nalaze građevine s izvorom zagađenja
- ukoliko se radi o rekonstrukciji postojeće gospodarske građevine ili izgradnji zamjenske, iste tlocrtne površine.

(4) Oblikovanje i vrsta građevina trebaju biti usklađene s tradicionalnim uređenjem okućnica i oblikovanjem gospodarskih građevina.

Članak 93.

(1) Stijenke gnojišta mogu se graditi do maksimalne visine od 1,5 metra iznad razine terena. Svi dijelovi gnojišta moraju biti izvedeni od vodonepropusnog materijala, sukladno posebnim propisima, a vanjskog kamenog zida. Sva tekućina iz staja, svinjaca i gnojišta mora se ispravno ukloniti i ne smije se razlijevati po okolnom terenu.

(2) Udaljenost građevina s izvorima zagađenja od regulacijskog pravca ne može biti manja od 15,0 metara. Udaljenost gnojišta, gnojišnih jama mora biti najmanje 15,0 metara od stambenih i poslovnih građevina, odnosno najmanje 20,0 metara od građevina za opskrbu vodom (bunara) i ulične ograde.

Članak 94.

Pomoćne građevine se mogu izgraditi jednim svojim dijelom i na granici sa susjednom građevinskom česticom uz uvjet da se :

- prema susjednoj građevnoj čestici izgradi vatrootporni zid
- u zidu prema susjedu ne grade otvori
- odvod krovne vode i snijega riješi na pripadajućoj građevinskoj čestici.

Članak 95.

(1) Sve građevine mogu imati kosi krov. Prostor ispod kosog krova, a iznad zadnjega kata maksimalne visine nadozida do 0,5 m i koristi se kao tavan.

(2) Potkrovlje je dio stambene i stambeno-poslovne građevine kao korisna etaža, čiji se prostor nalazi iznad zadnjega punog kata i neposredno ispod kosog krova visine nadozida do 1,2 m.

(3) Krovišta se mogu izvesti kao dvostrešna, nagiba 30°-35° u kontinentalnim djelovima Parka i 25° do 35° u primorskim dijelovima Parka. Iznimno se može dozvoliti manji nagib za nadstrešnice i građevine koje su izvorno imale takav oblik krovišta. Moguća je izvedba višestrešnog krovišta sa skošenjem krova na dvorišnoj strani kuće, uporaba zabatnog skošenja krovišta (lastavica, poculica).

(4) U tradicijskim naseljima sve građevine trebaju biti pokrivene klasičnim utorenim crijepom (sjeverno područje Parka) i kupom kanalicom (južno područje Parka). Za pokrov se preporuča i kameni tradicijski pokrov. Za gospodarske građevine može se koristiti slama, slični pokrovi u skladu s tradicijom. Druge vrste pokrova su dozvoljene kod proizvodnih građevina.

(5) Dozvoljava se i drugačiji nagib krovšta na manjim dijelovima krovšta (do 25% površine krovne plohe), a iznimno i nagib 20° isključivo kao krovovi tradicijskih krovih prozora „luminara“.

Članak 96.

(1) Tradicijski materijali ovoga područja su: kamen, drvo (unutrašnjost), kamene ploče, crijep, a iste je potrebno u što većoj mjeri koristiti pri oblikovanju i rekonstrukciji građevina. U vanjskoj obradi građevine koristiti kamen - horizontalno slagan u starinskom formatu. Pročelja novo izgrađenih kuća završno obraditi žbukom ili kombinacijom kamena i žbuke.

(2) U dijelovima naselja unutar obuhvata Parka ne dozvoljavaju se građevinski elementi koji nisu karakteristični za dalmatinsko tradicijsko oblikovanje.

(3) Uređenje dvorišta: površine obraditi kao travnjak, a za staze rabiti kamenu kaldrmu. Na uličnim "predvrtovima" i općenito na građevinskim česticama okućnice preporuča se saditi autohtone vrste cvijeća, grmlja i voćarica.

Članak 97.

(1) Pri oblikovanju uličnih pročelja voditi računa o tradicijskom oblikovanju, a raspored i dimenzije otvora uskladiti s tradicijskim tipom seoske kuće.

(2) Veći prozori i vrata mogu se izvoditi na začelju građevine i na dvorišnim pročeljima. Na uličnom pročelju i vizurno istaknutim pozicijama okućnice ne dozvoljava se postava satelitskih, televizijskih i radijskih antena, niti klima uređaja.

(3) Na uličnom pročelju ne dozvoljava se postava/ugradnja priključnih elektro-ormarića, kao i plinskih ormarića, već je iste potrebno postaviti na zaklonjenim mjestima, kako se ne bi narušio izgled uličnog pročelja.

Članak 98.

(1) Ulična ograda se u pravilu postavlja/građi na regulacijskoj liniji.

(2) Ograda se može postavljati/građiti prema ulici i prema susjednim građevinskim česticama, maksimalne visine 1,2 metra, pri čemu podnožje ograde treba biti izvedeno od čvrstog materijala (kamen).

(3) Iznimno, ograda može biti i viša ako je to nužno radi zaštite građevine ili načina njenog korištenja (npr. trafostanica i sl.), a sukladno posebnim propisima.

(4) Prema ulici i uličnom dijelu okućnice, potrebno je postaviti/građiti ograde prema tradicijskom uzoru. Tradicijski kameni suhozid bitna je oznaka ambijenta biokovskih naselja i treba ga u pravilu rekonstruirati i obnavljati na svim okućnicama prema tradicionalnoj visini, dimenzijama i završecima letvi. Iznimno se mogu izvesti ograde od žičanog pletiva (ili drugog materijala sličnih karakteristika) u kombinaciji sa živom zelenom ogradom od autohtonih biljnih vrsta karakterističnih za lokaciju i klimatske uvjete.

(5) Ulazna vrata na uličnoj ogradi moraju se otvarati na građevinsku česticu, tako da ne ugrožavaju promet na javnoj površini.

(6) Zabranjena je izgradnja i postavljanje ograde kojima bi se spriječio slobodan prolaz uz vodotoke/ bujice te koji bi smanjili propusnu moć vodotoka/ povremene bujice.

Članak 99.

(1) Kada javna cesta prolazi kroz građevinsko područje naselja uređuje se kao ulica. Udaljenosti vanjskog ruba ulične ograde od ruba ceste moraju biti najmanje:

- kod državne ceste 5,0 m
- kod županijske ceste 5,0 m
- kod lokalne ceste 3,0 m

- kod nerazvrstane ceste 2,0 m

(2) Iznimno, udaljenost može biti i manja, ali samo kod postojećih legalno izgrađenih građevina.

Članak 100.

(1) U neizgrađenim (uređenim i neuređenim) dijelovima građevinskog područja naselja za svaku građevinsku česticu mora se osigurati kolni pristup:

- na prometnu površinu minimalne širine od 3,0 m za stambene, stambeno-poslovne i gospodarske građevine.
- na površinu javne namjene minimalne širine 5,5 m, za poslovne i proizvodne građevine, građevine javne i društvene namjene, turističko-ugostiteljske građevine, građevine u funkciji pružanja ugostiteljsko-turističkih usluga, građevine iz sustava posjećivanja, sporta i rekreacije.

(2) U izgrađenim dijelovima građevinskog područja naselja, kod rekonstrukcije postojećih građevina pristup na prometnu površinu osigurati najmanje širine 3,0m Iznimno u gusto izgrađenim ruralnim strukturama i zaštićenim ruralnim cjelinama gdje izgrađena zgrada čini samostalnu građevinsku česticu i ne može se osigurati odgovarajuća širina kolnog pristupa prihvaća se zatečeno stanje i pješački pristup na prometnu površinu.

(3) U slučaju da se građevinska čestica nalazi uz spoj ulica različitog značenja, prilaz s te čestice na javnu prometnu površinu obavezno se ostvaruje preko ulice nižeg značaja.

Članak 101.

(1) Promet u mirovanju (parkirališta) osigurati unutar građevinske čestice.

(2) Normativi za određivanje broja parkirališnih mjesta utvrđuju se za svaku vrstu građevine posebno:

r.br.	Namjena građevine	broj PM
1.	Stambena građevina/zgrada	1 PM za 1 stamb. jedinicu do 100 m ² + 1 PM za svakih 50 m ²
2.	Stambeno poslovna građevina/zgrada	1 PM na 50 m ² površine
3.	Poslovna i proizvodna zgrada/građevina	1 PM na 50 m ² površine
4.	Ugostiteljsko-turistička zgrada/građevina	1 PM na 20 m ² površine
5.	Javne i društvene zgrade	1 PM na 30 m ² površine
6.	Vjerske građevine	1 PM na 20 m ² površine
7.	Sportske i rekreacijske građevine	1 PM na 20 m ² površine bez gledališta ili 1PM na 10 posjetitelja

Tablica 12: Normativi za parkirališna mjesta

(2) Kod rekonstrukcije postojećih građevina u gusto izgrađenim ruralnim područjima i zaštićenim ruralnim cjelinama gdje izgrađena zgrada čini samostalnu građevinsku česticu i ne može se osigurati parkiralište na osnovnoj čestici potrebno je osigurati parkiralište u neposrednoj blizini, a sve sukladno normativu iz prethodnog stavka.

Članak 102.

(1) Kod izgradnje i rekonstrukcije, stambene i poslovne građevine moraju zadovoljavati važeće standarde vezane za površinu, visinu, veličinu prostorija, a naročito higijenske i sanitarno-tehničke uvjete.

(2) Kod rekonstrukcije postojećih tradicijskih građevina, visine prostorija, veličine prostorija, veličine prozora i sl. mogu biti i manje od standardnih, sukladno posebnim propisima.

Članak 103.

Ukoliko postoji vodovodna mreža te tehnički uvjeti, stambena građevina se može priključiti na vodovod ili na drugi način opskrbiti pitkom vodom ovisno o mjesnim prilikama i sanitarno-tehničkim uvjetima.

Članak 104.

Otpadne vode moraju se zbrinjavati u vodonepropusne sabirne jame, odnosno izgradnjom uređaja za pročišćavanje do izgradnje javnog kanalizacijskog sustava odvodnje. Odvodnju i obradu otpadnih voda za gospodarske aktivnosti koje podliježu zaštiti voda od zagađivanja (farme, mehaničarske radionice i sl.) potrebno je provoditi sukladno posebnim propisima.

Članak 105.

Priključenje građevina na sustav vodovoda, elektroopskrbe, plinoopskrbe i telekomunikacijsku mrežu obavlja se na način propisan od nadležnih službi, uvažavajući odredbe ovoga Plana.

8.2. Izdvojena građevinska područja izvan naselja

Članak 106.

Izdvojena građevinska područja izvan naselja su površine za izdvojene namjene određene ovim Planom, predviđene za gradnju:

- ugostiteljsko-turističke namjene
- zone posjetiteljske infrastructure.

Uvjeti gradnje i prostorni pokazatelji za zone ugostiteljsko-turističke namjene

Članak 107.

(1) Planom se utvrđuje zona ugostiteljsko-turističke namjene: T2-turističko naselje Gornji Rastovac.

(2) Građevinsko područje izvan naselja ugostiteljsko-turističke namjene **T2, turističko naselje - Gornji Rastovac**, utvrđeno je za smještaj više ugostiteljsko-turističkih građevina (organiziranih kao turističko naselje) s pratećim sadržajima.

(3) Građevine ugostiteljsko-turističkih djelatnosti (T2 - turističko naselje) grade se prema sljedećim uvjetima:

- zona izdvojene ugostiteljsko-turističke namjene – turističko naselje gradi se kao jedinstvena prostorna cjelina
- površina zone iznosi 11,2 ha
- maksimalni kapacitet 400 ležaja
- najveći dopušteni koeficijent izgrađenosti zone iznosi 0,15 (kig)
- najveći dopušteni koeficijent iskoristivosti zone iznosi 0,30 (kis)
- zona je planirana kao jedinstvena prostorna cjelima od više pojedinačnih podprostornih cjelina i sklopova građevina
- ova zona planirana je kao zone niske (ukupne) izgrađenosti (15 %) od čega je ukupna izgrađenost smještajnih zgrada 10%, a pratećih sadržaja 5%
- vrsta i kapacitet pratećih sadržaja i javnih površina mora biti proporcionalan svakoj fazi izgradnje smještajnih građevina
- najmanje 30 % površine zone treba zadržati kao izvorni krajobraz bez ikakvih

intervencija u prostoru

- najmanje 30 % zone i građevne čestice (odnosno zemljišta za redovnu uporabu) smještajne građevine i građevina pratećih sadržaja treba biti uređeno kao zaštitno zelenilo
- smještajne građevine organizirane su kao turističko naselje oblikovano u skladu s izvornim urbanim i arhitektonskim obilježjima
- smještajne građevine planiraju se kao sklopovi od više pojedinačnih građevina
- smještajne građevine (iz skupine turističko naselje) veličine su Pr +1 kat sa kosim krovom, visine vijenca maksimalno 6,0 metara
- maksimalna građevinska (bruto) površina pojedinačne građevine je 200 m²
- moguća je izgradnja i podrumске etaže (potpuno ukopane) koja u ukupnoj površini mora biti u skladu s maksimalnom izgrađenosti (kis)
- arhitektonski se mora oblikovati kao sklop građevina, kao replicirano, tradicionalno pastirsko, etno-naselje, kroz dekompoziciju sadržaja i smještajnih kapaciteta, međusobno povezanih tradicionalnim, popločanim ulicama - tzv. „kalama“
- oblikovanje građevina ne smije biti u suprotnosti s odredbama ovoga Plana, a sukladno s izvornim arhitektonsko-urbanim obilježjima i u skladu s prirodnim krajolikom
- u sklopu smještajne građevine mogu se graditi i pomoćne građevine, bazeni (do 100 m²) i vrtne sjenice (do 12 m²)
- prateći sadržaji su športski, rekreacijski, ugostiteljski i uslužni, čija ukupna površina ne može prijeći 5% ukupne površine zone
- unutar zone mogu se planirati samo manja otvorena (nenatkrivena) športska igrališta (boćališta, tenis igrališta, odbojka, košarka)
- unutar zone mogu se graditi građevine u svrhu rekreacije (manja dječja igrališta, rekreacijske biciklističke staze, šetnice) i postavljati urbana oprema (klupe za odmor, informacijske table i sl.)
- građevine pratećih ugostiteljskih sadržaja su restorani i konobe uz koje se mogu graditi i pomoćne građevine (dimne kužine i drvarnice) max površine 150 m², visine prizemlja sa kosim krovom. Te građevine mogu imati i podrum
- građevine uslužnih djelatnosti su predviđene za recepciju i za informacijsko-edukacijske sadržaje (dvorane za prezentacije, izložbe i sl.). Ove građevine planirane su kao sklop od više međusobno povezanih građevina ukupne površine do 200 m², visine prizemlja sa kosim krovom, oblikovane u stilu tradicijske arhitekture.

(4) Do zone je planirana izgradnja pristupnih prometnica. Širina pristupne prometnice je min 5,5 m planirane za dvosmjerni promet, a unutar zone planirane su prometnice min širine 3,0 m za jednosmjerni promet. Pristupne ceste grade se kao asfaltne sukladno s prometnom mrežom na koju se spajaju, a unutar zone kao asfaltne i makadamske.

(5) Ova zona s planiranom cestovnom mrežom prikazana je na kartografskom prikazu 5.2. *Izdvojena građevinska područja izvan naselja* u mjerilu 1:5000.

(6) Ostala komunalna infrastruktura (vodoopskrba, odvodnja, elektro i telekomunikacijska mreža), planira se prema kriterijima navedenim ovim Planom i posebnim propisima. Unutar koridora planirane cestovne mreže mogu se polagati vodovi drugih infrastrukturnih sustava: vodovoda i odvodnje, elektroopskrbe i elektroničnih komunikacija.

(7) Za ovu zonu obavezna je izgradnja kanalizacijske mreže i uređaja za pročišćavanje otpadnih voda.

Uvjeti gradnje i prostorni pokazatelji za zone posjetiteljske infrastrukture

Članak 108.

Zone posjetiteljske infrastrukture su izdvojena građevinska područja izvan naselja

namijenjene posjećivanju Parka. Unutar ovih zona mogu se planirati posjetiteljsko-informacijski centri i informacijski centri – info točke i drugi sadržaji kako je navedeno u člancima 109. do 119.

Članak 109.

(1) **Zona posjetiteljske infrastrukture - Glavni ulaz u Park** smješten je na Biokovskoj cesti (postojeći ulaz), a nalazi se u zoni korištenja (zona III)-podzoni posjetiteljske infrastrukture (3b). Površina zone iznosi 0,7 ha i prikazana je na kartografskom prikazu 5.3.1. *Zona posjetiteljske infrastrukture Glavni ulaz* u mjerilu 1:5000.

(2) Predviđeni sadržaji su: recepcija, suvenirnica-mini shop planinarske i ostale opreme, press-prezentacijska dvorana, uredi nadzorne, stručne, promotivne i tehničke službe, garažni prostor Javne ustanove Parka, skladište tehničke podrške, ulazno-naplatna rampa sa pripadajućom građevinom, ekološki kontejneri za smeće, WC, sjenica, totem i razni oblici urbane opreme.

(3) Za navedene sadržaje planira se izgraditi građevina posjetiteljsko-informacijskog centra građevinske (bruto) površine do 400 m², visine Pr+1. Posjetiteljsko-informacijski centar može se realizirati kao novoplanirani i/ili prenamjenom/rekonstrukcijom postojećih građevina (recepcija, „CLIVUS“ biološki WC, rampa) prema sljedećim uvjetima:

- građevina se svojim izgledom i gabaritima mora uklopiti u prirodni okoliš sa minimalnim intervencijama u prostoru, a sve u skladu s posebnim uvjetima iz područja zaštite prirode
- postojeća građevina integrira se u sklop novoplanirane građevine
- priključna cesta od prometnice D512 do ulazne rampe se rekonstruira (novi uzdužni i poprečni profili) i proširuje se kolnik na ukupnu širinu od 6 m s pješačkim hodnikom na južnoj strani širine min 1,2 m
- uz prometnicu se planira izgradnja parkirališta za 30 automobila
- hortikulturnim se rješenjem predlaže zadržati postojeće zelenilo, a dodatno se uređuje ulazni zeleni dio zamišljen kao tepih niskog mediteranskog autohtonog bilja: kadulja, lavanda, smilje, žuka, koje nije zahtjevno za održavanje i dobro podnosi sušu
- rasvjeta ovog sklopa ekološka je i energetska učinkovita. Markiraju se svi info-panoi uz posebnu pažnju posvećenu izbjegavanju svjetlosnog zagađenja. Jarboli sa zastavama naglašeni su ugradnom uskokutnom svjetiljkom po potrebi. Parkiralište i građevine osvijetljeni su rasvjetnim stupovima visine 3,5 m usmjerenog snopa svjetla prema dolje.

Članak 110.

(1) **Zona posjetiteljske infrastrukture „Štrbina - Vošac“** nalazi se u zoni korištenja (zona III) - podzoni posjetiteljske infrastrukture (3b). U sklopu ove zone nalazi se planinarski dom Pod Vošcem i planinarska kuća (dom) Vošac na vrhu Vošac. Unutar zone planirana je gornja postaja žičare s pratećim sadržajima (info prezentacija, suvenirnica, prostori tehničkih službi i Gorske službe spašavanja, ugostiteljski sadržaj, cisterna za vodu i dr.), zvjezdarnica s planetarijem, novi planinarski dom, prateća infrastruktura (vidikovac, edukacijske staze, rekreacijske površine i pristupna servisna cesta do gornje postaje žičare, helidrom i dr.), trafostanica i razvod niskonaponske mreže za napajanje postojećih i planiranih sadržaja.

(2) Površina zone iznosi 18,5 ha. U grafičkom dijelu Plana na kartografskom prikazu 5.3.2. *Zona posjetiteljske infrastrukture Štrbina - Vošac* u mjerilu 1:5000 prikazano je programsko-prostorna shema. Položajna odstupanja pojedinih građevina i sadržaja uslijed tehničkih rješenja neće se smatrati izmjenom Plana.

(3) **Gornja postaja žičare** s pratećim sadržajima planira se u rubnom dijelu zone, isključivo na predjelu lokaliteta Štrbina (Prijevoj Štrbina ispod vrha Vošac), na približnoj koti od 1310 do 1335 m nm. Rješenje gornje postaje žičare Makarska - Štrbina (Vošac) mora sagledati i uvažiti sve prostorne mogućnosti na lokalitetu Štrbina, odrediti ekološki prihvatljiv kapacitet

područja, a sve u skladu s posebnim uvjetima zaštite prirode i uvjetima nadležnog Konzervatorskog odjela. Prostorni pokazatelji (lokacijski uvjeti) određeni Planom su:

- osnovnu građevinu gornje postaje žičare čine: strojarnica, prostor prihvata putnika s prodajom karata i prostor za prateće sadržaje: info prezentacija, suvenirnica, prostori tehničkih službi i Gorske službe spašavanja, ugostiteljski sadržaj, cisterna za vodu i dr.
- ukupna površina i veličina strojarnice gornje postaje žičare odredit će se prema tehničkim karakteristikama za takve građevine, u najmanjoj dopuštenoj veličini, odnosno prostori za „tehniku“ dimenzioniraju se prema proizvođačkoj specifikaciji
- strojarnica se dijelom može ukopati u teren, tako da prostor prihvata putnika bude u razini terena
- u odabiru tehničkog rješenja i vrste žičare izabrati ono tehničko rješenje koje omogućava smještanje pogonske postaje žičare na donjoj postaji u Makarskoj, a prihvatne postaje na gornjoj postaji na Štrbini
- prostori predviđeni za prihvat putnika i prateće sadržaje mogu usljed tehničkih karakteristika žičare (vibracije) biti fizički odvojeni od strojarnice, ali u arhitektonskom smislu izvedeni kao jedinstveni sklop građevina
- prostori za prihvat putnika mogu iznositi oko 250 m² korisne površine (čekaonica, prostor za prodaju karata, WC i dr.)
- prostori za prateće sadržaje žičare (prostori pratećih službi, prostori Gorske službe spašavanja, prostori protupožarne zaštite, priručna ambulanta, trgovina planinarske opreme i sl.), planiraju se u površini oko 200 m² korisne površine gornje postaje
- kao prateći sadržaj u sklopu gornje postaje žičare planira se izgradnja ugostiteljskog sadržaja u površini oko 500 m² korisne površine
- u jednoj etaži moguće je planirati do 700 m² korisne površine
- ukupna korisna površina zgrade iznosi 1300 m² pri čemu se u tu površinu ne uračunavaju trafo stanica, cisterna za vodu, terase, servisne površine i pristupne rampe u razini prizemlja i/ili suterena
- najviša visina sljemena nadzemnog dijela građevine gornje postaje žičare može biti do 20 m računajući od najniže kote zaravnjenog okolnog zemljišta
- svi drugi sadržaji (upravne i tehničke službe) žičare Makarska - Štrbina (Vošac) planiraju se i smještaju se u sklopu donje postaje žičare
- za napajanje električnom energijom svih planiranih sadržaja gornje postaje žičare planira se izgradnja trafostanice (u sklopu iste građevine ili kao samostalna građevina)
- uz gornju postaju žičare (u sklopu iste građevine ili kao samostalna građevina) planira se izgradnja građevine posjetiteljsko-informacijskog centra sa sadržajima: prostor za info prezentaciju, suvenirnica, manje ugostiteljske građevine (kafé-bar), cisterna za vodu, prostori nadzora Javne ustanove Parka
- u slučaju kad se gradi kao samostalna građevina, površina građevine posjetiteljsko-informacijskog centra može iznositi oko 60 m², visine prizemlja, max. visine vijenca 4,0 m.

(4) **Postojeći planinarski dom „Pod Vošcem“** zadržava se u prostoru. Isti je moguće rekonstruirati u njegovoj osnovnoj namjeni. Površina postojećeg doma je oko 150 m², visine Pr+1, a dijelom prizemlja. Postojeći planinarski dom Pod Vošcem je funkcionalno jedinstvena građevina iz skupine građevina „planinarski dom“. Rekonstrukcija - dogradnja i nadogradnja građevine moguća je prema sljedećim uvjetima:

- ukupna tlocrtna površina rekonstruiranog doma može iznositi max 200 m², građevinske (bruto) površine do 400 m²
- pripadajuća katastarska čestica je površina za redovnu uporabu (građevinska čestica) površine oko 1000 m²
- visina zgrade je Pr +1 s visinom vijenca max. 6,00 m
- nagib krovnih ploha može biti max do 35°, a prostor ispod krova može se ako je to moguće planirati kao korisni u skladu s osnovnom namjenom
- rekonstruirani planinarski dom je građevina gdje se u prizemlju smještaju uslužni i ugostiteljsko-turistički sadržaji u funkciji pružanja usluga planinarima i posjetiteljima

- u prizemlju planinarskog doma nalazi se prostorija za okupljanje (dnevni boravak) koja je minimalne površine 50 m². Uz ovaj prostor nalazi se blagaonica s kuhinjom do 100 m², čajna kuhinja koja može biti povezana s glavnim prostorom (dnevni boravak), sanitarnim prostorima i spremištem (za planinarsku opremu) i drvarnica. U glavnoj prostoriji za okupljanje obavezna je izrada manjeg ložišta ili peći na kruto gorivo (drvo). U sklopu planinarskog doma potrebno je planirati i zimsku sobu koja se može planirati i kao aneks osnovnoj zgradi. To je prostor koji je u svakom trenutku dostupan slučajnim prolaznicima posebno u trenucima kada je planinarski dom zatvoren (zaključan). Zimska soba je prostor minimalne površine 8 m², a maksimalne 12 m² koja mora imati ložište i klupe za sjedenje
- na katu planinarskog doma (a po potrebi i u prostoru ispod krovišta) planirana je izgradnja soba-spavaonica te sanitarnih čvorova
- smještajni kapacitet je 30 ležajeva
- planinarski dom Pod Vošcem je komunalno i infrastrukturno opremljen, ali usljed dotrajalosti sustava neophodna je njegova rekonstrukcija. Postojeća cisterna za vodu je malog kapaciteta i moguća je izgradnja nove cisterne potpuno ukopane u teren
- odvodnja otpadnih voda građevina mora biti riješena sabirnom jamom ili biološkim uređajima (II stupanj pročišćenja) manjih kapaciteta za pojedinačnu građevinu ili skupinu građevina
- može se izgraditi podzemni spremnik za energente kapaciteta dostatnog za funkcioniranje planinarskog doma
- građevina se može priključiti na električnu energiju prema posebnim propisima
- prilikom rekonstrukcije (dogradnja i nadogradnja) oblikovanje građevine izvesti u skladu s tradicijskom arhitekturom
- u sklopu uređenja okućnice planinarskog doma obavezna je postava najmanje tri stola sa pripadajućim klupama od prirodnih materijala (drvo ili kamen). Oko stolova potrebno je osigurati prirodnu zaštitu od sunca sadnjom stabala ili izraditi drvenu sjenicu. Prostor oko građevine potrebno je hortikulturno urediti, bez većih građevinskih zahvata koji bi dodatno narušili prirodni krajolik
- u izgradnji planinarskog doma i uređenju okoliša zabranjuje se upotreba umjetnih materijala koji nisu izglednom sukladni okolišu u kojem se nalaze (limovi, plastični pokrov ili obloge, metalne nosive konstrukcije, velike staklene površine koje nisu opravdane projektnim rješenjem ili druge reflektirajuće površine i sl.)
- prostor oko građevine potrebno je hortikulturno urediti, bez većih građevinskih zahvata koji bi dodatno narušili prirodni krajolik kroz uređenje čestice mogući su dodatni rekreativni sadržaji, dječja igrališta, bočalište i opremanje čestice urbanom opremom.

(5) Novi planinarski dom „Pod Vošcem“ gradi se u neposrednoj blizini postojećeg planinarskog doma. Novi planinarski dom Pod Vošcem je funkcionalno jedinstvena građevina iz skupine građevina „planinarski dom“. Izgradnja novog planinarskog doma moguća je prema uvjetima iz stavka (4) ovoga članka.

(6) Unutar ove zone planira se izgradnja „makadam-bijele ceste“ od završetka odvojka Biokovske ceste-pristupne ceste za Vošac do zadnje postaje žičare, koja osigurava pristup vozila tehničko-sigurnosne i protupožarne namjene s ograničenim pristupom i posebnim režimom korištenja za potrebe servisa, hitne službe i HGSS-a te Javne ustanove Parka, prema sljedećim uvjetima:

- širina ceste je 3 m s jednim do dva proširenja za mimoilaženje, cesta se polaže što je moguće prirodnije uz teren da što manje narušava prirodne i krajobrazne vrijednosti
- minimalne korekcije trase su moguće u skladu s tehničkim uvjetima
- na završetku odvojka Biokovske ceste prema ovoj zoni posjetiteljske infrastrukture, kod planinarskog doma Vošac, planira se izgradnja okretišta te parkirališta sa 30 PM.

(7) Unutar ove zone planira se izgradnja **zvjezdarnice s planetarijem** kao samostalne građevine u neposrednoj blizini postojećeg planinarskog doma „Pod Vošcem“ prema sljedećim uvjetima:

- za planetarij i zvjezdarnicu potrebno je osigurati površinu zemljišta za redovnu upotrebu (parcela) od 300 m²
- površina građevine je max. 150 m²
- građevina može imati dvije etaže Pr+1, maksimalne visine 7m, s tim da visina može biti i viša ako to zahtijevaju tehnički uvjeti
- u prizemlju je planiran planetarij, a na katu zvjezdarnica s kupolom
- od završetka odvojka Biokovske ceste za Vošac, do zvjezdarnice planirana je „makadam-bijela cesta“ u dužini oko 60 m, širine 3 m koja osigurava pristup vozila tehničko-sigurnosne i protupožarne namjene s ograničenim pristupom i posebnim režimom korištenja.

(8) Postojeći **mali sklopovi planinskih stočarskih stanova** unutar zone Vošac mogu se rekonstruirati prema posebnim uvjetima tijela nadležnog za zaštitu prirode i kulture, te prenamijeniti u građevine za pružanje ugostiteljskih usluga agroturizma. Dozvoljeno je uređenje pristupnih pješačkih staza do planinskih stočarskih stanova maksimalne širine 1,6 m.

(9) Unutar ove zone (u neposrednoj blizini završetka odvojka biokovske-pristupne ceste za Vošac) planira se **građevina za potrebe službe čuvara prirode i info točka**. Planira se kao jedna građevina čija građevinska (bruto) površina ne može biti veća od 60 m², maksimalne visine 3,5 metra do vijenca, kosine krova 27-35°. Dozvoljen je samo tradicionalni način građenja, sa uklapanjem u prirodnu cjelinu. Dozvoljeni vanjski materijali izrade su kamen i drvo, dok se beton koristi isključivo kao vezivno sredstvo. Pokrivanje krovšta dozvoljeno je isključivo tradicionalnom kamenom pločom. Dozvoljeno je okolno, tradicionalno uređenje, popločavanje kamenom, izgradnja nužne uslužno-posjetiteljske infrastrukture - klupa, sjedala od kamena ili drva te postavljanje informacijskih oglasnih ploča.

(10) U neposrednoj blizini ili u sklopu građevine iz stavka (9) planira se izgradnja WC-a prilagođenog upotrebi i za osobe sa posebnim potrebama, sa nepropusnom sabirnom jamom i mogućnošću priključka vode na postojeću čatnju izgrađenu u sklopu planinarskog doma Pod Vošcem.

(11) Planira se uređenje prostora za slobodno vrijeme i prostora za zabavu i rekreaciju te škole u prirodi sa mogućnošću postavljanja urbane opreme (npr. dječjeg igrališta i dječjeg adrenalin parka, sjenica, interpretacijskih tabli).

(12) Postojeća planinarska kuća („planinarski dom“) „Toni Roso“- Vošac, sagrađena na vrhu Vošac na 1442 m nm zadržava se u prostoru, u svojoj osnovnoj namjeni. Potrebno je redovito održavanje, a rekonstrukcija je moguća samo u postojećim gabaritima.

(13) Ovim Planom dozvoljena je rekonstrukcija postojećeg i izgradnja visokonaponskog 10kV dalekovoda (od postojećeg do gornje postaje žičare) izgradnja niskonaponske trafostanice snage do 3 MW te niskonaponskog razvoda za napajanje planiranih i postojećih građevina unutar zone. Rekonstrukcija dalekovoda i izgradnja nove trafostanice i niskonaponske mreže dozvoljena je isključivo ukapanjem i podziđivanjem na teren, te upotrebom materijala koji se uklapaju u prirodnu cjelinu i vizualno ne narušavaju krajobraz.

(14) Unutar zone posjetiteljske infrastrukture Štrbina – Vošac planira se izgradnja helidroma sukladno odredbi članka 30. ovoga Plana.

Članak 111.

(1) **Zona posjetiteljske infrastrukture „Podglogovik – Staza“** nalazi se u zoni korištenja (zona III) - podzona 3b – podzona posjetiteljske infrastrukture. Površina zone iznosi 6,66 ha i prikazana je na kartografskom prikazu 5.3.2. *Zona posjetiteljske infrastrukture Podglogovik – Staza* u mjerilu 1:5000.

(2) Unutar ove zone nalaze se: građevina seoskog turizma „Vrata Biokova“ s pratećim građevinama (dimna kuhinja, parkiralište, zgrada za držanje stoke), nekoliko pastirskih stanova - „Pavlinović“, zgrade nekadašnje gostionice i poštanske stanice - građevina „Šunde“, nekadašnji zadružni dom koji je sada u funkciji štale, spomenik NOB - Partizanskim vezama, crkvice Sv. Ilije i kapelica Sv. Nikola. Unutar ove zone početak je poučne staze „Topnički put“ koja vodi do „Jame pod Supinom“ jedinog speleološkog objekta u funkciji posjećivanja unutar Parka.

(3) Unutar zone moguća je izgradnja građevine (manjeg posjetiteljsko-informacijskog centra), koja se sastoji od: ulazne recepcije, suvenirnice, postaje službe čuvara prirode Javne ustanove Parka, prostora za pohranu spasilačke opreme i prostora za povremeni boravak članova službe spašavanja, pomoćnih, radnih, skladišnih i sanitarnih prostora. Ova građevina gradi se prema sljedećim uvjetima:

- ukupna građevinska (bruto) površina građevine ne može biti veća od 60 m², maksimalne visine 3,5 metra do vijenca, kosine krovišta 27-35°
- dozvoljen je samo tradicionalni način građenja, sa uklapanjem u prirodnu cjelinu
- dozvoljeni vanjski materijali izrade su kamen i drvo, a pokrivanje krovišta dozvoljeno je isključivo tradicionalnom kamenom pločom na drvenoj konstrukciji krova
- u sklopu posjetiteljsko-informacijskog centra dozvoljena je izgradnja nužne uslužno-posjetiteljske infrastrukture (urbana oprema): klupe, sjedala od kamena ili drva te postavljanje informacijskih oglasnih ploča, WC i sjenica
- postojeća prometnica unutar zone se proširuje na ukupnu širinu od 6 m
- unutar zone uz prometnicu moguća je izgradnja parkirališta za 80 automobila s okomitim parkiranjem s obje strane ceste.

(4) Dozvoljava se izgradnja ili postavljanje gotove (tipski projekt) građevine za potrebe prodaje autohtonih proizvoda, suvenira te pružanje ugostiteljskih usluga brze prehrane tlocrtne površine određene posebnim propisom. Ukoliko se građevina gradi mora biti izgrađena tradicionalnim načinom građenja i oblikovanja. Gotove konstrukcije moraju biti oblikovane suvremeno a ne lažno tradicionalno.

(5) Ovisno o veličini, karakteristikama prostora i potrebi te u skladu s aktom Javne ustanove, moguće je postaviti jednu ili više gotovih građevina (tipski projekt) pojedinačno ili u funkcionalnoj grupi od max. tri građevine skladno uklopljene u ambijent.

(6) **Postojeća građevina "kuća Šunde"** zadržava se u prostoru i moguće ju je rekonstruirati i dograditi prema sljedećim uvjetima:

- ukupna građevinska (bruto) površina građevine može iznositi max 300 m²
- ukupnu tlocrtnu površinu čine postojeća građevina (površine oko 80 m²) i površine porušenih građevina (oko 55 m²), upisanih u katastru kao čestica zgrade i dogradnja građevine (oko 15m²) za vertikalnu komunikaciju
- pripadajuća katastarska čestica zemljišta oko zgrade je građevna parcele max. površine 1300 m²
- visina zgrade je Pr+1+krov, s visinom sljemena max. 6,0 m, nagib krovnih ploha može biti 25° do 35°, a prostor ispod krova može se koristiti u skladu s osnovnom namjenom
- namjena građevine je ugostiteljsko-turistička (uslužni ugostiteljski i smještajno-turistički sadržaji) u funkciji pružanja usluga planinarima i posjetiteljima
- pomoćne građevine i sadržaji (drvarnice, pušnica, ljetnja kuhinja, kotlovnica) mogu se graditi samo unutar predviđene ukupne površine građevina. Moraju se oblikovati na način da budu usklađene s tradicijskim oblikovanjem i uvjetima mikrolokacije
- oblikovanje izvesti u skladu sa lokalnom graditeljskom tradicijom i to naročito u izboru materijala (kamen i kamena ploča) i s dvostrešnim kosim krovom
- u sklopu građevine potrebno je izgraditi cisternu za vodu i omogućiti prikupljanje kišnice sa krova. Odvodnja otpadnih voda građevina mora biti riješena sabirnom jamom ili biološkim uređajima (II stupanj pročišćenja) manjih kapaciteta
- dozvoljena je izgradnja uređaja i opreme za samostalno napajanje građevina

električnom energijom prema posebnim propisima. Može se izgraditi podzemni spremnik za energente kapaciteta dostatnog za funkcioniranje građevina. U izgradnji građevina i uređenju okoliša zabranjuje se upotreba umjetnih materijala koji nisu izgledom sukladni okolišu u kojem se nalaze (limovi, plastični pokrov ili obloge, metalne nosive konstrukcije, velike staklene površine koje nisu opravdane projektnim rješenjem ili druge reflektirajuće površine i sl.)

- unutar građevinske parcele dozvoljena je izgradnja jednostavnih nadstrešnica kao spremišta drva do 10 m² i otvorenog tora za stoku površine do 100 m² s nadstrešnicom do max 20 m². Torovi se zidaju u suhozidu, a nadstrešnice se grade od drva
- kroz uređenje čestice mogući su dodatni rekreacijski i zabavni sadržaji, dječja igrališta, bočalište i opremanje čestice ruralnom opremom
- prostor oko građevine potrebno je hortikulturno urediti, bez većih građevinskih zahvata koji bi dodatno narušili prirodni krajolik
- u okviru građevinske čestice potrebno je osigurati dostatan broj parkirnih mjesta prema kriterijima ovog Plana.

(7) Postojeća građevina **"Vrata Biokova"** zadržava se u prostoru i moguće ju je rekonstruirati prema sljedećim uvjetima:

- građevinu je moguće rekonstruirati u postojećoj tlocrtnoj površini od 150 m², s ukupnom građevinskom (bruto) površinom od 300 m²
- visina građevine je Pr+1, s visinom vijenca max. 6,0 m
- nagib krovnih ploha može biti 25° do 35°
- namjena građevine je ugostiteljsko-turistička sa sadržajima u funkciji pružanja usluga posjetiteljima Parka
- u sklopu građevinske parcele potrebno je izgraditi cisternu za vodu i omogućiti prikupljanje kišnice sa krova
- odvodnja otpadnih voda građevina mora biti riješena sabirnom jamom ili biološkim uređajima (II stupanj pročišćenja) manjih kapaciteta za pojedinačne građevine ili skupinu građevina
- može se izgraditi podzemni spremnik za energente kapaciteta dostatnog za funkcioniranje građevina
- unutar građevinske parcele dozvoljena je izgradnja pomoćnih građevina visine prizemlja: drvarnice do 10 m², nadstrešnice do 20 m², otvorenog tora za stoku površine do 40 m² i pušnice površine do 20 m²
- pomoćna građevina mora se oblikovati na način da budu usklađene s tradicijskim oblikovanjem i uvjetima mikrolokacije. Oblikovanje u skladu s lokalnom graditeljskom tradicijom i to naročito u izboru materijala (kamen i kamena ploča) s dvostrešnim kosim krovom.
- dozvoljena je izgradnja uređaja i opreme za samostalno napajanje građevina električnom energijom prema posebnim propisima
- u izgradnji građevina i uređenju okoliša zabranjuje se upotreba umjetnih materijala koji nisu izgledom sukladni okolišu u kojem se nalaze (limovi, plastični pokrov ili obloge, metalne nosive konstrukcije i sl.)
- kroz uređenje čestice mogući su dodatni rekreativni sadržaji, dječja igrališta, bočalište i opremanje čestice urbanom opremom
- prostor oko građevine potrebno je hortikulturno urediti, bez većih građevinskih zahvata koji bi dodatno narušili prirodni krajolik
- u okviru građevinske čestice potrebno je osigurati dostatan broj parkirnih mjesta prema kriterijima iz članka 101. (tablica 12.) odredbi ovoga Plana.

(8) Postojeća građevina **"bivši zadružni dom"** zadržava se u prostoru i moguće ga je rekonstruirati prema sljedećim uvjetima:

- građevinu je moguće rekonstruirati u postojećoj tlocrtnoj površini
- visina građevine je Pr +krov, s visinom vijenca max. 3,5 m s dvostrešnim kosim krovom max. nagiba 35°

- prilikom rekonstrukcije moguća je prenamjena građevine u gospodarsku građevinu tradicijske poljoprivrede i pružanja usluga agroturizma, bez smještajnih sadržaja
- uz ovu građevinu može se izgraditi pomoćna građevina (spremišta alata i strojeva, drvarnice i sl.) kao dogradnja ili samostalna građevina, a planira se na istoj - postojećoj katastarskoj čestici
- maksimalna površina pomoćne građevine je 20 m² visine prizemlja s kosim krovom
- čestica mora imati osiguran pristup na prometnu površinu
- oblikovanje građevina mora biti u skladu s lokalnom graditeljskom tradicijom i to naročito u izboru materijala (kamen, kamena ploča, cigla, slama), i s dvostrešnim kosim krovom.

Članak 112.

Zona posjetiteljske infrastrukture „Zagvozd-Milići“ planira se kao sekundarni ulaz s građevinom ulazne recepcije i nadzorničke postaje Javne ustanove Parka te prilaznim parkingom. Nalazi se u zoni korištenja (zona III) - podzona posjetiteljske infrastrukture (3b). Površina zone (građevinske čestice) iznosi 0,04 ha i prikazana je na kartografskom prikazu 5.3.1. *Zona posjetiteljske infrastrukture Zagvozd-Milići* u mjerilu 1:5000. Unutar zone moguća je izgradnja građevine (manjeg posjetiteljsko-informacijskog centra), koja se sastoji od: ulazne recepcije, suvenirnice, postaje službe čuvara prirode Javne ustanove Parka, prostora za pohranu spasilačke opreme i prostora za povremeni boravak članova službe spašavanja, pomoćne, radne, skladišne i sanitarne prostorije prema sljedećim uvjetima:

- ukupna građevinska (bruto) površina građevine ne može biti veća od 60 m², maksimalne visine 3,5 metra do vijenca, kosine krovništa 27-35°
- pokrivanje krovništa dozvoljeno je isključivo tradicionalnom kamenom pločom
- dozvoljeno je okolno, tradicionalno uređenje, popločavanje kamenom, izgradnja nužne uslužno-posjetiteljske infrastrukture - klupa, sjedala od kamena ili drva te postavljanje informacijskih oglasnih ploča i sjenice
- u okviru građevine planiran je i WC za posjetitelje
- dozvoljen je samo tradicionalni način građenja, sa uklapanjem u prirodnu cjelinu
- u sklopu centra moguća je izgradnja parkirališta sa 10 parkirnih mjesta (PM).

Članak 113.

(1) **Zona posjetiteljske infrastrukture Kaoci** nalazi se u zoni korištenja (zona III) - podzona posjetiteljske infrastrukture (3b). Površina zone je 0,64 ha i prikazana je na kartografskom prikazu 5.3.1. *Zona posjetiteljske infrastrukture Kaoci* u mjerilu 1: 5000. Zona obuhvaća prirodnu zaravan s bunarima. U sklopu ove zone nalazi se planinarski dom/šumarska kuća Kaoci.

(2) Ova zona planira se kao posjetiteljsko-rekreacijska (rekreacija, izletišta) s mogućnošću gradnje novog planinarskog doma uz prateće sadržaje: jahački centar, brdski biciklizam, prateći ugostiteljski sadržaji, edukacijski sadržaji (škola u prirodi, edukacijske staze), prateća infrastruktura (vidikovac, pristupna servisna cesta na kraju koje se planira okretište i površina za parkiranje za 10 automobila) i rekreacijske površine

(3) **Planinarski dom/šumarska kuća Kaoci** je **postojeća građevina** tlocrtne površine oko 30 m², visine Pr+1.

(3) **Planinarski dom/šumarska kuća Kaoci** je **postojeća građevina** tlocrtne površine oko 30 m², visine Pr+1.

(4) Ovim Planom predviđa se rekonstrukcija i dogradnja postojećeg planinarskog doma/šumarske kuće Kaoci koji s novoplaniranim planinarskim domom unutar zone čini jedinstvenu prostorno funkcionalnu cjelinu. Rekonstrukcija i dogradnja postojeće građevine moguća je prema sljedećim uvjetima:

- ukupna tlocrtna površina rekonstruirane i dograđene građevine može iznositi max 50 m², odnosno građevinske (bruto) površine do 100 m²

- visina građevine je Pr + 1 s kosim krovom, visine vijenca max. 6,0 m
- nagib krovnih ploha može biti max do 35°, a prostor ispod krova može se planirati kao korisni u skladu s osnovnom namjenom
- u prizemlju se smještaju uslužni i ugostiteljsko-turistički sadržaji
- u prizemlju se nalazi prostorija za okupljanje (dnevni boravak), čajna kuhinja, sanitarni prostor i spremišta (za planinarsku opremu) te drvarnica
- u glavnoj prostoriji za okupljanje obavezna je izrada manjeg ložišta ili peći na kruto gorivo (drvo). U sklopu planinarskog potrebno je planirati i zimsku sobu. To je prostor koji je u svakom trenutku dostupan slučajnim prolaznicima posebno u trenucima kada je planinarski dom zatvoren (zaključan). Zimska soba je prostor minimalne površine 10 m² koja mora imati ložište i klupe za sjedenje
- na katu (a po potrebi i u prostoru ispod krovšta) moguća je gradnja soba–spavaonica
- u sklopu uređenja okućnice obavezna je postava najmanje dva stola sa pripadajućim klupama od prirodnih materijala (drvo ili kamen). Oko stolova potrebno je osigurati prirodnu zaštitu od sunca sadnjom stabala ili izraditi drvenu sjenicu. Prostor oko građevine potrebno je hortikulturno urediti, bez većih građevinskih zahvata koji bi dodatno narušili prirodni krajobraz
- u sklopu građevine potrebno je izgraditi cisternu za vodu i omogućiti prikupljanje kišnice sa krova
- odvodnja otpadnih voda građevina mora biti riješena sabirnom jamom ili biološkim uređajima (II stupanj pročišćenja) manjih kapaciteta prema posebnim propisima
- omogućava se postavljanje posebnog izvora napajanja električnom energijom
- u izgradnji planinarskog doma i uređenju okoliša zabranjuje se upotreba umjetnih materijala koji nisu izglednom sukladni okolišu u kojem se nalaze (limovi, plastični pokrov ili obloge, metalne nosive konstrukcije, velike staklene površine koje nisu opravdane projektnim rješenjem ili druge reflektirajuće površine i sl.)
- ukoliko su uvjeti prema posebnom propisu u odnosu na površine prostorija/sadržaja drugačiji, mogu se primjeniti umjesto uvjeta iz ovoga stavka
- građevina se može rekonstruirati i kao građevina za potrebe gospodarenja šumama - šumarske kuće (lugarnica) prema uvjetima iz članka 139. ovog Plana.

(5) **Novi planinarski dom Kaoci** može se graditi kao građevina visine Pr + 1 s visinom vijenca max. 6,0 m samo u jednoj od propisanih mogućnosti (prema točki 1. ili prema točki 2. ovoga stavka):

1. Ukoliko se novi planinarski dom Kaoci gradi u neposrednoj blizini postojećeg planinarskog doma/šumarske kuće Kaoci, gradi se prema sljedećim uvjetima:
 - ukupna tlocrtna površina doma može iznositi 50 m², odnosno građevinske (bruto) površine do 100 m².
2. Ukoliko se novi planinarski dom Kaoci gradi uz južnu granicu zone, gradi se prema sljedećim uvjetima:
 - ukupna tlocrtna površina doma može iznositi 150 m², odnosno građevinske (bruto) površine do 300 m².

(6) Za gradnju novog planinarskog doma iz točke 1. ili točke 2. stavka (5) ovog članka određuju se sljedeći uvjeti:

- u prizemlju smještaju se uslužni i ugostiteljsko-turistički sadržaji
- u prizemlju planinarskog doma treba planirati prostoriju za okupljanje (dnevni boravak), ugostiteljski sadržaj, sanitarni prostor i spremišta (za planinarsku opremu) te drvarnicu. U glavnoj prostoriji za okupljanje obavezna je izrada manjeg ložišta ili peći na kruto gorivo (drvo). U sklopu planinarskog doma potrebno je planirati i zimsku sobu. To je prostor koji je u svakom trenutku dostupan slučajnim prolaznicima posebno u trenucima kada je planinarski dom zatvoren (zaključan). Zimska soba je prostor minimalne površine 10 m² koja mora imati ložište i klupe za sjedenje
- na katu planinarskog doma (a po potrebi i u prostoru ispod krovšta) planirana je izgradnja soba–spavaonica

- u sklopu uređenja okućnice planinarskog doma obavezna je postava najmanje tri stola sa pripadajućim klupama od prirodnih materijala (drvo ili kamen). Oko stolova potrebno je osigurati prirodnu zaštitu od sunca sadnjom stabala ili izraditi drvenu sjenicu. Prostor oko građevine potrebno je hortikulturno urediti, bez većih građevinskih zahvata koji bi dodatno narušili prirodni krajolik
- u sklopu građevine potrebno je izgraditi cisternu za vodu i omogućiti prikupljanje kišnice sa krova
- odvodnja otpadnih voda građevina mora biti riješena sabirnom jamom ili biološkim uređajima (II stupanj pročišćenja) manjih kapaciteta prema posebnim propisima
- omogućava se korištenje obnovljivih izvora energije
- u izgradnji planinarskog doma i uređenju okoliša zabranjuje se upotreba umjetnih materijala koji nisu izglednom sukladni okolišu u kojem se nalaze (limovi, plastični pokrov ili obloge, metalne nosive konstrukcije, velike staklene površine koje nisu opravdane projektnim rješenjem ili druge reflektirajuće površine i sl.)
- ukoliko su uvjeti prema posebnom propisu u odnosu na površine prostorija/sadržaja drugačiji, mogu se primjeniti umjesto uvjeta iz ovoga stavka.

(7) Postojeći i novoplanirani planinarski dom Kaoci čine jedinstvenu prostornu cjelinu koja se u sadržajnom smislu može planirati kao jedinstvena funkcionalna cjelina. Ovim Planom omogućava se:

- planiranje pripadajuće uređene površine za redovnu uporabu zgrade (građevinska čestica) kao jedinstvene cjeline za oba planinarska doma ukupne površine do 1000 m²
- izgradnja jedinstvene (zajedničke) cisterne na vodu u kapacitetu koji zadovoljava potrebe za oba planinarska doma
- izgradnja jedinstvene (zajedničke) sabirne jame s biološkim uređajima (II stupanj pročišćenja) prema posebnim propisima u kapacitetu koji zadovoljava potrebe za oba planinarska doma.

(9) U sklopu zone može se na rubnom južnom dijelu izgraditi amfiteatar (otvorena učionica, odnosno gledalište sa pozornicom) za 100 posjetitelja. Prilikom izgradnje koristiti južne padine iznad prirodne zaravni. Klupe izvesti od prirodnih materijala drveta i kamena. Prostor u potpunosti prilagoditi prirodnom okolišu i topografiji bez većih građevinskih zahvata.

(10) Ostali prostor zone Kaoci koji čini prirodna zaravan s bunarima, predvidjeti za rekreaciju. Bunare treba sačuvati u izvornom obliku. U sklopu zone mogu se graditi građevine tradicionalne rekreacije i to samo jednog bočališta i dječjeg igrališta. Dozvoljeni materijali gradnje su drvo i kamen bez da se narušavaju prirodne karakteristike zatečenog krajobraza.

(11) Od sekundarnog ulaza Zagvozd-Milići do zone posjetiteljske infrastrukture Kaoci izgrađena je pristupna cesta koju treba dovršiti kao „makadam-bijelu cestu“ prema sljedećim uvjetima:

- širina ceste je 4 m, a moguća su proširenja za mimoilaženje na razmacima od 200 m, na prikladnim, što prirodnijim mjestima da što manje narušavaju prirodne i krajobrazne vrijednosti
- na kraju pristupne ceste planira se okretište i površina za parkiranje za 10 automobila
- pristupna cesta koristi se u posebnom režimu korištenja koji određuje Javna ustanova Parka.

Članak 114.

Zona posjetiteljske infrastrukture „Saranač - Miočevići“ planira se kao sekundarni ulaz s građevinom ulazne recepcije i nadzorničke postaje Javne ustanove Parka te prilaznim parkiralištem. Nalazi se u zoni korištenja (zona III) - podzona posjetiteljske infrastrukture (3b), koja je ujedno i građevinska čestica veličine 0,03 ha. Zona je prikazana na kartografskom prikazu 5.3.1. *Zona posjetiteljske infrastrukture Saranač – Miočevići* u mjerilu 1: 5000. Unutar zone moguća je izgradnja građevine (manjeg posjetiteljsko-informacijskog centra), koja se sastoji od: ulazne recepcije, suvenirnice, postaje službe čuvara prirode Javne ustanove Parka,

prostora za pohranu spasilačke opreme i prostora za povremeni boravak članova službe spašavanja, pomoćne, radne, skladišne i sanitarne prostorije prema sljedećim uvjetima:

- ukupna građevinska (bruto) površina građevine ne može biti veća od 60 m², maksimalne visine 3,5 metra do vijenca, kosine krovišta 27-35°
- u okviru građevine planiran je i WC za posjetitelje
- dozvoljen je samo tradicionalni način građenja, sa uklapanjem u prirodnu cjelinu
- dozvoljeni vanjski materijali izrade su kamen i drvo, dok se beton koristi isključivo kao vezivno sredstvo
- pokrivanje krovišta dozvoljeno je isključivo tradicionalnom kamenom pločom
- dozvoljeno je okolno, tradicionalno uređenje, popločavanje kamenom, izgradnja nužne uslužno-posjetiteljske infrastrukture (klupa, sjedala od kamena ili drva te postavljanje informacijskih oglasnih ploča)
- u sklopu zone moguća je izgradnja parkirališta sa 10 parkirnih mjesta (PM).

Članak 115.

(1) **Zona posjetiteljske infrastrukture „Gornja Brela“** planira se kao sekundarni ulaz s parkiralištem za 20 automobila i građevinom ulazne recepcije i nadzorničke postaje Javne ustanove Parka, a nalazi se u zoni korištenja (zona III) - podzona posjetiteljske infrastrukture (3b). Površina podzone iznosi 0,32 ha i prikazana je na kartografskom prikazu 5.3.1. *Zona posjetiteljske infrastrukture Gornja Brela* u mjerilu 1: 5000.

(2) Ova zona se nalazi unutar površine koja je PPU-om općine Brela predviđena za javnu i društvenu namjenu (D) - info punkt PP Biokovo u površini od 4,47 ha, pa se ovim Planom smanjuje na novoplaniranu površinu. Unutar zone moguća je izgradnja građevine (manjeg posjetiteljsko-informacijskog centra), koja se sastoji od: ulazne recepcije, suvenirnice, postaje službe čuvara prirode Javne ustanove Parka, prostora za pohranu spasilačke opreme, pomoćne, radne, skladišne i sanitarne prostorije prema sljedećim uvjetima:

- ukupna građevinska (bruto) površina građevine ne može biti veća od 60 m², maksimalne visine 3,5 metra do vijenca, kosine krovišta 27-35°
- u okviru građevina planiran je i WC za posjetitelje
- dozvoljen je samo tradicionalni način građenja, sa uklapanjem u prirodnu cjelinu
- dozvoljeni vanjski materijali izrade su kamen i drvo, a pokrivanje krovišta dozvoljeno je isključivo tradicionalnom kamenom pločom na drvenoj konstrukciji krova
- pokrivanje krovišta dozvoljeno je isključivo tradicionalnom kamenom pločom
- u sklopu posjetiteljsko-informacijskog centra dozvoljena je izgradnja nužne uslužno posjetiteljske infrastrukture (klupe, sjedala od kamena ili drva te postavljanje informacijskih oglasnih ploča).

Članak 116.

(1) **Zona posjetiteljske infrastrukture „Donja Gora“- Podgora** planirana je na području saniranog odlagališta otpada. Nalazi se u zoni korištenja (zona III) - podzona posjetiteljske infrastrukture (3b). Površina zone je 6,7 ha i prikazana je na kartografskom prikazu 5.3.2. *Zona posjetiteljske infrastrukture Donja Gora – Podgora* u mjerilu 1:5000.

(2) Ova zona planira se kao posjetiteljsko-rekreacijska (rekreacija, izletišta) s pratećim sadržajima: brdski biciklizam, prateći ugostiteljski sadržaji, edukacijski sadržaji (škola u prirodi, edukacijske staze), adrenalinski park, prateća infrastruktura (pristupna servisna cesta) i rekreacijske površine.

(3) Unutar zone planira se gradnja ugostiteljsko-turističke građevine (restoran - konoba). Građevina se mora graditi tradicionalnim načinom izvođenja, uklopljenim u prirodnu cjelinu i uporabom tradicijskih materijala. Arhitektonski se može oblikovati kao jedinstvena građevina ili tradicionalni sklop sastavljen od više pojedinačnih građevina, međusobno povezane u jednu funkcionalnu cjelinu, prema sljedećim uvjetima:

- maksimalna građevinska (bruto) površina sklopa građevina je 500 m²
- visina je prizemlje (visina vijenca je 4 metra)

- krov kosi ("na dvije vode"), nagiba 27-35°, a za pokrov koristiti kamene ploče ili tradicionalni crijep (kupa kanalice)
- dozvoljeno je okolno uređenje, popločavanje kamenom.

(4) Postojeća građevina koja se nalazi unutar zone uz državnu cestu D512 (građevina u funkciji bivšeg odlagališta), može se rekonstruirati i prenamijeniti u sadržaje za pružanje usluga posjetiteljima (suvenirnica, caffe, ugostiteljska građevina brze prehrane). Rekonstrukcija se predviđa u zatečenim gabaritima.

(5) Unutar zone moguća je izgradnja ukopanih „čatrnja-gustirna“ za vodu, mogu se postaviti sjenice, klupe i sjedala od kamena ili drva. Mogu se graditi građevine tradicionalne rekreacije (boćališta) i dječja igrališta.

(6) U sklopu zone moguće je realizirati adrenalinski park prema posebnim uvjetima nadležnog tijela za zaštitu prirode.

(7) Omogućava se gradnja linijske infrastrukture adrenalinskog parka (skijalište, žičara, zip line i dr.) neposredno uz zonu posjetiteljske infrastrukture prema posebnim uvjetima nadležnog tijela za zaštitu prirode.

(8) Od pristupne ceste D512 do zone može se izgraditi pristupna „makadam-bijela cesta“- širine 3 m, a moguća su proširenja za mimoilaženje na razmacima od 100 m, na prikladnim što prirodnijim mjestima, a da se što manje narušava prirodne i krajobrazne vrijednosti. Na kraju pristupne ceste planira se okretište, a parkiranje riješiti uzduž pristupne ceste i/ili kao posebnu površinu.

Članak 117.

(1) **Zona posjetiteljske infrastrukture Ravna Vlačka**, planirana je kao sklop građevina i sadržaja, kojeg čini postojeća građevina info centra sa sanitarnim čvorom, odmoriste i informacijske ploče. Nalazi se u zoni korištenja (zona III) - podzona posjetiteljske infrastrukture (3b). Površina zone je 0,94 ha i prikazana je na kartografskom prikazu 5.3.1. *Zona posjetiteljske infrastrukture Ravna Vlačka* u mjerilu 1:5000.

- Postojeća građevina info-centra povezuje se s prometnom površinom preko novouređenog pješačkog platoa koji treba oblikovati i denivelirati te po potrebi obrubiti potpornim zidom (suhozidom). Građevina se može rekonstruirati samo u postojećim tlocrtnim i vertikalnim gabaritima. Dozvoljeno je okolno uređenje prostora i popločavanje kamenim pločama sa uklapanjem u prirodnu cjelinu
- Rubno se organizira odmoriste opremljeno urbanom opremom, klupama, sjenicama, koševima za otpatke
- Na platou je smješten geološki stup popraćen panoima s informativno-prezentacijskim sadržajem pristupačan sa svih strana.

(2) Postojeće preostale bivše vojne ukope moguće je urediti i rekonstruirati u postojećim gabaritima. U okviru postojećega tlocrta dozvoljena je izgradnja građevine visine prizemlja, max. visine 3,5 m do vijenca sa kosim krovom koji prati teren. Dozvoljen je samo tradicionalni način građenja, sa uklapanjem u prirodnu cjelinu. Dozvoljeni vanjski materijali izrade su kamen i drvo, dok se beton koristi isključivo kao vezivno sredstvo. Pokrivanje krovista dozvoljeno je isključivo tradicionalnom kamenom pločom.

(3) Postojeći vidikovac u sklopu info centra može se povećati izgradnjom metalne konstrukcije potkovastog oblika max. veličine do 80 m², opremljene s panoramskim teleskopom.

(4) Uređenje info-centra „Ravna Vlačka“ odnosi se uz ostalo i na proširenje ceste za parkiralište s 5 PM uz izvedbu potpornog zida po potrebi. Na punktu smještenom uz makadamski put u postojećoj zelenoj površini organizira se, tj. proširuje piknik područje sa sjenicama.

(5) Dopušteno je uređenje i izgradnja poučnih staza u funkciji interpretacije sadržaja u zoni max. širine 1,6 m bez upotrebe građevinskih strojeva.

(6) Dozvoljava se izgradnja ili postavljanje gotove (tipski projekt) građevine za potrebe prodaje autohtonih proizvoda, suvenira te pružanje ugostiteljskih usluga brze prehrane tlocrtno površine određene posebnim propisom. Ukoliko se građevina gradi mora biti izgrađena tradicionalnim načinom građenja i oblikovanja. Gotove konstrukcije moraju biti oblikovane suvremeno a ne lažno tradicionalno.

(7) Ovisno o veličini, karakteristikama prostora i potrebi te u skladu s aktom Javne ustanove, moguće je postaviti jednu ili više gotovih građevina (tipski projekt) pojedinačno ili u funkcionalnoj grupi od max. tri građevine skladno uklopljene u ambijent.

Članak 118.

(1) **Zona posjetiteljske infrastrukture Sv. Jure** obuhvaća područje vrha Sv. Jure površine 2,0 ha i prikazana je na kartografskom prikazu 5.3.1. *Zona posjetiteljske infrastrukture Sveti Jure* u mjerilu 1: 5000. Nalazi se u zoni korištenja (zona III) - podzona posjetiteljske infrastrukture (3b). Unutar ove zone nalazi se: građevina odašiljača i veza - OiV (građevina poslovne, tehnološko-tehničke i stambene namjene) s TV odašiljačem (repetitor) i pripadajućim uređajima, pomoćna građevina OiV-a (nedovršena građevina, alatnica), crkva Sv. Jure, parking za prihvat posjetitelja s 10 PM i uređena kružna staza s interpretacijskim sadržajima. Unutar zone planira se postava građevine info centra.

(2) U ovoj zoni dozvoljeno je:

1. Obnavljanje i rekonstrukcija postojeće građevine u skladu s osnovnom namjenom.
 - dozvoljen je samo tradicionalni način građenja s uklapanjem u prirodnu cjelinu
 - okolni teren potrebno je izvesti na način kojim se ne narušava vizura i prirodni krajolik vrha
 - zabranjuje se upotreba umjetnih materijala koji izgledom nisu sukladni okolišu (limovi, plastični pokrovi ili obloge, metalne nosive konstrukcije).
2. Rekonstrukcija TV odašiljača (repetitora) s pripadajućim uređajima, vezano uz članak 41. ovoga Plana.
3. Rekonstrukcija - gradnja pomoćne građevine OiV-a (nedovršena građevina, alatnica) u funkciji osnovne građevine prema prema sljedećim uvjetima:
 - zadržava se postojeća tlocrtna površina građevine
 - upotrebljavanje kamena i drveta kao vanjskih materijala izrade, dok se beton koristi isključivo kao vezivno sredstvo
 - pokrivanje ravnog krovista kosim krovom s pokrovom isključivo tradicionalnom kamenom pločom
 - u sklopu građevine moguća je izgradnja WC za posjetitelje (na način da se osiguraju neometani uvjeti korištenja za posjetitelje i funkcija pomoćne građevine odašiljača i veza).
4. Uređenje zone posjetiteljske infrastrukture (izvan područja obuhvata prostora odašiljača i veza).
 - izgradnja nužne uslužno-posjetiteljske infrastrukture, klupa i sjedala od kamena ili drva
 - postavljanje informacijskih oglasnih ploča
 - uređenje posjetiteljske kružne staze max. širine 1,6 m s postavljanjem interpretacijskih sadržaja i urbane opreme (koševi, teleskop i sl.)
 - popločavanje kamenom površina uz klupe, informacijske table i drugu urbanu opremu
 - Dozvoljava se izgradnja ili postavljanje gotove (tipski projekt) građevine kao info točke u funkciji posjećivanja (suvenirnice, postaje službe čuvara prirode JU Parka) tlocrtno površine do 15 m². Ukoliko se građevina gradi mora biti izgrađena tradicionalnim načinom građenja i oblikovanja. Gotove konstrukcije moraju biti oblikovane suvremeno a ne lažno tradicionalno

- postojeća pristupna cesta s parkiralištem (od oko 20 PM) zadržava se u postojećoj površini i veličini, za koju se predviđa samo redovito održavanje.
5. Crkvice Sv. Jure može se rekonstruirati u postojećim gabaritima u skladu s tradicijskim oblikovanjem i vizualnim uklapanjem u krajolik i u skladu s uvjetima nadležnog Konzervatorskog odjela.

Članak 119.

(1) Svi posjetiteljsko- informacijski centri u funkciji glavnog i sekundarnih ulaza mogu se priključiti na komunalnu infrastrukturu (voda, odvodnja, struja) gdje za to postoje tehnički uvjeti. Ove zone moraju imati priključak na javnoprometnu površinu i priključak na elektro mrežu.

(2) Posjetiteljsko- informacijski centri Podglogovik i Vošac komunalno se opremaju kao posebna cjelina s vlastitim sustavom vodoopskrbe (podzemne cisterne s kišnicom) i odvodnje (sabrne jame).

8.3. Smjernice za gradnju izvan građevinskog područja naselja

Članak 120.

Na prostoru Parka, izvan površina naselja, ovisno o zoni zaštite, mogu se poduzimati zahvati i graditi građevine koje po svojoj namjeni zahtijevaju gradnju izvan građevinskog područja, isključivo u zoni korištenja (zona III).

- gospodarske građevine za vlastite potrebe i potrebe seoskog turizma, a sve u funkciji obavljanja tradicionalnih poljoprivrednih djelatnosti
- gospodarske građevine tradicijske poljoprivrede (mini „farme“ tradicionalnih gabarita, oblika i izvedbe) i sklopovi gospodarskih građevina za uzgoj životinja - farme za životinje
- gospodarske građevine za biljnu proizvodnju - biljne farme
- ostale gospodarske građevine u funkciji poljoprivredne proizvodnje (poljske kućice, rasadnici, staklenici, plastenici i sl.) i pčelinjaci
- groblja
- manje sakralne građevine (kapelice, raspela i sl.)
- građevine za potrebe lovstva i gospodarenje šumama
- ostale građevine u funkciji posjećivanja (planinarski domovi, planinarske kuće i skloništa za izletnike, promatračnice, vidikovci, odmorišta i sl.).

Članak 121.

(1) **Infrastrukturne građevine** (prometne, energetske, vodno gospodarske, komunalne i sl.) mogu se graditi izvan građevinskog područja sukladno uvjetima i prostornim pokazateljima propisanim u poglavlju 5. „*Sustav javne i druge infrastrukture*“.

(2) Infrastrukturne građevine mogu se graditi u zoni korištenja (zona III) i zoni usmjerene zaštite (zona II), a ne mogu se graditi u zoni stroge zaštite (zona I).

Članak 122.

(1) Na prostoru Parka nije dozvoljena gradnja vjetroelektrana i solarnih elektrana.

(2) Na prostoru Parka nije dozvoljena gradnja građevina koje bi na bilo koji način umanjile i devastirale prirodne i kulturne vrijednosti prostora. Zabranjuje se otvaranje novih eksploatacijskih polja mineralnih sirovina.

Gospodarske građevine u funkciji obavljanja tradicionalnih poljoprivrednih djelatnosti

Članak 123.

(1) **Gospodarske građevine tradicijske poljoprivrede i za pružanje usluga agro turizma** mogu se graditi izvan građevinskog područja naselja, u zoni korištenja (III) - podzoni naselja (3a).

(2) Ove građevine su jedna ili sklop od više građevina (osnovna građevina i pomoćne građevine) gospodarske i/ili ugostiteljsko turističke namjene s mogućnošću smještaja.

(3) Ne mogu se unutar ovih područja graditi građevine isključivo ugostiteljsko-turističkih sadržaja (konobe, restorani i sl), već samo građevine pružanja usluga agro-turizma za registrirana obiteljska poljoprivredna gospodarstva.

(4) Namjena građevina je u funkciji tradicijske poljoprivrede (manji poljoprivredni prerađivački pogoni, spremišta, spremišta za poljoprivredne strojeve) i pružanje usluga agro turizma s ugostiteljsko-turističkim sadržajima s proizvodima iz vlastite poljoprivredne djelatnosti.

(5) Građevine ove namjene grade se na posjedima površine min. 2000 m².

(6) Tlocrtna veličina građevina iz stavka 2. ovoga članka može biti max. 500 m². Visina građevina može biti Po+Pr, s kosim krovom.

(7) Čestica mora imati osiguran pristup na prometnu površinu, min širine od 3,0 m.

(8) Oblikovanje građevina mora biti u skladu s lokalnom graditeljskom tradicijom i to naročito u izboru materijala (kamen, kamena ploča, crijep, slama) s dvostrešnim kosim krovom.

(9) Ove građevine se ne mogu graditi na osobito vrijednom poljoprivrednom tlu.

Članak 124.

(1) **Gospodarskom građevinom za uzgoj životinja** (tovilišta, farme, konjušnice) smatra se funkcionalno povezana grupa građevina sa pripadajućim poljoprivrednim zemljištem, koja se isključivo gradi izvan površina naselja.

(2) Sklopovi gospodarskih građevina za uzgoj životinja (tovilišta, farme, konjušnice) mogu se graditi isključivo na površinama izvan naselja u zoni korištenja (III) - podzoni naselja (3a).

(3) Građevine iz stavka 2. ovoga članka mogu se graditi na posjedima površine min. 2000 m².

(4) Čestica mora imati osiguran pristup na prometnu površinu, min širine od 3,0 m.

(5) Minimalni broj uvjetnih grla temeljem kojeg se može dozvoliti izgradnja tovilišta iznosi 20 uvjetnih grla.

Članak 125.

(1) Građevine koje se mogu graditi u sklopu građevina za uzgoj životinja su:

- gospodarske građevine za potrebe stočarske djelatnosti (osnovne i pomoćne građevine)
- stambene građevine za potrebe stanovanja vlasnika i uposlenih djelatnika.

(2) Uvjetuje se izgradnja prvenstveno osnovnih građevina, a tek u sljedećim etapama moguća je izgradnja pratećih stambenih građevina (stambeno-poslovnih građevina ugostiteljsko-turističke namjene), uz uvjete po posebnim propisima.

(3) Površine i raspored građevina utvrđuju se u skladu s potrebama tehnologije pojedine vrste stočarske djelatnosti. Smještaj građevina je potrebno tako organizirati kako bi se postiglo njihovo grupiranje u jednom dijelu posjeda.

(4) Za izgradnju građevina iz stavka 1. ovoga članka primjenjuju se sljedeći uvjeti:

- tlocrtna površina gospodarskih građevina može biti max. 500 m². Visina građevina može biti Po+Pr s dvostrešnim kosim krovom
- tlocrtna površina stambene građevine može biti max. 100 m². Visina građevina može biti Po+Pr+1 s dvostrešnim kosim krovom, max. visine vijenca od 7,0 m
- ukupna izgrađenost i iskorištenost (kig, kis) računa se kao zbroj svih građevina na poljoprivrednoj katastarskoj čestici.

(5) Osnovne gospodarske građevine za potrebe stočarske djelatnosti treba graditi u formi lokalne tradicijske gradnje, tradicijskim građevinskim materijalom i tradicionalnim pokrovom, te po mogućnosti primijeniti gradnju staja poluotvorenog tipa.

(6) Izuzetno, visina gospodarskih i pomoćnih građevina može biti i veća od propisanih ukoliko to zahtijeva njihova funkcija ili tehnološki proces (silos i sl.).

Članak 126.

(1) Gospodarske građevine za uzgoj životinja iz članka 125. ovih odredbi (tovilišta, farme, konjušnice) mogu se graditi na minimalnim udaljenostima od površina za razvoj naselja i prometnica, ovisno o broju uvjetnih grla:

STOČARSKA PROIZVODNJA UVJETNIH GRILA	OD GRAĐEVINSKOG PODRUČJA (m)	OD DRŽAVNE CESTE (m)	OD ŽUPANIJSKE CESTE (m)	OD LOKALNE CESTE (m)
10-50	30	50	30	10
51-100	60	75	40	15

Tablica 13. Minimalne udaljenosti gospodarskih građevina od građevinskog područja i javnih cesta

(2) Iznimno od stavka 1. ovoga članka, udaljenost tovišta-farme za životinje od stambene građevine na usamljenoj izgrađenoj građevinskoj čestici može biti i manja ukoliko je s tim suglasan vlasnik stambene građevine, pod uvjetom da je tovište propisno udaljeno od drugih površina naselja i prometnica.

(3) Poljoprivredno zemljište, koje je služilo kao osnova u postupku utvrđivanja uvjeta uređenja građevinske čestice za izgradnju tovišta - farme za životinje, ne može se dijeliti na manje čestice.

(4) Iznimno od stavka 1. ovoga članka, na poljoprivrednom zemljištu izvan površina naselja koje sa izgrađenom građevinskom česticom unutar površine naselja čini funkcionalnu i vlasničku cjelinu moguće je planirati izgradnju građevina za uzgoj i tov životinja do najviše 20 uvjetnih grla (goveda, konji) ili 100 uvjetnih grla (ovce, koze) na površinama od minimalno 2000 m² i na udaljenostima manjim od propisanih u stavku 1. ovoga članka.

(5) Ukupan broj životinja na izgrađenoj građevinskoj čestici unutar površine naselja i na čestici koja s tom građevinskom česticom čini funkcionalnu i vlasničku cjelinu utvrđuje se samo po jednoj osnovi.

Članak 127.

(1) **Gospodarske građevine za biljnu proizvodnju - biljne farme** su funkcionalno povezane grupe građevina namijenjene za skladištenje i preradu biljaka u ratarskoj proizvodnji, koja se gradi izvan površina naselja.

(2) Ove građevine mogu se graditi izvan građevinskog područja naselja, u zoni korištenja (III) - podzoni naselja (3a).

(3) Najmanja veličina posjeda od jedne ili više poljoprivrednih katastarskih čestica u vlasništvu i zakupu za obavljanje poljoprivredne djelatnosti je:

- 2 ha za intenzivnu ratarsku proizvodnju
- 1 ha za uzgoj voća i povrća.

(4) Gospodarske građevine - biljne farme mogu se graditi na poljoprivrednom zemljištu minimalne površine od 2000 m².

(5) Čestica mora imati osiguran pristup na prometnu površinu min. širine od 3,0 m.

Članak 128.

Građevine koje se mogu graditi u sklopu biljne farme su:

- osnovne gospodarske građevine za potrebe ratarske djelatnosti
- građevine za potrebe prerade i pakiranja poljoprivrednih proizvoda koji su u cijelosti ili pretežno proizvedeni na biljnoj farmi
- pomoćne građevine (garaže, spremišta poljoprivrednih strojeva, alata i sl.)
- stambene građevine za potrebe stanovanja vlasnika i uposlenih djelatnika
- građevine ugostiteljsko-turističke namjene za potrebe seoskog turizma.

Članak 129.

(1) Uvjetuje se izgradnja prvenstveno osnovnih građevina, a tek u sljedećim etapama moguća je izgradnja pratećih stambenih građevina i građevina ugostiteljsko-turističke namjene, uz uvjete prema posebnim propisima.

(2) Površine i raspored građevina utvrđuju se u postupku utvrđivanja uvjeta uređenja građevinske čestice u skladu s potrebama tehnologije pojedine vrste poljoprivredne djelatnosti. Građevine je potrebno locirati na način da budu grupirane u jednom dijelu posjeda.

(3) Poljoprivredno zemljište koje je služilo kao osnova u postupku utvrđivanja uvjeta uređenja građevne čestice za izgradnju biljne farme ne može se dijeliti na manje dijelove.

Članak 130.

Oblikovanje građevina na biljnim farmama mora biti u skladu s lokalnom graditeljskom tradicijom i to naročito:

- tlocrt građevine izdužen, s preporučenim omjerom stranica od približno 1:1,5, a sljeme krova mora pratiti smjer dužeg dijela građevine
- krov mora biti dvostrešan, s eventualno zabatnim krovnim trokutima, nagiba do 35°
- temelj prizemlja, odnosno kota gornjeg ruba stropne konstrukcije podruma ne smije biti viši od 50 cm od završne kote uređenog terena uz građevinu na višem dijelu terena
- tlocrtna površina gospodarskih građevina (osnovne i pomoćne građevine) za potrebe ratarske djelatnosti, preradu i pakiranje poljoprivrednih proizvoda - biljne farme, može biti max. 500 m². Visina građevina može biti Po+Pr
- tlocrtna površina stambene građevine može biti max. 100 m². Visina građevine može biti Po+Pr+1 s dvostrešnim kosim krovom, max. visine vijenca od 7,0 m
- ukupna izgrađenost i iskorištenost (kig, kis) računa se kao zbroj svih građevina na poljoprivrednoj katastarskoj čestici.

Članak 131.

(1) **Ostale gospodarske građevine u funkciji poljoprivredne proizvodnje** su poljske kućice, rasadnici, staklenici, plastenici i pčelinjaci. Ove građevine mogu se graditi izvan građevinskog područja naselja, u zoni korištenja (III) - podzoni naselja (3a).

(2) Poljska kućica može biti građevinske (bruto) površine najviše 20 m², a najmanja površina poljoprivrednog zemljišta iznosi 2000 m². Površina poljske kućice ne može se proporcionalno povećavati u odnosu na površinu zemljišta. Katnost ovih građevina je prizemlje i kosi krov i gradi se na zemljištu koje je prostornim planom uređenja grada ili općine razgraničeno kao poljoprivredno, osim na I. kategoriji - osobito vrijedno poljoprivredno

zemljište. Ove građevine ne mogu imati priključak na komunalnu infrastrukturu. Udaljenost poljskih kućica od ruba susjedne parcele je minimalno 3,0 metra.

(3) Rasadnici, staklenici i plastenici mogu se graditi samo kao montažne građevine na poljoprivrednom zemljištu minimalne površine 2000 m². Ove građevine grade se na zemljištu koje je prostornim planom uređenja grada ili općine (PPUG/O) razgraničeno kao poljoprivredno, osim na I. kategoriji - osobito vrijedno poljoprivredno zemljište. Ove građevine mogu imati maksimalnu površinu od 500 m² i udaljeni od susjedne čestice minimalno 2,0 metra.

(4) Do ovih građevinskih čestica i građevina ne planira se izgradnja kolne prometne površine, već se može urediti i graditi pristupni put max. širine 1,6 m.

Članak 132.

(1) **Groblja** koja se nalaze unutar područja Parka su površine koje se nalaze unutar i izvan građevinskog dijela naselja. Unutar Parka ne planiraju se nova groblja.

(2) Postojeća groblja se mogu proširiti sukladno posebnim propisima. Na grobljima koja su pod posebnom zaštitom, uređenje je potrebno provoditi u skladu s prirodnim i kulturnim vrijednostima, što znači uporabu i obnovu tradicionalnih biljnih vrsta živica i drvoreda te očuvanje i obnovu povijesnih nadgrobnih spomenika i tradicionalnih sakralnih obilježja.

(3) Uz postojeća groblja mogu se graditi mrtvačnice, za koje je potrebno osigurati posebnu građevnu česticu minimalne površine od 300 m². U sklopu mrtvačnice mogu se graditi i ostali sadržaji za potrebe groblja (spremište, WC). Površina mrtvačnice može biti max 150 m², koeficijent izgrađenosti može biti max. 0,5, visina građevine max. 6,0 metara. Mrtvačnice treba graditi u skladu s tradicijskim oblikovanjem, vizualnim uklapanjem u krajolik i uporabom tradicijskih materijala.

(4) Za groblje u Zagvozdu i Rastovcu, koje se nalazi na samom rubu (unutar) Parka, promet u mirovanju - parkirališta zadržavaju se u postojećoj veličini i površini. Povećanje kapaciteta parkirališta treba riješiti izvan Parka, u neposrednoj blizini postojećih groblja.

Članak 133.

(1) **Sakralne građevine** – crkve i kapele (zadržavaju se u prostoru i iste se mogu rekonstruirati / sanirati prema posebnim uvjetima nadležnih službi.

(2) Manje sakralne građevine (kapelice, raspela), civilna obilježja i spomenike moguće je postavljati na površinama izvan naselja, osim u zoni stroge zaštite (zona I).

(3) Građevine iz stavka 2. ovoga članka mogu se graditi kao samostalne građevine tlocrtna površine max. 10 m², najveće visine 4,0 metra, a u skladu s tradicijskim oblikovanjem i vizualnim uklapanjem u krajolik, uporabom tradicijskih materijala.

8.3.1. Ostale građevine u funkciji posjećivanja

Članak 134.

Ostale građevine u funkciji posjećivanja su: planinarski domovi, planinarske kuće, izletišta i skloništa za izletnike, promatračnice, vidikovci, odmorišta i sl. Mogu se graditi izvan građevinskog područja prema posebnim propisima i uz posebne suglasnosti nadležnih tijela iz područja zaštite prirode.

Članak 135.

(1) Postojeći **Planinarski domovi** su građevine zatečene u prostoru, a to su: Planinarski dom pod Vošcem i Planinarski dom/šumarska kuća Kaoci. Postojeći planinarski domovi nalaze se u zoni korištenja (zona III) – podzoni posjetiteljske infrastrukture (podzona 3b). Uvjeti gradnje i prostorni pokazatelji definirani su člankom 110. i 113. ovoga Plana.

(2) **Novi planinarski domovi** mogu se graditi na površinama izvan naselja u zoni usmjerene zaštite (zona II) – podzoni očuvanja staništa (2a) i u zoni korištenja (zona III) – podzoni posjetiteljske infrastrukture (podzona 3 b), prema posebnim propisima i uz posebne suglasnosti nadležnih tijela iz područja zaštite prirode.

(3) Maksimalna tlocrtna površina novog planinarskog doma je 60 m², katnosti Pr+1, maksimalne visine vijenca 6,0 metara s kosim krovom do 35°. Izgradnja novih planinarskih domova moguća je prema sljedećim uvjetima:

- U prizemlju planinarskog doma nalazi se prostorija za okupljanje (dnevni boravak) koja je minimalne površine do 30 m². Uz ovaj prostor nalazi čajna kuhinja koja može biti povezana s glavnim prostorom (dnevni boravak), sanitarni prostori i spremišta (za planinarsku opremu) i drvarnica. U glavnoj prostoriji za okupljanje obavezna je izrada manjeg ložišta ili peći na kruto gorivo (drvo). U sklopu planinarskog doma potrebno je planirati i zimsku sobu. To je prostor koji je u svakom trenutku dostupan slučajnim prolaznicima posebno u trenucima kada je planinarski dom zatvoren. Zimska soba je prostor površine od 8 – 12 m² koja mora imati ložište i klupe za sjedenje
- Na katu planinarskog doma planirana je izgradnja spavaonica
- U sklopu uređenja okućnice planinarskog doma obavezna je postava najmanje dva stola sa pripadajućim klupama od prirodnih materijala (drvo ili kamen). Oko stolova potrebno je osigurati prirodnu zaštitu od sunca sadnjom stabala ili izraditi drvenu sjenicu. Prostor oko građevine potrebno je hortikulturno urediti, bez većih građevinskih zahvata koji bi dodatno narušili prirodni krajolik
- U sklopu građevine potrebno je izgraditi cisternu za vodu i omogućiti prikupljanje kišnice sa krova. Odvodnja otpadnih voda građevina mora biti riješena sabirnom jamom ili biološkim uređajima (II stupanj pročišćenja) manjih kapaciteta za pojedinačnu građevinu ili skupinu građevina
- Kod izgradnje planinarskog doma i uređenja okoliša zabranjuje se upotreba umjetnih materijala koji nisu izgledom sukladni okolišu u kojem se nalaze (limovi, plastični pokrov ili obloge, metalne nosive konstrukcije, velike staklene površine koje nisu opravdane projektnim rješenjem ili druge reflektirajuće površine i sl.)
- Novi planinarski domovi ne mogu se graditi na istaknutim planinskim uzvišenjima.

(4) Postojeći planinarski domovi prikazani su na kartogramu br. C.3. *Planinarske staze, putevi i objekti* koji je sastavni dio Obrazloženja Plana.

Članak 136.

(1) **Planinarske kuće:** Pod Sv. Jurom, „Slobodan Ravlić“- Lokva, Podgorska kuća- Podglogovik, Kačka Glavica (bivša lovačka kuća) - Kaoci, Bukovac, „Akademik Josip Roglić - Čulija, „Toni Roso“- Vošac i Krajska kuća – Čikeši su građevine zatečene u prostoru. Postojeće planinarske kuće mogu se rekonstruirati u postojećim gabaritima, uz mogućnost dogradnje prema uvjetima iz stavka (3) ovog članka.

(2) **Nove planinarske kuće** mogu se graditi na površinama izvan naselja u zoni usmjerene zaštite (zona II) – podzoni očuvanja staništa (2a) i u zoni korištenja (zona III) – podzoni posjetiteljske infrastrukture (podzona 3 b), prema posebnim propisima i uz posebne suglasnosti nadležnih tijela iz područja zaštite prirode.

(3) Maksimalna tlocrtna površina planinarske kuće je 50 m², katnosti prizemlja, visine vijenca 3,0 metara i s kosim krovom nagiba do 35°. Izgradnja novih i rekonstrukcija postojećih planinarskih kuća moguća je prema sljedećim uvjetima:

- Planinarska kuća je građevina koja se sastoji od prostorije za okupljanje koja je minimalne površine 20 m² i predstavlja glavni prostor planinarske kuće, a uz ovaj prostor nalazi se spremište kao odvojeni prostor i čajna kuhinja koja može biti samostalna ili kao dio glavnog prostora. Obavezna je izrada manjeg ložišta ili peći na kruto gorivo (drvo) u glavnom prostoru

- U prostoru ispod krovišta planinarske kuće može se predvidjeti jedna ili više spavaonica. U okviru planinarske kuće obavezno je izgraditi zimsku sobu. To je prostor koji je u svakom trenutku dostupan slučajnim prolaznicima posebno u trenucima kada je planinarska kuća zatvorena (zaključana). Zimska soba je prostor minimalne površine 8 m², a maksimalne 12 m² koji mora imati ložište i klupe za sjedenje
- Ispred planinarske kuće obavezna je izrada najmanje tri stola sa pripadajućim klupama od prirodnih materijala (drvo ili kamen). Oko stolova potrebno je osigurati prirodnu zaštitu od sunca sadnjom stabala ili izraditi drvenu sjenicu. Također je potrebno omogućiti prikupljanje kišnice sa krova planinarske kuće i u tu svrhu izraditi manju cisternu
- Kod izgradnje planinarskih kuća i uređenja okoliša zabranjuje se upotreba umjetnih materijala koji nisu izglednom sukladni okolišu u kojem se nalaze (limovi, plastični pokrov ili obloge, metalne nosive konstrukcije, velike staklene površine koje nisu opravdane projektnim rješenjem ili druge reflektirajuće površine i sl.).

Članak 137.

(1) **Planinska skloništa** su postojeće građevine zatečene u prostoru: planinsko sklonište "Ržišće" (kameni stan i drvena baraka) i planinsko sklonište „Kale“.

(2) Planinsko sklonište je građevina koja je izgledom sukladna planinarskoj kući, ali je uvijek otvoren prolaznicima. Iz tog razloga ne treba imati zimsku sobu kakvu ima planinarska kuća, a okoliš planinskog skloništa može se urediti bez stolova i klupa.

(3) Postojeća planinska skloništa mogu se rekonstruirati u zatečenim tlocrtnim gabarita. Iznimno se može dozvoliti povećanje tlocrtnog gabarita za izgradnju sanitarnog čvora. Moguće je povećanje visinskog gabarita do max visine vijenca od 3 m kao i povećanje nagiba krovišta max do 35°.

(4) Nova planinska skloništa mogu se graditi na površinama izvan naselja u zoni usmjerene zaštite (zona II) – podzoni očuvanja staništa (2b) i ne mogu se graditi u područjima stroge zaštite (zona I). Grade se prema posebnim propisima i uz posebne suglasnosti nadležnih tijela iz područja zaštite prirode.

(5) Maksimalna površina planinskog skloništa je 30 m², katnosti prizemlja, visine vijenca 3 m.

(6) Pročelja planinskog skloništa rade se od kamenih materijala ili oblaganjem kamenom ukoliko je okoliš pretežno kamenit s rijetkom vegetacijom, a ukoliko se ova građevina nalazi unutar šume može se osim konstrukcije s kamenim pročeljima raditi i drvena konstrukcija. Oblikovanje građevine izvesti u skladu s tradicijskom arhitekturom.

(7) Planinska skloništa prikazana su na kartogramu br. C.3. *Planinarske staze, putevi i objekti* koji je sastavni dio Obrazloženja Plana.

Članak 138.

(1) **Vidikovci i odmorišta** su: Ravna Vlačka, Sinjal, Pržinovac, Štrbina, Vošac, Sv. Jure, Staza i Turija. Dijelom su uređeni. Isti se mogu rekonstruirati i sanirati na način da se što više prilagode prostoru. Za njihovu rekonstrukciju treba koristiti tradicionalni autohtoni materijal. Na vidikovcima je potrebno osigurati sve sigurnosne mjere zaštite posjetitelja (jer se vidikovci grade na istaknutim i opasnim dijelovima planinskog masiva).

(2) Vidikovci Ravna Vlačka i Sv. Jure su unutar zona posjetiteljske infrastrukture i planirani su kao posebni informacijski centri (točke)

(3) Novi vidikovci mogu se graditi i na drugim lokalitetima prema kriterijima Javne ustanove Parka uz posebne uvjete zaštite prirode, ali na način da ne odstupaju od mjerila tradicijske gradnje.

(4) Postojeći vidikovci prikazani su na kartogramu br. C.3. *Planinarske staze, putevi i objekti* koji je sastavni dio Obrazloženja Plana.

Građevine za potrebe lovstva i gospodarenje šumama

Članak 139.

(1) **Lovačke kuće i šumarske kuće** (lugarnice) su građevine za potrebe lovstva i za potrebe gospodarenja šumama.

(2) Postojeće šumarske kuće (Borovik - Osičine, Lađana i Grabovačka lugarska kuća) zadržavaju se u prostoru. Iste se mogu rekonstruirati u zatečenim tlocrtnim gabarita. Iznimno se može dozvoliti povećanje tlocrtnog gabarita za izgradnju sanitarnog čvora. Moguće je povećanje visinskog gabarita do max visine vijenca od 3 m kao i povećanje nagiba krovništva max do 35°.

(3) Nove lovačke i šumarske kuće mogu se graditi na površinama izvan naselja u zoni usmjerene zaštite (zona II) – podzoni očuvanja staništa (2b) prema posebnim propisima i uz posebne suglasnosti nadležnih tijela iz područja zaštite prirode te sukladno odredbi članka 12. stavak 2.

(4) Maksimalna površina lovačke i šumarske kuće je 50 m², visine Pr+krov.

(5) Lovačke i šumarske kuće grade se od kamenih materijala ukoliko je okoliš pretežno kamenit sa rijetkom vegetacijom, a ukoliko se ova građevina nalazi unutar šume može se graditi od drva. Oblikovanje građevina izvesti u skladu s tradicijskom arhitekturom.

(6) Postojeće lovačke i šumarske kuće prikazane su na kartogramu br. C.3. *Planinarske staze, putevi i objekti* koji je sastavni dio Obrazloženja Plana.

8.3.2. Planinski stočarski stanovi i staje -uvjeti gradnje

Članak 140.

(1) Planinske stočarske stanove i staje prema tipu i uvjetima korištenja dijelimo na:

- **planinski stočarski stanovi i staje – sklopovi (tip 1)** zatečeni na području Parka u zoni usmjerene zaštite (zona II) – podzoni očuvanja tradicionalne arhitekture (2b) – tradicijske naseobine, a to su: Podglogovik, Lemešini doci, Mali Vrv i Pod Sv. Nikolom
- **planinski stočarski stanovi i staje – sklopovi i pojedinačne zgrade (staje) (tip 2)** su svi ostali stanovi i staje zatečeni na području Parka u zoni usmjerene zaštite (zona II) – podzoni očuvanja tradicionalne arhitekture (2b) – tradicijske naseobine
- postojeći **planinski stočarski stanovi i staje – sklopovi i pojedinačne zgrade (staje) (tip 3)** su svi ostali stanovi i staje izvan zone 2b na području Parka.

(2) **Planinski stočarski stanovi i staje tip 1 i tip 2 iz stavka 1. ovoga članka su tradicijske naseobine** prema definiciji iz posebnog zakona koji određuje ozakonjenje nezakonito izgrađenih zgrada i postojeće građevine prema posebnom zakonu iz područja gradnje. Tip 3 su postojeće građevine prema posebnom zakonu iz područja gradnje, koje nisu tradicijske naseobine prema definiciji iz posebnog zakona koji određuje ozakonjenje nezakonito izgrađenih zgrada.

(3) Planinski stočarski stanovi i staje iz stavka 1. ovoga članka prikazani su na kartografskom prikazu br. 4.1. *Planinski stočarski stanovi i staje - tradicijske naseobine* u M 1:10 000.

Članak 141.

(1) Revitalizacija i rekonstrukcija planinskih stočarskih stanova i staja - sklopova (**tip 1**) tradicijske naseobine: Podglogovik, Lemešini doci, Mali Vrv i Pod Sv. Nikolom, moguća je u zatečenim prostornim gabaritima.

(2) Za planinske stočarske stanove – sklopove iz stavka 1. ovoga članka potrebno je izraditi stručnu podlogu - konzervatorski elaborat sa smjernicama za njihovu zaštitu i obnovu. Do izrade konzervatorske stručne podloge cijelog sklopa nije moguća rekonstrukcija postojećih građevina, već samo njihovo nužno održavanje.

(3) Rekonstrukcija, adaptacija i obnova postojećih građevina moguća je prema uvjetima i smjernicama za njihovu zaštitu i obnovu sukladno konzervatorskom elaboratu.

(4) Konzervatorski elaborat sa smjernicama kojima se propisuje zaštita i obnova građevina treba propisati uvjete kojima se regulira:

- max. tlocrtna površina građevine
- max. visina građevine
- dozvoljena kosina krova
- upotreba tradicionalnog građevinskog materijala (kamen, kamena ploča, slama, drvovapno) i suvremenog (beton)
- način sanacije, mogućnost zamjene dotrajalih konstruktivnih i drugih dijelova građevine
- prenamjena građevine i funkcionalna preinaka građevine
- mogućnost priključka građevine na uređaje komunalne infrastrukture, elektroenergetske i telekomunikacijske mreže
- uređenje okućnice
- izgradnja cisterni za vodu koje moraju biti potpuno ukopane u teren kapaciteta max. 20 m³ i izgradnja sabirnih jama prema posebnim propisima.

(5) Unutar zone nije moguća gradnja novih građevina.

(6) Ove građevine su po svojoj primarnoj funkciji stočarske ljetne staje a mogu biti i u funkciji posjetiteljskog turizma, povremenog stanovanja, obavljanja gospodarske (poljoprivredne) djelatnosti i agroturizma.

Članak 142.

(1) Ostali **planinski stočarski stanovi i staje – sklopovi i pojedinačne zgrade (staje) (tip 2)** tradicijske naseobine, mogu se rekonstruirati prema posebnim uvjetima nadležne konzervatorske službe.

(2) Zgrade iz stavka 1. ovoga članka po svojoj namjeni mogu biti u svojoj primarnoj funkciji kao stočarske ljetne staje i planinska skloništa, a mogu se staviti u funkciju obnavljanja gospodarske (poljoprivredne) djelatnosti, agroturizma, posjećivanja i povremenog stanovanja.

Članak 143.

(1) Ostali postojeći **planinski stočarski stanovi i staje – sklopovi i pojedinačne zgrade (staje) (tip 3)**, mogu rekonstruirati prema posebnim uvjetima nadležne konzervatorske službe i uvjetima zaštite prirode.

(2) Zgrade iz stavka 1. ovoga članka po svojoj namjeni mogu biti u svojoj primarnoj funkciji kao stočarske ljetne staje i planinska skloništa, a mogu se staviti u funkciju obnavljanja gospodarske (poljoprivredne) djelatnosti, agroturizma, posjećivanja i povremenog stanovanja.

(3) Rekonstrukcija postojećih planinskih stočarskih stanova i staja iz stavka 1. ovoga članka moguća je samo za postojeće građevine.

9. MJERE PROVEDBE PLANA

Članak 144.

Ovim Planom nije propisana izrada urbanističkih planova uređenja unutar Parka.

Članak 145.

Prilikom izrade programa zahvata i korištenja prostora sagledavaju se posebni uvjeti zaštite prirode i druge mjere određene ovim Planom:

- istraživanje, praćenje, uvođenje režima zaštite (dijelova prirode i provođenje mjera zaštite kulturne graditeljske baštine)
- unapređenje programa posjećivanja i usluga s prostorno-funkcionalnim rješenjima pojedinih zona odnosno lokaliteta
- unapređenje servisne, sigurnosne i nadzorne funkcije
- izraditi posebne programe sanacije ugroženih dijelova prostora
- izraditi posebne uvjete i mjere poticaja za obavljanje djelatnosti u okviru poljoprivrede, stočarstva i šumarstva
- uspostaviti suradnju s vlasnicima posjeda, korisnicima prostora, udrugama.

Članak 146.

(1) U cilju praćenja procesa i pojava, te u skladu s poduzimanjem potrebnih mjera obvezno je:

- vršiti daljnja i kontinuirana istraživanja i kartiranja biljnog i životinjskog svijeta te drugih prirodnih znamenitosti
- provesti stručnu valorizaciju i zaštitu kulturnih dobara prema postojećim zakonima, istražiti turističke mogućnosti Parka i šireg područja i to po interesnim skupinama te u skladu s tim prilagođavati programe posjećivanja, informiranja, prezentacije i podnošljivo opterećenje pojedinih zona brojem posjetitelja
- vrednovati sve postojeće građevine koje se koriste ili ne, a koje bi mogle biti u funkciji posjećivanja i prezentacije Parka
- izraditi stručnu osnovu (plan i program) za poticanje proizvodnje i plasman ekološki zdrave hrane, očuvanja i unapređenja tradicijskih djelatnosti te u tom smislu odrediti prostore i građevine od važnosti za provođenje tog programa u dogovoru Javne ustanove Parka s lokalnim stanovništvom u za to predviđenim zonama.

(2) Plan će se provoditi etapno s prioritetima dovođenja postojećih površina i građevina u funkciju posjećivanja, sanacijom ugroženih dijelova, rekonstrukcijom, poboljšanjem organizacije posjećivanja i postupnom realizacijom novih građevina.

10. MJERE ZA SPRJEČAVANJE NEPOVOLJNIH UTJECAJA NA PRIRODU I OKOLIŠ

Članak 147.

(1) Mjere sanacije, očuvanja i unapređenja prirode i okoliša i njegovih ugroženih dijelova potrebno je provoditi u skladu s važećim propisima koji su relevantni za ovu problematiku.

(2) Sve aktivnosti, djelatnosti i zahvate u prostoru na području Parka treba provoditi i ograničiti tako da se spriječi onečišćenje zraka, tla, voda, izvornih vrijednosti Parka i očuva njegova bioraznolikost te geomorfološki i hidrogeološki fenomeni.

(3) U cilju zaštite okoliša i prirode potrebno je sanirati sve neprimjerene zahvate u prostoru, koji na bilo koji način negativno utječu na sadašnje i buduće stanje okoliša Parka.

(4) za planirane zahvate u prostoru Parka, a u cilju zaštite prirode i okoliša, potrebno je provesti zakonom propisane postupke i procedure (strateška procjena, procjena utjecaja na okoliš).

Postupanje s otpadom

Članak 148.

- (1) Na području Parka nije dozvoljeno zbrinjavanje bilo koje vrste otpada.
- (2) Zabranjeno je trajno ili privremeno zbrinjavanje bilo koje vrste otpada, bilo koja vrsta emisija tvari i energije te mikrobiološko onečišćenje. Sva naselja u Parku uključena su u sustav organiziranog zbrinjavanja komunalnog otpada pripadajućih lokalnih zajednica.
- (3) Javna ustanova Parka dužna je, sukladno Pravilniku o zaštiti i očuvanju, osigurati i označiti mjesta za odlaganje otpada nastalog u posjetiteljskim zonama te kontinuirano brinuti o njegovom odvoženju izvan Parka.

Zaštita tla

Članak 149.

- (1) Ovim Planom utvrđuju se smjernice u cilju zaštite tla.
- (2) Potrebno je dugoročno kvalitativno i kvantitativno osigurati i održavati funkcije tla. Mjere koje treba poduzeti usmjerene su poglavito na korištenje tla primjereno staništu, izbjegavanje erozije i nepovoljne promjene strukture tla kao i smanjenje unošenja tvari.
- (3) Sva vrijedna zemljišta potrebno je sačuvati, po mogućnosti unaprijediti, a na napuštenim poljoprivrednim površinama oživjeti poljoprivrednu proizvodnju, čime se osiguravaju funkcionalnosti i mogućnosti korištenja tla za različite namjene.
- (4) U svrhu preventivne zaštite funkcija tla potrebno je odrediti prioritetna područja za određena korištenja. Pored toga, odgovarajućim mjerama treba osigurati vrijedna tla i lokacije uključujući i njihovo korištenje. Površine oštećene erozijom i klizanjem potrebno je preventivno zaštititi od ponavljanja denudacijskih procesa. U svrhu zaštite od erozije i štetnog zbijanja tla potrebno je primjenjivati odgovarajuće poljoprivredne i šumarske postupke specifične za ovo područje.
- (5) Treba poticati ekološko, odnosno biološko poljodjelstvo uz upotrebu isključivo ekološki prihvatljivih mjera uzgoja.

Zaštita zraka

Članak 150.

- (1) Preventivnim mjerama određenim zakonima i propisima donesenim na osnovu tih zakona, na cijelom prostoru Parka treba sačuvati postojeću kakvoću zraka.
- (2) Ovim Planom utvrđuje se uključivanje Parka u mrežu za praćenje kakvoće zraka predviđenu Prostornim planom Splitsko-dalmatinske županije.

Zaštita voda

Članak 151.

- (1) U cilju zaštite voda potrebno je:
 - otpadne vode iz domaćinstava i gospodarskih građevina, koji se nalaze unutar područja obuhvata planiranog kanalizacijskog sustava (Gornja Brela) i područja predviđenih za planiranje kanalizacijskog sustava (Veliko Brdo i Baška Voda), do izgradnje kanalizacijskog sustava, riješiti putem sabirnih jama ili biološkim uređajima (II stupanj pročišćenja) manjeg kapaciteta za pojedinačne građevine ili skupinu građevina, sukladno Odluci o odvodnji otpadnih voda na području JLS
 - podove u stajama i svinjcima izgraditi kao nepropusne za tekućinu, s rigolima za odvodnju "osoke" u gnojišne jame, dno i stijenke gnojišta do visine od 50 cm iznad terena izvesti kao nepropusne

- svu tekućinu iz staja, svinjaca i gnojišta odvoditi u nepropusne gnojišne jame i ne dozvoliti razlijevanje iste po okolnom terenu
- zaštititi mala izvorišta pitkih voda određivanjem zona sanitarne zaštite i sanacijom zahvata koji bi mogli utjecati na izvorišta
- zaštititi površinske bujične vode na svim razinama
- sanirati izvore zagađenja tla: sanacijom i uređenjem postojećeg odlagališta, sanacijom i uređenjem neuređenih gnojišta u seoskim gospodarstvima, što manje primjenjivati kemijska sredstva u poljoprivrednoj proizvodnji, odnosno zamijeniti ista prirodnim (tradicionalnim) sredstvima i postupcima.

(2) Uz potoke, bujične vodotoke, lokve i bunare (i u njihovom inundacijskom pojasu) zabranjena je svaka gradnja i druge radnje kojima se može onemogućiti izgradnja i održavanje vodnih građevina, na bilo koji način umanjiti protočnost korita i pogoršati vodni režim.

(3) Određivanje zona sanitarne zaštite područja u kojima se nalazi izvorište vode za piće utvrđuju se za krške vodonosnike prema stupnju opasnosti od mogućeg zagađenja i regulirano je posebnim propisima. Određivanje zona sanitarne zaštite izvorišta vode za piće prikazano je na kartografskom prikazu br. 3. Uvjeti korištenja, uređenja i zaštite prostora.

Zaštita od buke

Članak 152.

(1) Na cijelom prostoru Parka, treba preventivnim i edukativnom mjerama sprečavati stvaranje buke, a osobito od:

- prometa i aktivnosti vezanih uz šumarske radove upotrebom transportnih sredstava, postrojenja, uređaja i strojeva
- aktivnosti posjetilaca i
- aktivnosti drugih dionika parka (npr. velikih događanja na području Parka) uz obvezno poštivanje najveće dopuštene glasnoće.

(2) Iznimno od stavka 1. ovoga članka, na području naselja moguće je, za vrijeme održavanja priredbi ili velikih događanja, odstupiti od navedenih mjera uz suglasnost i prema posebnim uvjetima JU Parka.

11. MJERE ZA ZAŠTITU OD ELEMENTARNIH NEPOGODA I OSTALIH OPASNOSTI

Članak 153.

(1) Mjere zaštite od elementarnih nepogoda i ostalih opasnosti temelje se na odredbama i smjernicama posebnih propisa koji reguliraju ovu problematiku, a to su:

- mjere zaštite od požara
- mjere zaštite od potresa
- mjere zaštite od rušenja
- mjere zaštite od štetnog djelovanja voda
- ostale mjere zaštite (prema procjeni ugroženosti jedinica lokalne i regionalne samouprave).

(2) Mjere zaštite od požara projektirati u skladu s pozitivnim hrvatskim i preuzetim propisima. Prilikom svih zahvata u prostoru te izrade dokumenata prostornog uređenja obvezno se pridržavati odredaba Pravilnika o uvjetima za vatrogasne pristupe i Pravilnika o hidrantskoj mreži za gašenje požara.

(3) Sve ostale mjere zaštite od požara i eksplozija, kojih se obvezno treba pridržavati, određene su Pravilnikom zaštite od požara Javne ustanove Parka, a provode se u suradnji s javnim vatrogasnim postrojbama, dobrovoljnim vatrogasnim društvima te predstavničkim tijelima Splitsko-dalmatinske županije i jedinica lokalne samouprave.

(4) Radi preventivne zaštite od požara Javna ustanova Parka u suradnji s JP „Hrvatske šume“ kao i sa drugim fizičkim i pravnim osobama koje obavljaju dopuštenu djelatnost unutar Parka uspostavlja i organizira:

- stalnu čuvarsko-požarničku, motrilačko-dojavnu i patrolnu službu
- stalnu prohodnost staza i putova
- stalnu ispravnost i opremljenost uređajima i opremom za gašenje požara, kao i provođenje stalnog tehničkog usavršavanja.

(5) Unutar područja Parka nije dopušteno skladištenje zapaljivih tekućina i plinova osim unutar III zone zaštite (zona korištenja), podzona naselja (3a) i podzona posjetiteljske infrastrukture (3b), a prema posebnim propisima i mjerama zaštite od požara.

(6) Protupotresno projektiranje građevina kao i njihovo građenje mora se provoditi sukladno važećim zakonima, tehničkim propisima i normama. Gradnja novih građevina i velikih infrastrukturnih građevina mora se provoditi sukladno seizmičkom zoniranju Županije te izgradnju novih građevina projektirati na predviđenu jačinu potresa. Kod rekonstruiranja postojećih građevina, izdavanje lokacijskih i građevnih dozvola treba uvjetovati ojačavanjem konstrukcije građevine sukladno važećim zakonima, propisima i normama. U glavnom projektu potrebno je izvršiti analizu utjecaja potresa na vitalne građevine visokogradnje i niskogradnje koji nisu građeni po suvremenim propisima i normama protiv potresne gradnje.

(7) Nove građevine potrebno je projektirati na način da udaljenost među građevinama bude na propisanim udaljenostima, a udaljenost novih građevina od prometnice mora biti najmanje pola visine građevine kako eventualno urušavanje ne bi zapriječilo prometnicu i onemogućilo evakuaciju stanovništva. Prometnice treba štititi od bilo koje moguće vrste zaprečivanja radi što brže i jednostavnije evakuacije ljudi i dobara.

(8) Zaštita od štetnog djelovanja bujičnih vodotoka, kada može doći do povremenog plavljenja, ispiranja, podrivanja ili odronjavanja zemljišta i drugih sličnih štetnih pojava, te posredno do ugrožavanja života i zdravlja ljudi i njihove imovine, te poremećaja u vodnom režimu, provoditi će se izgradnjom zaštitnih i regulacijskih vodnih građevina na povremenim bujičnim vodotocima, odnosno tehničkim i gospodarskim održavanjem vodotoka, vodnog dobra i regulacijskih i zaštitnih vodnih građevina koje se provodi prema programu uređenja vodotoka i drugih voda u okviru Plana upravljanja vodama.

- U svrhu tehničkog održavanja i radova građenja, uz bujične vodotoke treba osigurati inducijski pojas minimalne širine od 5,0 m od gornjeg ruba korita vodotoka, lokve, odnosno ruba čestice javnog vodnog dobra
- U inducijskom pojasu zabranjena je svaka gradnja i druge radnje kojima može onemogućiti izgradnja i održavanje vodnih građevina, na bilo koji način umanjiti protočnost korita i pogoršati vodni režim te povećati stupanj ugroženosti od štetnog djelovanja vodotoka. Posebno se inducijski pojas može smanjiti do 3 m širine, ali to bi trebalo utvrditi posebnim vodopravnim uvjetima za svaku građevinu posebno
- Svaki vlasnik, odnosno korisnik građevine ili parcele smještene uz korito vodotoka, lokve, odnosno česticu javno dobro dužan je omogućiti nesmetano izvršavanje radova na čišćenju i održavanju korita vodotoka. Ne smije izgradnjom predmetne građevine ili njenim spajanjem na komunalnu infrastrukturu umanjiti propusnu moć vodotoka, niti uzrokovati eroziju u istom, te za vrijeme izvođenja radova ne smije niti privremeno odlagati bilo kakav material u korito vodotoka
- Na mjestima gdje trasa prometnice poprečno prolazi preko vodotoka predvidjeti mostove ili propuste takvih dimenzija koje će nesmetano propustiti mjerodavne protoke. Također treba predvidjeti oblaganje uljeva i izljeva novoprojektiranih propusta u dužini min. 3,0 m odnosno izraditi tehničko rješenje eventualnog upuštanja čistih otpadnih voda u korita vodotoka kojim će se osigurati zaštita korita od erozije i neometan protok vodotoka. Detalje upuštanja oborinskih voda investitor treba usuglasiti sa stručnom službom Hrvatskih Voda. Tijekom izvođenja radova potrebno je osigurati neometan protok kroz korito vodotoka

- Na mjestima gdje prometnica prelazi preko reguliranog korita vodoka (trapezno obloženo korito, betonska kineta i sl.) konstrukciju i dimenzije osnovnih elemenata mosta ili propusta sa svim pripadnim instalacijama treba odrediti na način kojim se ne bi umanjio projektirani slobodni profil korita, kojim će se osigurati statička stabilnost postojeće betonske kinete, zidova ili obaloutvrde, odnosno kojim se neće poremetiti postojeći vodni režim. Os mosta ili propusta postaviti što okomitije na uzdužnu os korita, a širina istog treba biti dovoljna za prijelaz planiranih vozila. Konstrukcijsko se rješenje mosta ili propusta treba funkcionalno i estetski uklopiti u sadašnje i buduće urbanističko rješenje tog prostora. Polaganje prometnica preko natkrivenog dijela korita nije dozvoljeno
- Polaganje objekata linijske infrastrukture (kanalizacija, vodovod, električni i telekomunikacijski kablovi itd.) zajedno sa svim oknima i ostalim pratećim objektima uzdužno unutar korita vodotoka, odnosno čestice javnog vodnog dobra nije dopušteno. Vođenje trase paralelno sa reguliranim koritom vodotoka izvesti na minimalnoj udaljenosti kojom će se osigurati statička i hidraulička stabilnost reguliranog korita, te nesmetano održavanje ili buduća rekonstrukcija korita, a sve u skladu sa gore navedenim ograničenjima i zabranama propisanim Zakonom o vodama
- Vodotoke je potrebno urediti i uklopiti u urbanističko rješenje područja, a sve u skladu s vodopravnim uvjetima i ostalim aktima i planovima predviđenim Zakonom o vodama. Projektno rješenje uređenja korita sa svim potrebnim objektima, maksimalno smjestiti na česticu "javno vodno dobro" iz razloga izbjegavanja imovinsko - pravnih sporova kao i razloga prilagodbe uređenja važećoj prostorno - planskoj dokumentaciji, a koje će istovremeno omogućiti siguran i blagovremen protok voda vodotoka, te održavanje i čišćenje istog. Dimenzioniranje korita treba izvršiti za mjerodavnu protoku dobivenu kao rezultat hidroloških mjerenja ili kao rezultat primjene neke od priznatijih empirijskih metoda.

(9) U slučaju mogućih ratnih opasnosti sklanjanje ljudi osigurava se prilagođavanjem pogodnih prirodnih, podrumskih i drugih pogodnih građevina za funkciju sklanjanja. Prema posebnim propisima, za naselja koja se svojim dijelom nalaze unutar Parka nije obvezna izgradnja skloništa (naselja u kojima živi manje od 2000 stanovnika, a to su svi dijelovi naselja unutar Parka). Obzirom na turističku i planinarsku posjećenost, biokovska planinska skloništa mogu se koristiti i u svrhu sklanjanja uslijed neposrednih ratnih opasnosti.

(10) Ostale mjere zaštite stanovništva, materijalnih i kulturnih dobara od djelovanja prirodnih i tehničko-tehnoloških nesreća i katastrofa proizlaze iz Procjena ugroženosti i Planova zaštite i spašavanja jedinica lokalne samouprave i Splitsko-dalmatinske županije. Planovi zaštite i spašavanja donose se radi utvrđivanja organizacije aktiviranja i djelovanja sustava zaštite i spašavanja, preventivnih mjera i postupaka, zadaća i nadležnosti ljudskih snaga i potrebnih materijalno- tehničkih sredstava, te provođenja zaštite i spašavanja do otklanjanja posljedica katastrofa i velikih nesreća. Planovi zaštite i spašavanja sadrže i mjere koje omogućuju učinkovito djelovanje i provođenje mjera civilne zaštite.

12. PRIJELAZNA I ZAVRŠNA ODREDBA

Članak 154.

Donošenjem ovoga Plana za dijelove građevinskih područja naselja gradova Makarska i Vrgorac te općina Brela, Baška Voda, Zadvarje, Šestanovac, Zagvozd, Tučepi i Podgora, koji ulaze u prostor Parka primjenjuje se ovaj Plan.